

اهداء

خپلې کورنۍ ته!
چې دهجرت اوجهاد په کلونوکې يې دافغانستان
دنور ولس په شان زياتې ستونزې گاللي اوقرباني يې
ورکړې ده.

Ketabton.com

د کتاب ځا نگرې:

د کتاب نوم: د واقعیتونو په بهیر کې

لیکوال: شاه محمود میاخیل

کمپوز: مجیب الرحمان لحاظ

چاپ کال: ۱۳۸۶ هـ - ۲۰۰۷ م

چاپ ځای: پیر پرنټینګ پریس

تیلیفون: 0093(0)799739080

Email- pirprinting_kabul@yahoo.com

دا خاطري

۱۳۵۸ کال پسرلی دنوروکلونو په شان له گلونو او بارانونو سره پیل شوی ؤ او دهیواد خلکودپخوا په شان آرام ژوند درلود اودبشپړ امنیت په غیر کې یې خپل کارونه پرمخ بیول خو یو ناڅاپه ددې کال دغوايي داوومې نیټې په سهار کې دتوپونو اوتانکونو ددرنو گوليو درلیو اوریدل په عسکري قشلو کې پیل شول وروروپې دارگ لمنه ونيوه او دوحشت لاسونو دراډیو افغانستان پرکومي منگولې خښې کړې ، ددولت ارتباطات قطع شول او دپردو پر ملاتړ اومرستو ولاړې کمونستي کودتاه د خپل تسلط ساحه وروړ پراخوله . تر غرمې وروسته ناپيژندلې الوتکې چې په ډير مهارت یې الوتنې کولې دکابل په فضا کې راپيدا شوې ، دکابل دهوايي ډگر په الوت کرښې ، ارگ اونورو ځایونو یې دېمونو تندرونه راوغورزول اودآزاد اوآرام افغانستان ځمکه او فضا یې دوحشت او ویر په غیره کې راوغښتله .

له همدې ورځې نه دافغان ملت دویر او دافغانستان ددبختی ورځې پیل شوې ، په عسکري اوملکي ادارو کې دمسلمانو او هیواد پالو افغانانو نیول ، ځوړول، بندیانول او وژل پیل شول او دکورونو او فکرونو په لټولو او پلټلو یې لاس پورې کړ . خلک یې په زور دخپل له پردوسره تړلي الحادي گوند غړیتوب ته وربلل او یایې زندانونو ته اچول.

دافغان مسلمان ، هیوادپال او قهرمان ملت چې د تاریخ په اوږدو کې یې غلامی نه وه منلې دنوې سرې غلامۍ په وړاندې هم را ولاړ شو ، دکمونیسټي دولت وحشت د قهرمان ملت قهر او نفرت راوپاروه او په تش لاس یې مقابله او پاڅون پیل کړ ، کمونیستانو غوښتل چې دوحشیانه بریدونو او بمباریو په وسیله د ملت د قیام مخه ونیسي او دشوروي د غلامۍ غړوندی یې په غاړه کې واچوي خو دې وحشیانه عمل قیام ته نور هم قوام ورکړ او د پاڅون لمن ټول هیواد ته خوره شوه . په زرگونو کسان په خپلو کلیو او کورونو کې شهیدان او ورسره په لس گونو زره کسان د مهاجرت په کاروانونو کې د ایران او پاکستان په لوري روان شول . په دې دوران کې دکمونیسټي وحشت د سوځونکي اور لښې د هیواد گوت گوت ته خورې شوې او هرڅوک بیل بیل په کې وسوځیدل :

فلکه ستا له لاسه ده وژړل ما وژړل

هغه او دغه خپل ، پردې دوست او اشنا وژړل

دغم لپاره یې هم یوځای سره پرېښودو

هرچا جلا ، جلا ، جلا ، جلا ، وژړل

په دې ترتیب ددې وحشت پیښو دهرچا لپاره بېله بېله بڼه درلوده او په

هر افغان دظلم بیلې بیلې خپې تیرې شوې ، له یوې خوا دکمونیزم

وحشت ، له بله پلوه دولس قهرمانی او له بله اړخه په هیواد کې دننه او

دهجرت په بستر کې دافغانانو ستونځې ددې غم لړلې تاریخ بیلابیل

خپرکي دي ، خصوصاً په هر چا تیر شوي حالات د ویر بیلابیل داستانونه

دي چې په دې تاریخ کې باید دعبرت او دراتلونکو نسلونو دخبرتیا لپاره

درج شي او ولیکل شي .

بناغلي شاه محمود میاخیل چې ددې حالاتو له بیلو بیلو میچنو راوتلی ،

په هیواد کې دننه یې هم دوحشت صحنې له نژدې لیدلي ، له هیواده بهر

یې هم ددوست ډوله دښمنانو دسیسې او طوطیې او هم یې دخودخواه

جاه طلبه او دنورو په امکاناتو ولاړو رهبرانو سيالۍ او نفاقونه ليدلي او هم يې د مظلومو مهاجرو دگرميو او لوړونه دمړو شويو ماشومانو اولويانو زړه بوگونکي خبرونه او پېښې اوريدلي اوليدلي دي نو داتول يې په خپل دې اثر کې په ځانگړي بصيرت او په ژمنتيا ولاړ امانت راغونډ کړي او دخپلو ترڅو خاطرو داتولگه يې ترې جوړه کړې ده چې هم دتاريخ ليکونکو له پاره ښه او باوري معلومات لري اوهم دداستان کښونکو له پاره جالبې سوژې او مواد .

ما چې کله ددې خاطرو په لوستلو پيل وکړ ، داسې يې ورجلب کړم چې خپل ځان مې پکې وموند ځکه ما هم په هيواد کې ډير څه ليدلي وو اودمهاجرت په هماغو لارو تللی وم چې له وردگو تر ميران شاه پورې مې اووه ورځې پلې سفر کړی ؤ او بيا په پېښور کې دبې احساسه رهبرانو دکړو وړو شاهد وم اوخصوصاً دهغو هيوادپالو اوروشنفکرو افغانانو مظلومانه شها دت ځورولی وم چې ښاغلي مياخيل صاحب دخپلو خاطراتو په پاې کې په لنډيز ياد کړي دي .

زما له نظره دمحترم مياخيل صاحب داخاطرات هغه باوري سندونه اولاسوندونه دي چې زمونږد جها د له پندونو اوعبرتونو ډک تاريخ به په ډاډ تکیه پرې کوي او زمونږ راتلونکي نسلونه به يې په مينه مينه لولي او پند به ترې اخلي .

زه يو ځل بيا خپل حساس او دراک ورورښاغلي شاه محمود مياخيل صاحب ته ددې گټور اثر دليکلو مبارکي ورکوم او چاپول ،لوستل او په کتابتونونو کې ساتل يې ضروري او اړين بولم !

په درنښت

حبيب الله رفيع

دافغانستان دعلومو اکاډيمۍ مشاور

۱۸\۱۱\۱۳۸۵

سريزه

د ۱۹۸۲ م کال نه راپدې خوا ما د هڅه کړې چې د ژوند ورځنۍ پېښې او په سترگو ليدلي حالات د يادښتونو په توگه وليکم . دامې ارزو وه چې که دخدای (ج) رضا وه يوه ورځ به دغه ياد ښتونه يوځای کوم اودرنو لوستونکو ته به يې د تاريخي واقعيتونو په توگه وړاندې کوم .

دا کتاب مې د ۱۹۹۲ م کال دمې مياشتې په درېيمه نېټه پيل کړی و خو د ژوند دستونزو او کاري مصروفيتونو له امله يې زيات وخت ونيو خو بيا هم دلوی الله پاک د دربارنه راضي يم چې ماته د فرصت اوس په لاس راغی چې دخپلو ياد ښتونو يوه بېلگه درنو لوستونکو ته وړاندې کړم .

البته د تېروڅه د پاسه دوه نيمو لسيزو په اوږدو کې درنو ليکوالانو د افغانستان د پېښو په هکله ډېرې مقالې او ليکنې کړي چې هر يوه يې په خپل ځای د قدر وړ دي، اما ما دا ضروري وگڼله چې د جهاد خاطرې د مومندو لښکر او د خاص کونړ په ولسوالۍ کې د جهاد پيل په هکله د خپلو سترگو ليدلې پېښې وليکم او دا به هم په خپل وار د افغانانو د تېرو دوه نيمو لسيزو د ناوړين يوه بېلگه وي . که څه هم زه ليکوال او اديب نه يم خو هڅه مې کړې چې زما ليکنې عام فهمه وي او په اصطلاح په خپله کليواله ژبه مې ليکلي دي. که زما په ليکنو کې څه ادبي انشائي او يا املائي غلطۍ وي، هيله کوم چې درانه لوستونکي به مې وښيي.

ددې کتاب په چاپ کې د گران ورور مجيب الرحمان لحاظ څخه مننه کوم چې په خپلو هنرمندو گوتو يې زما ليکنو ته کتابي بڼه ورکړه. د ښاغلي پيکار صيب دې هم کور ودان وي چې د کتاب په ډيزاين او صحافت کې يې زيات کوشښ کړی او زما غلطۍ يې اصلاح کړي دي.

په مينه اودرنښت

شاه محمود مياخېل

کابل _ د قمبر فاميلي څلور لاری

۱۶ \ اکتوبر ۲۰۰۶ م

فهرست :

- دا خاطرې :
الف
سريزه :
- ج
لومړۍ څپرکۍ (دثور دکودتاه ننداره اوپيل) ۱
- دويم څپرکۍ (دثور کودتا څخه وروسته ليدلې پيښې) ۱۲
- درييم څپرکۍ (دهجرت کولو نيت او تياري) ۲۲
- څلورم څپرکۍ (په خاص کونړ کې دجهاد پيل) ۳۸
- پنځم څپرکۍ (په خاص کونړ کې زمونږ د هجرت او جهاد
د پيل لومړۍ مرحله) ۴۵
- شپږم څپرکۍ (دمومندو لښکر) ۶۷
- اووم څپرکۍ (په خاص کونړ کې د جهاد دويمه مرحله ۸۰

اتم خپرکی (د برجنجن خخه پېښور ته هجرت) ۱۰۷

نهم خپرکی (په پېښور کې د تنظيمونو جوړیدل)
۲۴

لسم خپرکی (خاص کونړ ته د روسانو له راتگ نه وروسته
د جهاد لپاره تگ
۱۴۱

یولسم خپرکی (د وحدت المسلمین گوندونو جوړېدل) ۱۵۶

دولسم خپرکی (د کچه گړۍ په کمپ کې ژوند)
۱۶۳

د واقعیتونو په بهیر کې

لومړۍ څپرکي

د ثور د کودتا ننداره او پیل :

د ۱۳۵۷ لمريز کال په اوومه نېټه د خلق ګوند ، د نور محمد تره کي په مشرۍ د يوې خونړۍ کودتاه په ترڅ کې د سردار محمد داود خان رژيم نسکور کړ، زه په هغه وخت کې شل کلن او د کابل پوهنتون د کرهڼې د پوهنځي د دويم کال محصل وم .

د ثور په درېيمه نېټه د پرچم ګوند يوتن ، مير اکبر خيبر چې ووژل شونود هغه مړۍ يې د کابل پوهنتون د طب پوهنځي د عدلي طب څانګې ته راوړې و ، د سې شنبې په ورځ چې د ثور څلورمه نېټه وه ، سهار وختي له مرکزي ليليې نه د کرهڼې پوهنځي په لوري خپلو درسونو ته روان وم چې زما د کوټې يوتن ملګري عبدالحميد چې دکامې دولسوالۍ او د خلق ګوند غړی و ، په مخه راغی ، له عليک سليک نه وروسته يې وويل چې خيبر صيب چاوژلی دی .

څرنګه چې ما په کوم سياسي ګوند کې غړيتوب نه درلود اونه خيبر په ملي سطحه کوم مشهور سړی و نو ما يې هېڅ پروا ونه کړه او د درس لپاره ټولګي ته لاړم . پوهنځي ته چې ننوتم نو يوشمېر هم صنفیانومې چې خلقيان و راته وويل چې دخيبر جنازه ده ، دېرځلک به له ښارونواو اطرافونو نه ورته راشي ، راځئ ! چې مونږ هم ورشو .

تر دغه وخته مادپوهنتون په دوره کې کومه غونډه يا جلسه نه وه ليدلې حال داچې د داود خان د راتګ نه دمخه پوهنتون د سياسي فعاليتونو خورا فعال مرکز و خو د داود خان په وخت کې په ټولوسيادي فعاليتونو بنديزونه لږول شوي وو .

دواقيتونو په بهير کې

هماغه ؤ چې فکر مې وکړ چې بڼه ده بايد سپری هرڅه دنږدې نه وگوري اوجنازې ته لاړشم .

کله چې مکروريانو ته ولاړم ، چېرته چې دخيبر د جنازې ترتيب نهول شوی و ، هلته دخيبر د کور مخې ته په زرگونوکسان راټول شوي وو ، زما په ياد دي چې کريم ميثاق چې دخلق گوند غړی و او وروسته د ترکي په کابينه کې دمالیې وزير شو ، دمکروريانو ديوه کور برنډې ته ورپورته شو او ډېره لنډه بيانیه يې ورکړه ، ورپسې بارق شفيعي چې دپرچم ډلې څخه و ، خبرې وکړې او وې ويل چې جنازه نن معطله شوه . سباته يعنې دچهارشنبې په ورځ به دشهداء صالحين په هديره کې خاوروته سپارل کيږي ځکه چې داطرافونه زمونږ ملگري نه دي را رسېدلي . دبارق شفيعي له خبرو څخه وروسته زيات تره راغلي کسان خواره واره شول او زه هم دپوهنتون په لوري خپلې ليلې ته وخوځېدم . دشپې له خوا دپوهنتون په ليلوکې خلقيانو اوپرچميانوفعاليت کاوه چې سباته بايد زيات کسان په جنازه کې برخه واخلي .

دچهارشنبې په ورځ دهر پوهنځي مخې ته ډله ډله محصيلين ولاړ وو او هغه محصيلين چې دخلق يا د پرچم دگوندونو غړي نه وو ، دې ته هڅول کېدل چې په جنازه کې برخه واخلي . دخلقيانو اوپرچميانو دفعاليت په نتيجه کې زيات محصيلين جنازې ته ولاړل.

دوی غوښتل چې دخيبر د وژل کېدو نه سياسي گټه واخلي او دفوځي کودتا لپاره زمينه برابره کړي . همدا سبب وو چې دخيبر جنازه يې دوه ورځې معطله کړه ، حتی ځينې کسان په دې نظر وو چې دخيبر د وژل کېدو توطيئه هم روسانو جوړه کړې وه چې د داود خان دحکومت اود خلق اوپرچم ترمنځ اړيکې خرابې کړي .

ما د لومړي ځل لپاره دخلق اوپرچم دگوندونو مشران ، چې دزياتو نومونه مې له مخکې څخه نه پېژندل ، له نژدې نه وليدل.دخيبر جنازه

د واقعیتونو په بهیر کې

مکروریانو نه واخیستل شوه . په زرگونو کسان په جنازې پسې روان وو . په ډېر نظم او ارامۍ سره دامریکا دسفارت او ارگ ترمخه په داسې حال کې چې دامریکا پرضدې شعارونه ورکول ، تېره شوله او گپونکونکي بالاخره له یوه اوږده مارش (لار یون) نه وروسته د شهداء صالحین هدیرې ته ورسېدل ، هلته چې جنازه خاوروته وسپارل شوه ، نودخلق دگوند مشر نورمحمد تره کی ، ډېرچم دگوند مشر ببرک کارمل ، سلیمان لایق ، بارق شفیعي او دستگیر پنجه شېري خبرې وکړې .

دخلق اوپرچم ډلو دروسانو د دباؤ او فشار په اساس ، د نورمحمد تره کي ترمشری لاندې په ۱۳۵۶ لمریز کې ائتلاف کړی وو . حفیظ الله امین چې له اوردو سره یې زیات ارتباط درلود ، پخپله دخیر په جنازه کې گډون نه وکړی ، زه فکر کوم چې د دې علت به همدا وو چې دکودتاه لپاره یې تیاری نیوه .

دتره کي له خبرو نه مې یوه خبره په یاد ده . نوموړي د سردار محمد داود خان رژیم ته په ډاگه گواښ وکړ او وې ویل : ((ددغه وینو بدل به په وینو اخیستل کېږي)) له ماسره سم دستي دا اندېښنه پیدا شوه چې دغه خلک (خلقیان) لکه چې روسانو په شاتپولي دي چې کودتاه وکړي او دمحمد داود خان رژیم رانسکور کړي ، ځکه د محمد داود خان غوندې مستبد واکدار ته په ډاگه اخطار ورکولو بله معنی نه درلوده . وروستیو پېښو داثابته کړه چې د داودخان رژیم هم دظاهرخان د رژیم په څېر ویده او بې خبره وو ، ځکه دغه گواښ یې ډېر جدي ونه گاڼه او یواځې دیو څوکسانو په بندي کولو یې اکتفا وکړه .

دشپې له پلوه مو دکابل رادیو څخه واورېده چې :نورمحمدتره کی ، ببرک کارمل او د خلق اوپرچم د گوندونو یوشمېر غړي دامنیتي قواؤ له خوا نیول شوي دي . دکابل پوهنتون په لیلیه کې د دې خبر په اورېدلو سره خلکیان اوپرچمیان ډېرڅپه اومایوسه شول ، یوشمېر محصلین بې تفاوته

دواقعیتونو په بهیر کې

وو او یو شمېر محصلین چې د خلک او پرچم پر ضد یې په نورو سیاسي ډلو کې برخه درلوده ښکاره خوښي کوله او حتی په ځینو کوټو (خونو) کې د محصلینو ترمنځ اخ و ډب هم وشوو.

زه په همدغه ورځ مابنام، یعنې د ثور په شپږمه نېټه دارالامان سره نژدې، قلعه بختیارته دخپل سانډو (باجه) جگتورن عبدالغفور کره چې د ریشخورو دفرقي دمدافع هوایي په غونډه کې صیب منصب و، ورغلم چې اوبنی مې انجنیر محمدنعیم چې تازه دخاص کونړ نه راغلی ؤ وگورم. انجنیر محمدنعیم په دغه وخت کې دشین ډنډ په هوایي ډگر کې دمخابرې انجنیر ؤ او د رخصتي لپاره کونړ ته تللی و.

جگتورن عبدالغفور اندېښمن ښکاره کېده او ماته داپته نه وه چې دی هم دخلک گوند غړی دی، د مابنام په ډوډۍ ناست وو چې دکور ور چا وټکاوه. نفر خدمت چې دروازې ته ورغی نو بېرته یې ژر احوال راوړ او جگتورن عبدالغفور ته یې وویل چې جگتورن انځرگل تا غواړي نوموړی چې دشینوارو دسیمې اوسېدونکی او خلکی و، د ثور دکودتاه نه وروسته په دفاع وزارت کې د توپچي قواؤ دعمومي قومندان په حیث د ډگرجنرالۍ په څوکی مقرر شو انځر گل او عبدالغفور پوره وخت له دروازې نه بهر په پټو خبرو تېر کړ. ډوډۍ مخ په خلاصېدو وه چې عبدالغفور را ننوت. مونږ ترې پوښتنه وکړه چې انځرگل څه شو، هغه وویل چې د انځرگل څوک مریض و او څه پیسې یې په کار وې نو بېرته په عاجله توگه لاړ. ماته وروسته پته ولږېده چې په دغه شپه جگتورن انځرگل، جگتورن عبدالغفور ته دکودتاه په کولو کې د دندې ورسپارلو خبر راوړی ؤ.

زه دپنجشنبې په ورځ چې د ثور اوومه نېټه وه، سهار وختي پوهنتون ته دخپلو درسونو په لوري وخوځېدم اومحمد نعیم سره مې چې شین ډنډته روان وو، وعده کېښوده چې ماسپښین په یوه بجه به ډیل باغ عمومي

دواقعیتونو په بهیر کې

سره نژدې په ارین هوټل کې گورو، دکورنه د وتلو په وخت کې عبدالغفور راته وویل که نن ماښام کورته راشې نوښه به وي ځکه چې زه نن شپه په فرقه کې نوکري یم او په کور کې څوک نشته دي، ماورته ښه وکړه اوترېنه لارم .

له وعدې سره سم په دولس نیمو بجو پل باغ عمومي ته لارم ، ارین هوټل ته پو کم یوه بجه ورسېدم ، په همدې وخت کې محمد نعیم هم راغی یوه شپه په هوټل کې کېناستو ، هغه راته وویل چې راځه مېوند جادې ته به لار شوو او هلته به دکوم ترانسپورت نه دشین ډنډ لپاره دتلو ټکټ واخلم .

څنگه چې دهوټل نه راووتو دکابل دښار هوا اوفضا راته بل رنگ ښکاره شوله ، دوه جینکی مو ولېدلې چې په تلوار د مطبوعاتو د وزارت لخوا د پل باغ عمومي په لوري دبسونو تم ځای ته روانې وې او سخت یې ژړل . په همدغه شپه زمونږ ترغورونو هم د ماشیندارو دډزونو اواز راوړسېد ، کله چې مونږ دبسونو تم ځای ته ورسېدو چې مېوند جادې ته په بس کې لار شو ، بسونه نه وو ، هماغه و چې دواړه دکابل دسیندنه دعائشه دراني دښوونځي په لور پورې وتلو او دهغه ځای نه ترمیوندجادې پورې پلي لارو . دملگرو ترانسپورت دفتر ته لارو چې شین ډنډ ته دبسونو دتگ نه ځانونه خبرکړو . دترانسپورت مؤظف مامور وویل چې یوساعت دمخه زمونږ یوبس دلارې نه فوځي قواوو راگرځولی او وضع خرابه ده ، معلومه نه ده چې څه قصه ده . تاسې دوه درې ساعته وروسته پوښتنه وکړئ ، په همدې شپه مو یو فوځي ټانک (زهريدار) دمیوند په جاده کې ولید چې په ډېره چټکۍ سره د حضورې چمن په لوري روان و ، محمد نعیم راته وویل چې داسې ښکاري کودتاه روانه ده ، بېرته دپل باغ عمومي په لوري وخوځېدو گوندې داچې کوم بس پیداکړو او دارالامان ته لار شو .

دواقعیتونو په بهیر کې

دمازديگر درې نیمې بجې به وې چې مونږ پل باغ عمومي ته ورسېدو . په دغه شېبه د ډزو غبرونه زيات شوي وو ، بسونه نه وو ، يوشمېر خلک د ارگ جنوبي خواکې لاهم دکابل هوټل ترمخه ډله ډله ولاړ و . مونږ هم دارگ سهيلي (جنوبي) خوا په لوري وخوځېدو چې ځان د احوال څخه خبر کړو ، کتل مو چې يوشمېر عسکرو د ارگ سهيلي دروازې او عمومي سرک ترمخ په دواړو خواوو کې موضع گانې نيولي وې او په خپلو منځوکې دکارتوسو شاجرونه وېشي .

خرنگه چې داسې پېښې دکابل اوسېدونکوته عجيبه غوندې ښکارېدلې نو په سلگونو خلک د فوځيانو د نندارې لپاره ولاړ وو .

اکثريت کسان نه پوهېدل چې څه خبره ده او جريان په کومه خوا روان دی او دکودتاه په سرکې څوک دی . مونږ هم دکابل هوټل دروازې ته نژدې شوو ، له ورايه مو وليدل چې دپښتونستان واک او دکابل هوټل دروازې ترمخ دپوليسو په موټروکې مړي پراته دي . وروسته معلومه شوه چې دپوليسو يوه قطعه (گروپ) دکورينو چارو دوزارت له خوا دکودتاه چيانو پرضد دغې سيمې ته لېږل شوې وو او له فوځيانوسره داخ وډب په پايله کې ووژل شو ، په دغه وخت کې يوشمېر جنگي جيت الوتکې راورسېدلې او په ارگ باندې ديوې دورې وهلو نه وروسته يې په بمباري پيل وکړ ، محمد نعيم چې په هوايي قواوو کې دمخابرې انجينير و ددغو الوتکو په ليدو يې راته وويل چې د دغه الوتکو پيلوټان دلومړي کلاس پيلوټان دي اوتازه دشوروي اتحاد نه راغلي دي او داسې ښکاري چې دکودتاه په سرکې خلکيان دي .

دغه شېبه چې تقريباً دمازديگر څلور بجې کېدونکې وې ، دپښتونستان واک له پلوه ، فوځيانو په ملکي خلکوباندې چې دسيل لپاره راټول شوي وو ، هوايي ډزې وکړې ترڅو دوی خواره شي ، مونږ سمدستي دزرنگار پارک په لوري وخوځېدو .

د واقعیتونو په بهیر کې

د زرنگار پارک سره نژدې مو دخاص کونړ دولسوالۍ د چندراو دکلي لومړی بریدمن هدایت الله چې په (تک) مشهور و ولید هدایت الله په بالا حصار کې صیب منصب و او هم یې د داودخان په استخباراتو کې کار کاوه، خو په دغه وخت کې په شخصي جامو کې د بایسکل سره ولاړ وو او د حالاتو ننداره یې کوله . مونږ هم دهغه سره دسترې مشي نه وروسته یوڅه شېبه ودرېدو ، هغه سمدستي وویل گورئ چې دا مرتجعین (د خلك د ډیموکراتیک گوند مشران) به ډېر ژر په سزا ورسول شي . د کودتا د بریالیتوب نه وروسته هدایت الله د خلکیانو له خوا ونیول شو او له هماغه وخته تراوسه پورې یې درکه دی .

څه د پاسه څلور بجې کېدونکې وې چې ډېر سخت باران پیل شو ، ما بنام هم نژدې کېدونکې و او جگړه مخ په تودېدو وه نو موږ نیت وکړ چې له ښار نه باید ووځو او د عبد الغفور کورته باید لاړ شو ځکه چې ما ورسره وعده کړې وه چې ما بنام به زه کورته درشم .

مونږ چې کله بېرته پل باغ عمومي ته ورسېدو ، دکوم موټر یاسروېس هېڅ پته نه لگېده او یوزیات شمېر خلك بسونو ته د انتظار په حال کې ولاړ وو . دلنډې شېبې نه وروسته یوملي بس چې (۳۰۲) یې ورته ویلې راغی .

د داودخان درژیم په اخرو کلونو کې نوي بېنز بسونه د المان د اتحادي جمهوریت څخه لېږدول شوي وو چې ۳۰۲ (سه صدوسه) یې ورته ویلې او د ښاري بسونو په شکل د ملي بس ترانسپورت ریاست په جوکات کې چلېدل . په ډېر تکلیف مو په دغه ملي بس کې ځای پیدا کړ . تصادفاً دغه بس د دارالامان په لور روان و ، په لاره کې د دهمزنگ سره یو شمېر فوځي ټانگونه دسړک په خوا اوشاکې ولاړ و چې دتوپونو خولې (میلونه) یې د دارالامان په لوري سم کړي وو . دارالامان څلور لاري ته چې نژدې شولو ومو لیدل چې یوه لویه قوه د ریشخورو د فرقي نه را

د واقعیتونو په بهیر کې

خوځېدلې او دسړک په دواړو خواوو کې یې مورچې نیولې دي او دټانکونو دمیلونو خوا یې د دهمزنگ په لوري وه ، دغه قوه دکودتاه چیانوپر ضد راخوځېدلې وه او زمونږ بس ته یې اجازه ورنه کړه چې نور مخکې ولاړ شي ، د بس نه راکوز شوو او دبختیار کلا په لوري پیاده وخوځېدو .

دبختیار کلا سره نژدې په یوه غولي (میدان) کې دکلي یوشمېر کسان راټول شوي وو او دجگړې ننداره یې کوله او هم یې په حالاتو باندې تبصرې کولې ، مونږ هملته ودرېدو او په قوای مرکز کې مو دجگړې د ډزو اواز ته غوږ ونیوه ، جگړه شېبه په شېبه تودېدله چې بالاخره دماښام اووه (۷) بجې کېدونکې وې ، دکابل په ښارباندي د ماښام دتورتم خپې دظلم، وحشت او استبداد دخپو سره یوځای مخ په خورېدو وې . ما اومحمد نعیم نیت وکړ چې ښه به داوي چې کورته لاړشو او رادیوگانو ته غوږ ونیسو چې څه خبره ده او حالات په کومه خو روان دي . دجگتورن عبدالغفور کورته چې ورغلو سمدستي مو رادیو را وخيستله او دکابل رادیو خپې مو پیدا کړې . دکابل رادیو دعادي خپرونې پر ځای موزیک چالان وو ، له یوې شېبې موزیک نه وروسته نطق وویل چې اوس به دافغانستان د اردو دمسلحو قطعاتو له خوا اعلامیه واورئ . ویل کېږي چې حفیظ الله امین په خپله په دې شېبه کې نطایقي کوله . اعلامیه د ډگروال عبد القادر او اسلم وطن جار له خوا ولوستل شوه ، دواړو وویل چې قدرت د اردو د یوې انقلابي شورا لاس ته ورغلی دی. ټول فوځي قطعات باید د انقلابي شورا د اعلامیې سره سم خپل ملاتړ اعلان او دمخالفینو حرکت په هرځای کې چې وي شنېکړي .

تر دغه وخته ما نه د ډگروال عبدالقادر نوم اورېدلې و او نه د اسلم وطن جار. محمدنعیم چې دهوایي قواوو صیب منصب وو راته وویل چې ډگروال عبدالقادر دهوایي اومدافع هوایي قواوو مرستیال دی ، اصلاً

د واقعیتونو په بهیر کې

د فراه ولایت دی او د داود خان په کودتاه کې یې هم مهم رول درلوده ، خو هغه هم اسلام جار نه پېژنده .

شپه مو تقریباً ټوله په ویښه تېره کړه . دنړۍ راډیوګانې مو دیو بل پسې اورېدلې ، ټوله شپه جګړه په پوره شدت سره د دارالامان په دوه لارې او دقوای مرکز په شا او خوا کې روانه وه ، ټوله شپه مو د درندو وسلو د ډزو اوازونه اورېدل چې همدې کې د سباؤن رڼا وختله ، دسهار ۹ بجو اودېرش دقیقو پورې د دارالامان په شاوخوا کې سخته جګړه روانه وه . د بختیار کلا اکثریت خلک د کونړو سرونو ته ختلې وو او په دارالامان کې یې د جګړې ننداره کوله ، په دې وخت کې یو لویه الوتکه راغله ، محمندنیم راته وویلې چې دا اکتشافی الوتکه ده او ددې نه وروسته کېدای شي چې ډېره سخته بمباري وشي ، هماغه و چې دلسو بجوپه شاوخوا کې چې دثور اتمه نېټه وه ، درې جنګي جیټ روسي الوتکې دیوبل پسې ګرځېدې او د دارالامان په ماڼۍ (قصر) یې دوره ووهله او په دویم ځل یې اور غورځوونکي ګڼ شمېر بمونه د دارالامان په ماڼۍ باندې وغورځول ، د دارالامان د تاریخي ماڼۍ نه داور سرې لمبې پورته شوې ، لنډه شېبه وروسته دغم چوپه چوپتیا شوه او د ډزو اوازونه ورك شول .

د دغه بمبارۍ نه لږه شېبه وروسته ، دکابل راډیو سمدستي یوه اعلامیه خپره کړه او وې ویل چې سردارمحمدداود خان او سردار محمندنیم دوه مستبد واکداران دخپلو شومو اهدافو لپاره تر اخرې سلګۍ پورې مقاومت وکړ خو دمرګ په سزا ورسېدل او د اردو قطعات په ټولو حالاتو باندې مطلق کنترول لري . ویل کېږي چې داود خان د دغې اعلامیې دخپرولونه وروسته هم ژوندی و او د ارګ په دننه برخه کې یې تر ماسپښینه پورې مقاومت کاوه ، څرنګه چې دکودتاه دپیل په لومړۍ شېبوكې دکابل راډیو دکودتاه چیانولاس ته ورغلی وه نو په خپله ګټه یې

دواقيتونو په بهير کې

ترې سم تبليغات پيل کړل ترڅو د داودخان او دهغه د پلويانو فعاليت چا چې د مقاومت خيال يې درلوده شنډکړي . دشنې په ورځ چې دثور نهمه نېټه وه دکابل راډيو له لارې ټولو دولتي مامورينو او دکابل ښاريانو ته اعلاميه خپره شوه چې خپل کارونه په عادي توگه دمخکې په شان سرته ورسوي ، زه هم دکابل پوهنتون په لوري وخوځېدم . د دارالامان په څلور لاري کې مو يوشمېر ټانکونه ولېدل چې سوځول شوي و خو نور وضعه عادي وه . همدا شان د ارگ مخکې ته هم يو شمېر ټانکونه سوځول شوي وو چې په کودتاه کې د وژل شوو کسانو اثار په کې لېدل کېدل چې په ټانگونو کې ژوندي سوي وو ، دبعضې عسکرو اوصيب منصبانو د جامونښې دونو په څانگو کې نښتې وې ، دکابل پوهنتون وضعه هم ارامه ښکارېدله . نورمحمد تره کی د انقلابي شورا د مشر او د جمهور رئيس په توگه را څرگند شو ، دخلقيانولمړنی کابينه اعلان شوه . عام خلک چې دخلکيانو اصلي څېره ورته نه وه معلومه ، غلي او ارام ښکارېدل او د دې انتظار يې کاوه چې دوی څه کوي .يو شاعر وايي :

چې اصلي څېره دچا ښايي هرچاته

اقتدار دی اقتدار دی اقتدار دی

دويم څپرکی

دثورکودتاه څخه وروسته ليدلې پېښې :

دخلقيانو او پرچميانو اصلي څېره ورځ په ورځ خلکو ته څرگندېدله دخلکيانو د رژيم دراتگ سره سم ټولې مهمې او حتی ډېرې عادي دندې او دولتي چوکۍ دخلک دگوند په غړو باندې بې له دې چې دچا اهليت

د واقعیتونو په بهیر کې

او کفایت په نظر کې ونیول شي ووپشل شوې ، ډېر عادي کسان چې هېڅ اداري تجربه یې نه درلوده په لویو اومهمو عهدو وگمارل شول د بېلگې په توگه زمونږ د فاکولتې یو اسسټنټ یاسین محسني د پوهاند ډاکټر عبدالقهار ثمین پر ځای د کرهڼې د پوهنځي رئیس شو .

خلکیانو به هره ورځ د افغانستان په گوډگوډ کې غونډې کولې ، د عدالت او مساوات په نامه به یې تش په نامه شعارونه ورکول .

له دې نه خبر نه وو چې ایا دولت یا حکومت د دې وسه لري او که نه چې د دغه غونډو او لویو مارشونو مصارف پرې کړي ، دغه غونډې چې دوی ورته مارشونه ویل زیاتره په درسي مرکزونو او کارگري مؤسسو کې جوړېدې او هر سړی به ورته په جبري توگه مجبور وو چې لاړ شي ، همدا علت و چې په داسې مرکزونو کې تعلیمي سطحه راټیټه شوه او د تولیدي دستگاوو په تولیداتو کې پوره کمښت راغی ، د بېلگې په توگه دکودتاه نه دمخه زمونږ یومضمون به تقریباً پنځه سوه مخه ویل کېده خو دکودتاه نه وروسته دمضامینو زده کړه پنځوس مخوته راټیټه شوه .

د ثور دکودتاه په لومړۍ اوونۍ کې یو ورځ چې غالباً دسې شنبې ورځ او د ثور یولسمه نېټه وه مونږ د کرهڼې پوهنځي د لیکچر په ټولگي کې ناست او د Micro Biology دمضمون ساعت ووچې یومسلح صیب منصب ټولگي ته راننوته او زمونږ استاد ، پوهندوی ډاکټر عبدالرشید جلیلي یې د ټولگي نه ووپسته اوپه یوه روسي جیب موټر کې چې د باندې ولاړ و یوړ . ټول محصلین چې په ټولگي کې حاضر وو ډېر زیات خپه شول چې گوندې زمونږ استاد ئې بندې کړ ، ماته هم پته نه وه چې جلیلي خلکی دی ځکه په هماغه کال ده ، تازه له روسیې څخه ډاکټري اخیستې وه او زمونږ استاد شوی وو ، نو زه هم ډېر زیات خپه شوم ، یو خو مو استاد و اوله بله پلوه زمونږ سیمه وال یعنی دکونړ دخوکی ولسوالۍ و .

د واقعیتونو په بهیر کې

په سبا ورځ د پوهنتون ټول محصلین او استادان راټول کړای شول او وویل شول چې د پوهنتون نوی رئیس مقرر شوی او دوی باید دهغه د هرکلي لپاره ورشي، کتل مو چې جليلي په تورموتیر کې سپور و، د ډاډې گارډانوسره یوځای راغی او د پوهنتون دریاست څوکۍ یې اشغال کړه.

دوی کولی شول چې بې له دې چې مسلح عسکر یا صیب منصب ټولگي ته ولېږي او یواځې د ټیلیفون یا کوم مکتوب په واسطه جليلي ته د پوهنتون دریاست څوکۍ وسپاري ځکه چې د نورمال حکومت تقرر او تبدیلیدل په دې شکل نه وي چې مسلح صیب منصب یوې تعلیمي ادارې ته ولېږي او منتخب شخص ته څوکۍ حواله کړي.

د خلکیانو د قدرت ته درسېدو له لومړۍ ورځې څخه دخلکو توهینول، بندي کول او وژل پیل شول. ټول سپین زیږي، مشران، دولتي مامورین او حتی ډېر عادي کسان چې دخلک د گوند غړي نه وو، دخپل سرنوشت په هکله اندېښمن وو، دکابل پوهنتون په داخل کې د محصلینو په نیولو پیل وشوه د ۱۳۵۷ د دویم تعلیمي سمستر په اخر کې یوه ورځ د فارمسي د پوهنځي د دویم ټولگي ټول محصلین ونیول شول او د پوهنتون په جمنازیوم کې واچول شول، اکثریت محصلین په یوه کمیښ کې ټولگيوته تللي وو او د مني ډېره سخته یخني وه. هېچا ته اجازه نه وه چې دوی ته کمپله یا گرمې جامې وروړي، محب الله چې زما خوری و هم د دغه محصلینو په ډله کې و، ده راته کیسه کوله چې د دوی گناه داوه چې دوی نه غوښتل چې د دوه مضمونونو امتحان په یوه ورځ ورکړي، هماغه و چې له دویمې شپې وروسته د ژاندارم او پولیسو عمومي قومندان، داودتړون راغی او ټولو محصلینو ته یې په ډاگه وویل چې زمونږ دکار گړي انقلاب په مقابل کې د پوهنتون دشل زړه محصلینو ژوند هېڅ ارزښت نه لري. د ټولو محصلینو نه یې لیکلي اسناد واخیستل چې که

دواقيتونو په بهير کې

چېرې دوی بيا داسې عمل وکړي نو سزا به يې بې له مرگه بل څه نه وي

ورستيو کلونوکې په ثبوت ورسېدله چې دپوهنتون شل زره کسان نه بلکې د افغانستان پنځه لس ميلونه نفوس هم خلکيانو اوپرچميانو ته هېڅ ارزښت نه درلوده او په لکونو بې گناه انسانان يې په ځانگړې او ډله ايزه توگه ددهواد په گوټ گوټ کې په ډېره بې رحمۍ سره ووژل چې ژوندي مثالونه يې د ۱۳۵۸ کال په پسرلي کې دکونړ ولايت مرکز چغه سراي ته نژدې دکوالي کلي دسلگونو انسانانو وژل دی چې نيم ژوبله يې په بېلدوزونو باندې د خاورو لاندې کړل . د نوموړو کسانو مړي په دوه ځايونوکې دخاورو لاندې راټول شوي دي ، کله چې زه په ۱۹۸۹ م کې دکونړ مرکز چغه سراي ته وروسته له دې چې روسانو کونړ پرېښود ، ورغلم دمړو دغه غونډۍ مې په خپلو سترگو وليدلې .

بل مثال يې د ۱۳۵۷ کال دحوت په ۲۴ مه نېټه دهرات دخلکو عمومي قيام وو چې په ډېره بې رحمۍ سره دخلکي رژيم له خوا وټکول شول چې دشهيدانو تعداد يې زرگونو کسانوته رسېده. خلکي رژيم به هره ورځ په سلگونو بې گناه انسانان په يوه اوبله پلمه نيول او ددهواد په بېلابېلو سيموکې يې ورته د وژل کېدو قصاب خانې چې دوی به ورته پولگونونه ويل جوړ کړي وو ، هلته په ډېره بې رحمۍ سره له منځه وړل کېدل . دثور دکودتاه نه وروسته د افغانستان د ټولو پرگنو عادي ژوند ورځ په ورځ مخ په خرابېدو وو او هېچا په کور کې تر سبا ارامه خوب نه شو کولای او هرسړی اندېښمن و .

زه هم دخپل پلار په هکله ، سيدمحمود(حسرت) چې دتخار په ولايت کې د احصائېي مدير و ، اندېښمن وم چې گوندې هغه هم دزياتره نوونورو مامورينو په شان ونه نيول شي .

د واقعیتونو په بهیر کې

د ۱۳۵۷ لمريز دجوزا په اخره کې يوه ورځ په ليليه کې ناست وم چې د دروازې مؤظف نفر احوال راوړ چې بهرون دې څوک غواړي ، څنگه چې بهرون ووتلم ، کتل مې چې زما پلار او دتره زوی ارواښاد سيدعبدالقهارنيازمن^۱ ولاړ دی . د دواړو په ليدو ډېر زيات خوشحاله شوم او دسترې مشي نه وروسته ، نیازمن صيب راته وويلې: څه چې کورته لاړ شو او هلته به خبرې وکړو . ماته پته نه وه چې دی هم دخپلې وظيفې نه په ډه ډه شوې او کابل ته دخپلې کورنۍ سره راغلی دی .

نیازمن صيب او پلارمې راته دکندهار او تخارپه ولايتونو کې د نوي رژيم دچال چلند ، ظلم او استبداد په هکله چې دسيمې دمخورو او پخواني مامورينو سره شوې وې تفصيلي کيسې وکړې. دبيلگې په توگه پلارمې وويل چې عادي کاتب دتخار دمستوفي په ځای مقرر شو . دپخواني مستوفي تخلص رحمتي و کله چې دولایت مامورين دنوي مستوفي سره يو ځای په نوې کرسۍ باندې دکېناستولپاره ورغلل نو يو تن ورته پخوانی

^۱ - ارواښاد سيد عبد القهارنيازمن زما دمشرتره ارواښاد سيد محمد د عثمان مشرزی و چې دپغمان دشرعیاتو د دارالعلوم نه فارغ شوی او دخلکیانودراتگ په وخت کې دکندهار ولایت د اداري چاروعمومي مدیر و ، دکودتاه نه وروسته سمدستي دخپلې وظيفې نه په ډه ډه شو . د ۱۳۶۳ کال دجدي دمیاشتي په ۲۹ مه نېټه دکابل دکلا غیبي په سیمه کې په خپل کور کې دقلبي حملې له امله په حق ورسېد . (انالله وانالیه راجعون) ارواښاد نیازمن صيب زما خصوصي استاد هم و ، خو را حليم ، جواد اوميلمه دوست انسان و چې دنوموړي مرگ زمونږ دکورنۍ لپاره يوه لویه ضایعه وه .

دواقيتونو په بهير کې

مستوفي معرفي کړ چې دا رحمتي صيب دى . نوي مستوفي ورته په خواب کې وويل چې رحمتي نه دى بلکې لعنتي دى . د دې خبرې سره مونږ ټول مامورين هک پک شوو هېچا دخواب ورکولو جرئت نه درلوده ځکه سمدستي يې ژوند په خطر کې و . پلارمې وويل چې په تېرو دېرش کلونو ماموريت کې ده داسې وضعه نه وه ليدلې چې ديو برطرف کړاى شوي مامور سره دې وشي .

پلار مې وويل چې زه اوس کابل ته ديو سيمناړ لپاره راغلى يم او بېرته دسټندو سره خپل ژوند په خطر کې گورم او له دندې څخه لرې کېدل خو حتمي دى . خلقيانوته مونږ او زمونږ کورنۍ هېڅ دقبول وړ نه دي اودخپلو دښمنانو په لومړي قطار کې يې شمېري ځکه چې مونږ دمياعلي صيب (رح) ^(۱) لمسي يوو او دروحاني کورنيو له منځه وړل دخلکيانو دپروگرامونو لومړى پړاو دى ځکه دوى د دين اومذهب په خلاف دى . دوى ټول مسلمانان په عمومي توگه او مياء ، ملا، پير او سيد په خاصه توگه په لومړي مقام کې خپل دښمنان بولي ، مونږ بايد هجرت وکړو ځکه چې په افغانستان کې زمونږ ژوند سل په سلو کې په خطر کې دى ، په دغه وخت کې دکونړ ولايت دکامدېش او پېچ په سيمو کې دحکومت په ضد مسلحانه قيام پيل شوى و او په کابل کې دا اوازې خپرېدې چې نن اوسبا کودتاه کېږي . دافغانستان په مختلفو سيمو کې مسلحانه قيامونه مخ په پراخېدو وو . نو نيازمين صيب او پلار مې تصميم ونيو چې تر يوڅه وخته پورې بايد همدلته واوسېږو ترڅو دهجرت کولو لپاره تيارى

۱- د مياعلي صيب (رح) زيارت دجلال اباد ښار په ختيځه سيمه کې دثمرخېلوپه کلي کې موقعيت لري . نوموړى زيارت دافغانستان په مشرقي سيمه کې يوله مشهورو زيارتونو څخه دى چې هره ورځ ورته په لسگونوکسان د زيارت کولو لپاره ورځي ، د مياعلي صيب زيارت دلېونو په ښه کولو کې خاص شهرت لري چې له ډېرولرې ځايونو څخه ورته خلک لېوني راوړي .

د واقعیتونو په بهیر کې

ونیسو ، کېدی شي چې دخلقیانو حکومت پرضد کودتاه وشي او له منځه لاړشي ، ځکه چې هجرت کول او دخپل ملک دپرېښو دلو تصمیم دیو نامعلوم سرنوشت په لوري څه اسانه کار نه و .

پلار مې دسیمنار نه وروسته تخار ته بېرته ستون شو خو د رسېدو سره سم دتخار څخه نیمروز ته تبدیل کړی شوی و . پلار مې کیسه کوله چې په دفتر کې ناست وم چې غیاث ^۲ د بادي گارډانو سره دفتر ته راننوت ، لومړی چې ما بادي گارډان ولیدل نو وار خطا شوم خو چې غیاث مې ولید نو سمدستي یې دسترې مشي نه وروسته راته وویل چې کا کا راځه ، تا نوي والي ته معرفي کړم چې څه درته ونه وایي ، نو ما ترې پوښتنه وکړه چې په څه وظیفه مقرر شوی یې . هغه وویل چې زه د مصؤنیت ملي عمومي مدیر مقرر شوی یم او په ډاډه زړه کار کوه تر څو چې زه یم څوک درته څه نه شي ویلی ، د تخار نوی والي فضل الرحمان نومېده او پرچمی و ، دکار تجربه یې درلوده ځکه چې دفاکولتې نه خلاص شوی و او مخکې هم حاکم (ولسوال) په توگه دنده اجرا کړې وه .

پلار مې دغیاث دمعرفي کېدو په وجه د نیول کېدوڅخه خلاص شو خو نیمروز ته تبدیل کړی شو د ۱۳۵۷ لمريزکال دسرطان په میاشت کې نوموړي ولایت ته لاړو .

پلارمې راته دنیمروزدتگ نه مخکې وویل چې زه ژر بېرته راځم او تاسې باید ځانونه تیارکړئ چې پاکستان ته هجرت وکړو . نوموړی داسد په

^۲ _ غیاث حقل دسید ا گل زوی دخاص کونړ دولسوالی دکاویر کلي اوسېدونکی و چې دخلکیانو د کودتاه نه مخکې دمیدان په ولایت کې مامور و او وروسته دقطغن (بدخشان، تخار، کندوز او بغلان) دمصؤنیت ملي چې وروسته یې ورته خاد وایه عمومي مدیرمقرر شوی و ، دغیاث پلار زما دپلار د ورکتوب ملگری او هم د ابتدائیه ښونځي کې ټولگیوال وو .

د واقعیتونو په بهیر کې

میاشت کې د نیمروزنه ، د پخواني دفتر د کتابونو د تحویلولو په پلمه کابل ته راغی .

په هغه دوستانو او خپلوانو چې مو پرې اعتبار و چې زموږ راز نه افشاء کوي تماس ونیوه چې باید په ګډه هجرت وکړو ، په دغه وخت کې زما د مور له طرفه نیا چې د کونړ د میرزمان خان لوروه ، وفات شوله او پلار ته مې هم بهانه برابره شوله چې خاص کونړ ته لاړ شي او په جنازه کې برخه واخلي هلته هم د بعضې دوستانو او خپلوانو سره د هجرت او په خاص کونړ کې د جهاد د پیل کېدو په ارتباط سلامشوره وکړي .

له بله پلوه زما خسر مولوي غلام حضرت ^(۱) غوښتل چې سمدستي پاکستان ته هجرت وکړي نو پلار او خسر مې د تفاهم په نتیجه کې زما د واده د مراسمو د خلاصولو فیصله وکړه مخکې له دې چې پاکستان ته لاړ شوو . هماغه وو چې د ۱۳۵۷ لمریز د عقرب په ۲۵ مه نېټه زما د واده مراسم په ډېر ساده شکل سرته ورسېدل .

معمولاً د کابل پوهنتون د جدي په اخره کې رخصت کیده خو په ۱۳۵۷ لمریز کې امتحانونه یوه میاشت رامنځ ته شول او پوهنتون د قوس په اخر کې رخصت شو .

د خلقيانو رژیم پوهنتون ځکه یوه میاشت دمخه رخصت کړ چې د ګوند غړي په اطرافونو کې د محلي مامورینو سره د امنیت او هم د حکومت د پرله پسې فرمانونو په عملي کولو کې مرسته وکړي ځکه چې په اطرافونو کې د خلقيانو د حکومت پرضد تحریکونه مخ په پراخېدو و .

امتحانونه چې څنگه خلاص شول ، مخکې له دې چې نمرې اعلان شي د پوهنتون یوزیات شمېر محصلین چې د خلکيانو په فکر دوی به درژیم پر

^۱ - مولوي غلام حضرت دارواښاد قاضي شېر حسن خان زوی او دارواښاد محمد معظم اخون زاده لمسی دی چې زما د عمه زوی او استاد هم دی .

دواقيتونو په بهير کې

ضد اطرافونو کې فعاليت وکړي ونيول . په نيول شوو کسانو کې زموږ يو تن هم محمد طاهر دلالپورې ولسوالۍ چې تر نن پورې يې د ژوند هېڅ پته ونه لږېده شامل وو. ويل کېدل چې دنيول شوو محصيلينو شمېر ۲۵۰ کسانوته رسېده او ټول په يوه شپه دپوهنتون په ليليو کې ونيول شول . تصادفاً دغه شپه زه دنياژمن صيب کورته دخپل پلار دليدو لپاره تللی وم . سباچې پوهنتون ته راغلم دمحصلينو دنيول کېدو نه خبرشوم ، بيا دليلي په لوري ونه گرځېدم اوبېرته دنياژمن صيب کورته لاړم او پلارمې دمحصلينو دنيول کېدو دجريان نه خبر کړ . پلارمې وويل څه چې جلال اباد ته لاړ شوو او هلته به دهجرت کولو په هکله تصميم ونيسو ، دملنگ جان دا لاندې شعرراپه ياد شو چې دثور له کودتاه څخه وروسته دحالاتو بڼه تمثيل دی چې دخلک رژيم غړو په زوره خلک راپارول چې مهاجرت وکړي او جهاد ته يې د دوی پر ضد زمينه مساعده کړه .

وژني مې خپل ورور په گولو دا دچالمسون دی
 بې گناه مې جوړ په کاله وار په وار شب خون دی
 نوم د ازادۍ چې واخلم بيایي مې زندان ته
 مال وملك ضبطېرې رانه دا په کوم قانون دی
 زه د دنيا عدل او انصاف ته حيرانېرمه
 ورک په سپين ميدان ولې روا حق دپښتون دی
 کله مسلمان پرمسلمان باندې تعدا کوي
 نن چې داسې کېږي خو د بل په لمسون دی
 خدای لپاره ورونو تمام قوم سره تړون وکړئ
 يو يو تالا کېږو دا سبب مو دبېلتون دی
 لاړشه ملنگ جان پښتونخوا په غرو کې وژاړه

د واقعیتونو په بهیر کې

کار دلس وشل نه دی دا کار دشل میلیون دی .

درییم خپرکی

دهجرت کولو نیت او تیاری :

مونږ د ۱۳۵۷ لمريز دحوت په اخرو شپو او ورځو کې جلال اباد ته لاړو اودحوت په ۲۷ نيټه چې دجمعي ورځ وه دملك محمد قاسم^(۱) په کور کې مو دنږدې دوستانو او خپلوانو سره غونډه درلوده چې دهجرت کولو تصميم ونيسو په دغه غونډه کې زما پلار، دخاص کونړ دچندراو کلي اوسېدونکی ډاکټر محمد صالح چې په دغه وخت کې يې دنگرهار په څارنوالي کې وظيفه درلوده ، د څارنوال محمد صالح د تره زوی څارنوال محمد عاصم موسی چې دنگرهار په عسکري فرقه کې ډاکتر و اودخاص کونړ قومندان غازي محمد خان دحاجي فرازخان زوی چې دجلال اباد په امنیه قومندانۍ کې يې وظيفه وه برخه درلوده .

^۱ - ارواښاد ملك محمد قاسم زما دترور زوی و چې دکامې ولسوالۍ د ده غازي دکلي اوسېدونکی او د محمد حسين علاقه دار زوی اودملك صالح محمد خان لمسی و چې دکامې ولسوالۍ له مشهورو منورينوله ډلې نه وو .

دواقعیتونو په بهیر کې

دغه پورته کسان دخاص کونړ په ولسوالۍ کې پوره دنفوذ خاوندان وو او کولای یې شول چې دحکومت پرضد مؤثر حرکت وکړي .

په همدغه شپه زما بل دترور زوی ضابط عبد الغفور خان دخاص کونړ دتنر دکلي اوسېدونکی چې په امنیه قومندانۍ کې نوکریوال ؤ خبر راوړ چې حاجي سيف الدين خان دښپوه ولسوالۍ خلقي حاکم چې حضرت یونس نومېده او دسرکانو ولسولۍ دېهر اباد دکلي اوسېدونکې و ، ژوندی نیولی او غره ته یې خېژولی دی، دغه خبر زمونږ روحیه نوره هم اوچته کړه او په دې فکر کې شوو چې مونږ هم باید دخاص کونړ په ولسوالۍ کې په شریکه توګه یو مؤثر اقدام دحکومت پر ضد وکړو .

د ۱۳۵۸ لمريز په سرطان کې چې کله مونږ دمومندو دلښکر سره یوځای جهاد پیل کړ ما حاجي سيف الدين خان د لومړي ځل لپاره وليده .

حاجي سيف الدين دملااحمد دين زوی په قوم ميتاڅېل دی او دکونړ (ښپوه) دسربند په کلي کې یې استوګنه کوله. دسربندکلي دکونړ په سهيلي غاړه دبرکاشکوټ کلي ختيځ پلوته موقعيت لري ،ما فکر کاوه چې حاجي سيف الدين به دسرکند دميټاڅېلو د نورو ملکاتو په څېر عادي ملک وي او د عمر له پلوه به سپين ږيری وي خو کله چې ما حاجي سيف الدين وليد، نوموړی دڅلوېښتو کلونو په شاوخوا کې عمر درلود ،ږيره او برېتونه يې دواړه خړيول، له صورته غټ اوباسکه (خوش اندامه) سړی و ، په سياسي مسائلو ډېر ښه پوهېده او دپوره سواد خاوند و .

کله چې مادحاجي سيف الدين خان نه دحاکم دنيولو پوښتنه وکړه هغه راته ټوله کيسه په لاندې ډول وکړه :

دثورکودتاه نه دمخه ما ديو شمېر خلقيانو سره پېژندگلوي درلوده او حتی دځينو سره مې نژدې اړيکې هم درلودې نو په دې اساس دخلکيانو پروگرام او فلسفه راته ښه معلومه وه . کله چې دوی قدرت ونيو نو زه يې دحکومت سره همکارۍ ته دعوت کړم خو څرنگه چې ما د دوی سره

دواقعیتونو په بهیر کې

عقیدتي اختلاف درلود ، دهمکاری نه ډډه وکړه ، خلکیانو به ویل چې زموږ انقلاب په شانۀ ځي نوما به ورته ویل چې هر شی مخکې ځي هغه په شا هم ځي او گورو به چې دچا خبره سمه ده ، حاجي سيف الدين وویل چې کله دښوې ولسوال حضرت یونس دمیا گل جان آغا دتگاو ننګور چې دسلام پور دپاچایانو خوړپنه وه ، ونیوله ډېر خلک پرې خپه شول او شخصاً په ماښې هم ډېر بد تاثیر وکړ نو دځان سره مې تصمیم ونیو چې مخکې له دې هجرت وکړم نو باید داسې یوکار وکړم چې لا اقل د رژیم لپاره خو یو گزاروی ، هماغه و چې دښوۀ ولسوال ما پسې ځواب راولېږه چې دمصلحت لپاره د ښوې ولسوالۍ ته راشه خو زه وره نه غلم او عسکر وته مې وویل چې که دولسوال دماسره کاروي نو هغه دې پخپله دلته راشي ، حاجي سيف الدين وویل چې څرنگه د خلکي رژیم حاکمیت په ښوۀ کې ټینګ و او هېڅ داسې حرکت نه و چې دهغوی سره وېره وي ، هماغه و چې ولسوال حضرت یونس د یو تن اداري مامور او دوه کسانو عسکرو سره زموږ ځای ته په یو جیپ موټر کې راغی . حاجي سيف الدين وویل چې ولسوال مانه پېژنده او دمخکې نه مې هم لیدلی نه و ، زه ویده وم چې دکلي دخلکو اوازونه مې واورېدل چې راووتم گورم چې جیپ موټر دکلي په مخ کې ولاړ دی او خلک ترې راچاپېر دي ، ولسوال په جیپ موټر کې یوڅه امدادي چپلکې او بوټان هم راوړي وو ، حاجي سيف الدين وویل چې کله ما د جیپ موټر ولید چې دکلي په منځ کې ولاړ دی ، غټان وږه او ښځې ترې چاپېرې دي ډېر بد تاثیر یې راباندې وکړ نو سمدستي مې خپلو هلکانوته وویل چې داخلک څوک دي او د دې ځای نه یې لرې کړئ .

حاجي سيف الدين زیاته کړه چې ولسوال زما دا خبره واورېدله نو وې ویل چې حاجي صیب زه دښوې ولسوال یم نو ما هم خپله خبره واپوله

دواقعیتونو په بهیر کې

او ورته مې وویل چې ماونه پېژندې څه چې حجرې ته لارښو او هلته به درته اولس راوغواړم .

حاجي سيف الدين وويل ولسوال سمدستي وويل چې حاجي صيب تاسې خونوي ولسوالان نه پېژنئ ! دولسوال دغه خبرو زما په مغزو کې (سوچ اوفکر) داسې وانگېرله چې گوندې زما د نيولو لپاره اراده لري نومخکې له دې چې ما ونيسي، زه بايد دى ژوندى ونيسم ، حاجي سيف الدين وويل چې تر دغه وخته ماسره دولسوال دنيولو هېڅ خيال نه و او نه مې دچاسره مصلحت کړې ؤ ، کله چې ولسوال زموږ حجرې ته راغى او کېناست ما سمدستي خپل خسر بهرام اونږدې دتره زامن يوې جداخونې ته راوغوښتل اوورته ومې ويل چې زه ولسوال نيسم، ستاسې څنگه خوښه ده . دهغوى نظر چندان ښه نه ؤ او وې ويل چې کېدې (کورنۍ) موځاى پر ځاى دي نولومړى بايد خپلې کېدې اوماشومان وکارواو چې وروسته بيا ستا څنگه خوښه وي هغه به وکړو . حاجي سيف الدين وويل ما دوى ته وويل چې لومړى به ماشومان وکارو نو بيا داسې کارنه شو کولای او همدانبه موقع ده او زه حتمي ولسوال نيسم ، دهغوى هم بله چاره نه وه او مجبور شول چې زما خبره ومني ، ده زياته کړه چې زما درې حجرې وې نو په يوه حجره کې مې درې کسه تکړه هلکان (ځوانان) کېنول اوزه دې بلې حجرې ته چې ولسوال پکې دخلکو سره په خبرو مشغول دى راغلم ، ټکنده (دولس بجې خواوشا) غرمه وه په کورکې دننه ښځې اوماشومان هم زما دتصميم نه خبر نه دي او د ولسوال لپاره يې دغرمې ډوډۍ تياره کړې ده نو ما ولسوال ته وويل چې زما دتاسره څه پټې خبرې دي که تکليف نه وي نو هغه بلې کوټې (خونې) ته به لار شو ، هماغه ؤ چې ولسوال دځاى نه راپاڅېد او هغه خونې ته لارو چېرته چې ځوانان ناست وو څرنگه چې ولسوال کوټې ته ننوت په ځان پوه شو او صحنه يې خړه پړه وليده نوسمدستي يې

د واقعیتونو په بهیر کې

تمانچې (تفنگچې) ته لاس کېږي خومونږ پرې سمدستي مټې تاو کېږي او ومونږ .

يوهلك مې ولېږه او هغه اداري مامورته وويل چې ولسوال دې غواړي دلته راشه هغه چې راغی او وې لیده چې په ولسوال مومټې تاوکړي دي نو حيران شو ، هغه مو هم بې وسلې کړ او همداشان مو دواړه عسکر هم را وغوښتل او دهغوی نه مو هم وسلې واخيستلې ، سمدستي مو خپلوښځو او ماشومانوته وويل چې دغره په لوري وخوځېږي .

د حاجي سيف الدين دکور اوغره ترمنځ دنيم ساعت نه کم دېښو (پياده) مزل دی . ولسوال ته مو وويل چې ځان ونه خوځوي اوکه حرکت دې وکړ وژنو دي ، دوی هم حرکت ونه کړ او زه لاړم دموتږ ټايرونه مې پنچر کړل ، حاجي سيف الدين چې ډېر خوشته سړی دی وې ويل چې په دې وخت کې مې دکور هرڅه پرېښودل او يواځې د واده بستره مې خپله په بوغبند (دبسترخادر) کې راټوله کړه او شاته مې واچوله ، يو چا راته وويل چې هر څه دې پرېښودل نو په دې بستره څه کوې ؟ نوماورته وويل چې نه غواړم چې خلقيان زما د واده په بستره کې ځملي (ويده شي). حاجي سيف الدين وويل چې دغه کارسره دکلي ولس هم هک پک (حيران) شوو او نه پوهېدل چې څه وکړي .

د ولسوال دنيولو نه وروسته د برکاشکوټ يو تن خلقي دښېوې ولسوالۍ ته چې دکونږ سيندنه پورې غاړه په شمالي برخه کې واقع ده خبر يوړ چې حاجي سيف الدين ولسوال غره ته وخېژوه نو دښېوې ولسولۍ نه يوگروپ خلقيان او هم دخاص کونږ فوځي کنډک نه يوه قطعه دحاجي سيف الدين کورته راغله او دهغه کور يې ټول تالا (چور) کړ .

حاجي سيف الدين وويل چې زه هم دولسوال په نيولو حيران وم چې څه پرې وکړم ، اداري مامور او عسکر مې رخصت کړل او يواځې مې ولسوال سره دخوگاځېلو په لوري حرکت وکړ (خو ځاځيل دمومندو په قبایلي

دواقعیتونو په بهیر کې

سیمه کې یو ځای دی چې دښیوې، خاص کونړ او گوشتې ولسوالۍ په منځ په یوه غریزه نقطه کې پروت دی . ده وویل چې زما هدف دا ؤ چې ولسوال به په خوگاڅېلو کې دفقیر حاجي په کور کې وساتم ځکه هغه زموږ د کورنۍ سره پخوانۍ دوستي درلوده ، په لاره کې ماحاکم ته ویلي ؤ چې ته به ځان نه معرفي کوي او که معرفي دې کړ نو بې له مرگه درسره بل څه نه کوم کله چې دفقیر حاجي کورته ورسېدم ، هغوی هم د ولسوال دنیولو نه خبر و نو فقیر حاجي دستري مشي نه وروسته وویل چې حاکم دې څه کړ . ماورته وویل چې هغه مې وختي پېښور ته لېږلی دی ، فقیر حاجي وویل چې دکابل دحکومت نه به مو پیسې اخیستې وي او ولسوال به مو خوشې کړی وي .

حاجي سيف الدين زیاته کړه چې زما نیت خو دا ؤ چې حاکم به دفقیر حاجي په ځای کې وساتم خو دهغه نیت مې چې ولیده نو بېرته دخپري کلي په طرف وخوځېدم او هلته مې یو بل پخوانی دوست وچې اعظم^۱ نومیده او ډېر ایماندارسپری ؤ ورغلم ، اعظم ډېر زیات غریب ؤ خو ډېر اوچت (عالي) همت یې درلوده ، ما اعظم ته وویل چې غواړم حاکم ستا ځای ته راولم ایا هغه ساتلی شې او که نه ځکه داسې نه شي چې دپیسو په بدل کې یې خوشې کړې ! اعظم راته په ځواب کې وویل چې خپله ښځه به پرېږدم خو حاکم به پرې نه ږدم ، اعظم یوه ډېره ژوره کوټه درلوده ولسوال موهلته بندي کړ او خپل ورور (معلم غلام محی الدین) مې هم مؤظف کړ چې د اعظم سره واوسېږي ، حاجي سيف الدين وویل چې اعظم ډېر

^۱ - اعظم دکوز خپري دکلي اوسېدونکی ؤ چې په قام بوټۍ خپل ؤ چې وروسته دشخصي دښمنۍ له امله دخپلومدعیانو له خوا دخاص کونړ دمنگوال په کلي کې ووژل شو .

دواقعیتونو په بهیر کې

چټ پټی (صادقه) سړی ؤ ، چل ول یې یاد نه و نو خپله ښځه یې را وغوښتله او هغې ته یې وویل چې دحاکم باید درنه څوک ونه گوري او که درنه خلاص شو نو ته هم زمانه خلاصه یې !

د دې نه وروسته دکابل حکومت دمنشي سارگل^۲ په ذریعه ځواب راو لېږه چې حکومت به درته لس لکه افغانۍ در کړي او حاکم خوشې کړه خو ما منشي سارگل ته بېرته ځواب ولېږه چې حاکم ما د میاگل جان آغا دننگور په مقابل کې برمه کړی دی ترڅو چې هغه نه وي خوشې شوې زه دا دیسو په مقابل کې نه خوشې کوم برمه په مومندوکې عامه ده نو په دې اساس څوک داحق نه لري چې برمه په زوره دچانه خلاصه کړي او هر څوک کولای شي چې دبل په سر کې برمه وکړي او بیا دجرگې له لارې مسئله حل کړي.

حاجي سيف الدين وویل چې کله دبرمتې آوازه په مومندوکې خپره شوله نو هغو سپین ږيرو چې غوښتل یې حاکم په یوچل نه یوچل خلاص کړي خوله هم ټپه شوه .

ده زیاته کړه چې خلقیانو به ویل چې دوی خپل بادارانو (انگړېزانو) ته لارل نوما دځان سره تصمیم ونیو چې نه زه خپل فامیل پاکستان ته بیایم او نه حاکم پاکستان کې کوم تنظیم ته تسلیموم او په غره کې تر اخره پورې اوسېږم او خپل جهاد ته دوام ورکوم . حاجي سيف الدين وویل چې دحاکم نیول خو تصادفي کارؤ نو زما مشر زوی عبدالاحد چې اوس د قرآنکریم حافظ دی ، بهسودو سره نږدې دعبداخلېلو دقبائلو په ابتدائیه

^۲ - منشي سارگل دعیسی خېلو درې اوسېدونکی ؤ چې دکابل د رژیم سره یې د ورستیو کلونو پورې همکاري کوله چې بیا د ډاکتر نجیب دریژیم له خوا دقبایلو د وزارت معین هم مقررشو . منشي سارگل وروسته پېښور ته راغلی و او دیوې جرگې په منځ کې خپلو دښمنانو ووېشته او مړ شو .

د واقعیتونو په بهیر کې

ښوونځي کې سبق وایه او هغه هماغلته پاتې شو او داتشویش راسره و چې خلقيانو به هغه حتمي نیولی وي او کېدای شي چې حاکم مانده هغه په بدله کې وغواړي خو دځان سره مې داتصمیم ونيو چې ترڅو دمیگل جان آغا ننګور نه وي خلاصه شوې ترهغې پورې زه حاکم نه خوشي کوم او داسلام په خاطر دخپل زوی نه هم تېریم . ده وویل چې په خپري کې دحاکم دخوندي کولونه وروسته زه دسرکند سره نزدې د انارو کلي ته لاړم او هلته دېره شوم ، انار دخاص کونړ کامې او ښېوې ولسوالۍ په منځ کې په غرونوکې دېرمحفوظ ځای دی . حاجي سيف الدين وویل چې په دې فکر وم چې څنگه دکابل دحکومت پرضد مسلحانه جهاد ته دوام ورکړم او کله کله به مې زوی هم فکر ته راغی چې په هغه څه پېښ شوي وي او وړوکي هم دی . حاجي سيف الدين وویل چې زمونږ دهجرت پنځلسمه ورځ وه چې په کټ کې پروت یم اوپريشانۍ وړی یم چې سترګې مې بېرته کړې گورم چې عبدالاحد هغه ساعت زما دکټ سرته ولاړدی ، دهغه په لیدو دومره خوشحاله شوم چې یواځې خدای پاک ته معلومه وه او تېرشو ، دخدای پاک ډېر شکر مې ادا کړ او مې ویل چې مونږ په حقه یوو او خدای پاک دموږ سره کمک کوي که نه ماخو خپل زوی مړ شمېرلی و .

حاجي سيف الدين وویل چې ښه دوستان ډېر ښه نعمت دی . ده وویل چې زما دچپرهار یو تن ملګری چې امیر محمد نومېده. دجلال آباد اوکاشکوټ ترمنځ یې سروس موټر چلوه نو مازدیګر چې زمونږ کلي ته راغلی ؤ او دحاکم دکیسې نه خبرشوی ؤ سمدستي زما زوی یې دهغه ځای نه دځان سره اخیستی ؤ او چپرهار ته یې خپل کورته وړی ؤ . زما دې ملګري به هره جمعه زمازوی د عبدالخېلو ښوونځي نه راخیسته او په خپل سروس موټر کې به یې کورته راوسته ، زما زوی یې هلته ترهغې په خپل کور کې ساتلی ؤ ترڅو چې یې زمونږ دځای پته پیداکوله او بیا یې

دواقيتونو په بهير کې

ماته خپل زوی راوست . زه د دې دوست دا نيکي او قرباني هېڅکله هېرولی نه شم .

حاجي سيف الدين دحاکم د نيولونه وروسته خپل دميتاڅېلو قوم دځان سره ملگری کړ او دجلال آباد او کاشکوټ ترمنځ سرک يې بند کړ او مسلحانه جهاد يې په سيمه کې پيل وکړ.

حاجي سيف الدين دښېوې حاکم د ۱۳۵۸ لمريزکال تر اخره پورې دځان سره وساته کله چې دجدي په شپږمه نيټه روسان افغانستان ته داخل شول دعمومي عفوي په اساس يې اکثريت بنديان يې دپل چرخي نه خوشي کړل نو مياگل جان آغا ننګور هم خوشې شوه نو وروسته له هغه حاجي سيف الدين دمياگل جان آغا لمسي ته حاکم په لاس ورکړ چې څنگه ورسره کوي هغه وکړي ، هغوی حاکم په دې شرط خوشې کړ چې دکابل رژيم سره به نوره همکاري نه کوي . خو سره د دې حضرت يونس بېرته دکابل حکومت ته ورغی او بيا يې دحاجي سيف الدين داوسيدوځای چې انار کلی نومېده ، دپرسخت بمباري کړ چې دحاجي سيف الدين خسر بهرام پکې ووژل شو . کله چې حاجي سيف الدين حاکم ، د اناروسيمه کې دځان سره ساتلی ؤ نو دهغه وظيفه مجاهدينوته چای برابرول ،چلم ډکول او دغره نه دلرگو راوړل و ، نورکوم خاص ظلم ياتېری په حاکم باندې نه ؤ ، حاجي سيف الدين د ۱۳۸۴ کال د مياشتې په نېټه په خپل کور کې د اوږدې مريضې له امله وفات شو (انالله وانا اليه راجعون).

حاجي سيف الدين واقعاً ډېر پوه ،مسلمان اوښه افغان دی او تر اخره پورې يې خپله کورنۍ پاکستان ته رانه وستله او تقريباً پنځلس کاله دمومندو په غرونوکې او خاصتاً دشمشاد په کلي کې چې دعيسی خېلو او جړوبي درې سره نږدې پروت دی اوسېد .

دواقيتونو په بهير کې

د روسانو د وتلو نه وروسته چې کله دکونړ ولايت آزاد شو په ۱۹۹۲ م کې حاجي سيف الدين بېرته سر بند کلي ته دخپل فاميل او تره زامنوسره ستون شو او هلته يې په خپلو ځمکو کې کپردي ووهلې او خپل ژونديې بيا له سره پيل کړ .

په ۱۹۹۵ م دجون په مياشت کې زه دحاجي سيف الدين کورته ورغلم ماته يې وويل چې کله ما په خپله ځمکه کې کپردي ووهلې نو ټولو راته ويلې چې ستا ټول کارونه سرچپه دي اول دې بايد کور جوړ کړی وی او وروسته دې خپله کورنۍ راوستې وای. دا شرم دی چې ته په کپردي کې او سپرې . ده زياته کړه چې ما دې خلکوته وويل چې مونږ افغانان عجيبه ناراشه خلک يوو . دپاکستان په دښتو او ډاگونوکې موکپردي وهلې او په هغه کې اوسېدلو خو هغه دشرم خبره نه وه ، اوس چې ما په خپله ځمکه کې کپردي وهلې دي دا دشرم خبره ده ، دا شرم نه دی بلکې دا ماته افتخار دی چې په خپله ځمکه او خپله خاوره کې اوسېرم او دپرديو دمنت نه خلاص يم .

بې ځايه به نه وي چې زه دحاجي سيف الدين دوه نورې قصې هم دلته وليکم او زما هدف دلته دوه ټکي دي چې مونږ څومره با تدبيره او پوه مشران دجهاد په پيل کې درلودل خو افسوس چې پردو مونږ ته داسې کسان مشران وټاکل، کوم چې دوی ته ښه غلامي کولی شي او زمونږ دملک جرړې يې ويستلې شوې .

دحاجي سيف الدين په شان پوه کسانو ته يې نه موقع ورکړه او نه يې هغوی پرېښودل چې دجهاد رهبري په خپل لاس کې ونيسي او د دوی پرضد يې هر ډول دسيسې جوړې کړې ، څوک يې ووژل ، څوک يې دښمن داره کړل ، ځينو نورو هېوادونو ته پناه يوړه او ځينې مجبور شول چې په کراره کيني .دوهم مطلب يا مقصد زما دا دی چې دخلق او پرچم دحکومتونو تگلاره چې د افغانستان دخلکو ملي او ديني نواميسو پرضد

د واقعیتونو په بهیر کې

حرکت او بلاخره یې روسي قواوې افغانستان ته راوستلې او تراوسه پورې چې کوم ناورین په افغانستان کې روان دی دوی یې اصلي عاملین دي نو د دوی تگلاره ددې باعث شوله چې د افغانستان ولس د دوی پر ضد راپاڅېږي او ملي قیام پیل کړي . داچې بعضې تنظیمونه چې د پردیو په لاس په پردي کورونو کې جوړ شوي ، د دې ادعا کوي چې دا دوی ؤ چې روسانو ته یې ماته ورکړې دا صحیح خبره نه ده ځکه روسانو ته افغانانو ماتې ورکړې او دغه تنظیمونه د دې باعث شول چې د افغانستان د ملت په دغه لویه قرباني او جهاد باندې تور داغ کيږي .

اوس به راشو د حاجي سيف الدين کيسې ته د ۱۳۵۸ کال په سرطان کې چې د مومندو لښکر جوړ شو چې تفصيل يې وروسته راځي ، په لومړۍ شپه چې مونږ د خاص کونړ ولسوالۍ ته ښکته شولو مونږ ځوانان ؤ نو وينه مو زياته گرمه وه او انرژي مو هم درلوده نوزه هم په منډه روان وم چې کله له غره نه سرک ته ورسېدو نو حاجي سيف الدين زه د لاس څخه ونيولم او راته ويې وويل چې وراره جانۀ دا ډېر اوږد انقلاب دی او تېزې منډې مه وهه . ډېر خلک به پکې سترې شي . مونږ څوک نه وژنو او نه ځان په چا وژنو او امنيت مه خرابوه هغه وشول چې دخلکي ريژيم نفوذ له منځه يو سو .

د حاجي سيف الدين د دې خبرې نه درويشت کاله کيږي چې واقعاً د افغانستان انقلاب ډېر اوږد شو او ډېر کسان پکې سترې شول . په سباچې مونږ بېرته غره ته را وختلو دکلاول دکلي سره نژدې حاجي سيف الدين او پلارمې په يوه څمڅه کې ناست ؤ نو ما د دوی نه پوښتنه وکړه چې ايا مجاهدين به کامياب شي او کنه ؟ ځکه چې روسان د دنيا لوی طاقت دی او مجاهدين هېڅ په لاس کې نه لري او اکثر و خلکو سره شخصي پخوانۍ زړې توپکې دي .

دواقعیتونو په بهیر کې

حاجي سيف الدين وويل چې روسان خامخاپه افغانستان کې شکست خوري نو ما ترې د دليل پوښتنه وکړه ، ده په خوا ب کې وويل چې روس د امريکا سره په رقابت کې دی او هره ورځ چې روسان په افغانستان کې تېروي دخپل رقيب نه يو کال وروسته پاتې کېږي ، زمونږ د افغانانو نه څه ځي ، نه زمونږ فابريکې شته چې ودېږي او نه بل څه او اکثر خلک د افغانستان چې دهقانان دي کله چې غنم وکړي نوبيا اته نه مياشتې لاس په زڼې د ديوالونو چنوته ناست وي ، دخپل صفت او بل غيبت کوي نو روسان خامخا ماتې خوري او زما دا خبره دځان سره وليکه . د حاجي سيف الدين خبره رښتيا شوله او واقعاً چې روسان پس له نه ۹ کاله اوږده او پرمصرفه جگړې نه وروسته په ۱۹۸۹ کال دفروري دمياشتې په ۲۸ مه نېټه خپلې ټولې قواوې د افغانستان نه وويستلې او دلويې ناکامي سره مخامخ شول .

دژوند خواري مې اوبو يوره
نور به دسيند په غاړه نه کرم گلونه

هرې مور لره چې خپل لړمون بلا شي
نا بغه زوی يې چنگيز يا اتیلا شي

غلام جيلاني (جيلاني)

دواقعیتونو په بهیر کې

پلار مې د جلال اباد دغونډ نه وروسته یو ځل بیا نیمروز ولایت او زه خاص کونړ ته لاړم ، پلار مې د ۱۳۵۸ کال دحمل په میاشت کې د نیمروز نه د اخري ځل لپاره راساً خاص کونړ ته راغی چا به چې پوښتنه کوله دنده (وظیفه) چېرته لرې ؟ نو ده به ورته ویل چې په کابل کې خدمتي یم .

پلار مې خاص کونړ کې سمدستي دمنگوال او چمپاري دکلي دمشرانو سره پټې غونډې پیل کړې ، ترڅو دخاص کونړ خلک دحکومت پرضد حرکت او یاهجرت کولو ته چمتو کړي ، مونږ سره په لومړي سر کې دغو لاندې کسانو په غونډو کې برخه درلوده ، دمنگوال دکلي نه اروانباد فتوخان ،اروانباد بازشیخ،داؤد شاه خان ،زما دتره زوی معلم سید عبدالودود او د چمپاري دکلي نه شېر افضل .

دوی فیصله په دې وکړه که مونږ ټول مهاجر شوو نو بیا به زمونږ ارتباط دخلکوسره کم شي اوله بله پلوه به د اقتصادي مشکلاتو سره مخامخ شو نه ښه به داوي چې په لومړي سر کې یواځې زمونږ کورنۍ مهاجره شي ځکه چې زما دپلار دنیولو خطر ډېر زیات ؤ .

تردغه وخته دخاص کونړ په لسوالي کې خلقي رژیم په مطلقه توګه حاکم ؤ ،په سلګونو کسانو دحکومت ټوپکې اخیستې وې او زیاتره سپین ږیرو او ملکانو د رژیم سره همکاري درلوده . دخاص کونړ ،ولسوال چې عثمان غني نومیده ،پرله پسې فرمانونه په منظمه توګه تطبیقول .

شپږم ، اوم،او اتم نمبر فرمانونه چې دگروي ،دښځو دحقوقو او ځمکو داصلاحاتو په نامه وو، په خلکو کې زیاته کرکه د رژیم پرضد پیدا کړه .

په اطرافونوکې دزمینداره خلکو ځمکې اکثره دې ځمکو کسبه کارو کسانو سره ګرو وې او د دغه فرمان په اساس دې ځمکو خلکو پیسې وسوځېدې او زمیندار له قرضه خلاص شو ، خو د اتم نمبر فرمان په اساس چې دچا دېرش ۳۰ جریبه ځمکې نه اضافه وه هغه به یې په بې

د واقعیتونو په بهیر کې

ځمکو کسانو باندې چې زیاتره درژیم طرفداري یې کوله او یابه ملیشه و تقسیم کوله ، په دغه فرمان کې غټه ستونزه دا وه چې زیاتره ځمکې به دیوې کورنۍ دمشر په نامه وې او ورثې به دغه ځمکې په شفاهي (لفظي) وېش باندې په خپلو کې تقسیم کړې وې او د دوی ترمنځ به شرعي ترکه نه وه شوې نو په دې اساس ډېر زمیندارن بلکل بې ځمکې شول .

دمثال په توګه دخاص کونړ په ولسوالۍ کې لوی زمیندار دچندراو دکلي اخون زادګان او یا زما ماماګان و خو د دوی ځمکه د دوی د نیکه په نامه وه او خاصاً د اخون زادګانو دنفرو شمېر لس ګونو تنوته رسېده ، که سېهي وېش شوی وی نو دهر نفر دوه او درې جریبه ځمکه هم نه رسېدله خو د دوی د ټولې ځمکې نه یې دېرش جریبه ځمکه دوی ته پرېښودله او تقریباً شپږ سوه جریبه ځمکه یې په نورو کسانو باندې و وېشله دوی چې هر څومره عرض اوداد وکړ چاپې خبرې ته غوږ ونه نیوه او دفیوډالانوپه نامه به یې توهینول .

دخلق رژیم به چې کله ځمکې تقسیمولې نو په هغه ځمکو کې به یې پراخ مارشونه او غونډې کولې او په زرګونو کسان به یې ورته راټولول ، د یاجاریار داسلامي شعار په ځای به یې د هورا **Hurrah**^۱ چغې وهلې او هم به یې زمیندارانو ته پوچ رد الفاظ استعمال او ویل به یې چې دوی فیوډالان دي ، د دهقانانوپه طبقه باندې یې ظلمونه کړي او دهغوئ کورنۍ یې په خپل خدمت کې ساتلې دي .

^۱ -Hurrah هورا په انګرېزي ژبه کې د خوشحالي معنی لري خوعاموخلکو به ویل چې Hurrah دلینن مور ده نو دا خلقيان او پرچميان چې دلینن بچيان (پيروان) دي دخپلې نیا د احترام په خاطر دغه لفظ په خپلو مارشونو کې استعمالوي .

د واقعیتونو په بهیر کې

په حقیقت کې د فیوډالانو شمېر به په ټول افغانستان کې د محدودو خو تنو څخه زیات هم نه ؤ او په مشرقي کې خو فیوډالانو د سره وجود نه درلود .

د چندراؤ داخون زادگانو ځمکه چې کله د ۱۳۵۷ کال د حوت په میاشت کې تقسیمېدله ، د ځمکو د اصلاحاتو وزیر عبدالغفار لکنی وال ، دلغمان والي حضرت گل بارگامي چې د سرکانو دولسوالی د پشد د کلي د کشمېریانو (پیاکوټانو) له کورنۍ و ، د کونړ والي او یوشمېر نور عالي رتبه دولتي مامورین په دوه هلیکوپترونو کې راغلل . هلیکوپترې د چندراؤ د کلي سره نژدې د سند په غاړه په یوه اواره ځمکه کې کېناستې ، پوره فوځي تدابیر نیول شوی وو او په زرگونو کسان یې د مارش لپاره په جبري توګه راټول کړي وو .

څرنگه چې د دوی ځمکه د دوی د نیکه محمد معظم اخون زاده په نامه وه نو د وېش نه وروسته زیاتره اخون زادگان به یې ځمکې پاتې شول او په اصطلاح د کورنۍ غړو ته د ترکاری د کرلو کورارۍ (وړوکې ټوټه ځمکه یا پټی) پاتې نه شو .

په کونړ کې تر دغه وخته عامه ذهنیت مطلق د کمونستي رژیم پر ضد راپارېدلی ؤ او عام خلک مسلحانه قیام ته تیار وو ، هېڅ داسې یوه پرکړنه نه وه چې د خلقي رژیم د مسلسل فرمانونو او د دوی د حکومت چلولو او بې تجربه ګي له امله زیانمن شوي نه وه ، د دوی غیراسلامي او ملي حرکات عامو خلکو ته پوره څرګند شوي ؤ که په ظاهره به چا څه نه شو ویلی خو په زړه کې به په دې پوهېدل چې دوی د دین او مذهب په خلاف دي . څرنگه چې کوم منظم سازمان یا ګوند د افغانستان په سطحه چې ملت ته د اعتماد وړ وي او ولس عمومي قیام ته په یوه ځل آماده کړي وجود نه درلود نو په هره سیمه کې د کابل د خلقي رژیم پر ضد قیامونه یا مسلح حرکتونه په ځانګړې توګه په ټول هېواد کې او په خاصه توګه د کونړ

د واقعیتونو په بهیر کې

ولایت په نورستان او پیچ دره کې او هم د پکتیا ولایت د ارگون په سیمه کې د لومړي ځل لپاره پیل شول .

څلورم څپرکی

په خاص کونړ کې د جهاد پیل :

۱۳۵۷ کال د دلوې په میاشت کې یواځې یو څو تنو مجاهدینو چې هویت یې هم په لومړي سر کې معلوم نه و ، د شونکړي په سیمه کې او سپډل د خاص کونړ د مننگوال په منځني ښوونځي او ولسوالۍ باندې یوځل جگړه وکړه خو دومره مؤثره تمامه نه شوله ، د دغه گروپ مشري د څوکی دولسوالۍ یوتن چې په ډاکتر حمید الله یې شهرت درلوده ، کوله . دوی سره د خاص کونړ د چنچن دکلي ملاغلام حسن چې په ملاصحاف مشهور و^۱ او ملانظر محمد^۲ هم موجود وو دوی په شونکړ سیمه کې دمیرزا محمدي جان سره اوسېدل .

څرنګه چې حکومت په دغه وخت کې په حالاتو پوره کنترول درلوده نو یو څه قواوې او ملیشه یې د شونکړي سیمې ته ولېږلې چې دغه گروپ ونیسي په دغه جگړه کې د مننگوال د منځني ښوونځي معاون احمدخان^۳ د مننگوال دکلي د اسلم زوی چې خلقي و په جگړه کې په پښه ټپي شو او د کلي گرام (حکیم اباد) دکلي دمهردل زوی چې خلکي وو ، وژل شو . د دغې جگړې نه وروسته د خاص کونړ په سیمه کې د حکومت پرضد علني حرکت موجود نه وو د ۱۳۵۷ کال د حوت د میاشتې تر اخره پورې

^۱ - ملاصحاف وروسته د یکه غنډ په کمپ کې اوسېده چې دیوال ورباندې چپه شو او مړ شو .

^۲ - ملانظر محمد وروسته په خاص کونړ کې د اسلامي حزب (حکمتیار) د جبهې قومندان و

^۳ - احمد خان د همدغه پېښې د زخم له امله ډېره موده وروسته مړ شو .

دواقعیتونو په بهیر کې

دخاص کونړ د ولسوالۍ نه یو څو محدودو کورنیو هجرت کړی وو چې نومونه یې دا دي. دکونړ له کلي څخه مولوي محمد عبدالله، دلوتپانو له کلي څخه شهید ملک محمد جان^۴، دمیاگانو له کلي گل سید میا، دسنه خېلو دکلي ظاهر خان، دکوز چنچن دکلي ملاغلام حسن چې په صحاف ملايې شهرت درلوده، دچندراؤ دکلي د اخون زادگانو دکورنۍ نه سرمعلم غلام حسین حاجي عبد الخالق، موسی کاظم او زما خسر مولوي غلام حضرت شامل ؤ .

د۱۳۵۸ کال دحمل په میاشت کې زما د پلار د فعالیت سلسله مخ په پراخېدو وه، خپلوانو او دوستانو سره یې پټ تماسونه نیول چې یو ځای هجرت وکړو، مامې پلارته وویلې چې بڼه داده چې په ځانگړې توگه هجرت وکړو ځکه دابه ډېره سخته وي چې په ډله ایزه توگه هجرت ته خلک اماده کړو .

دحکومت جاسوسان په هر ځای کې موجود دي او اکثره دوستان اوخپلوان خواره واره اوسپړي که ژر لار نه شو نو خامخا مونږ حکومت نیسي او بیا به زموږ سزا به له مرگه بل څه نه وي، دحمل دمیاشتې په اخره کې مو تصمیم ونيو چې هجرت باید وکړو، هماغه وو چې زه اوپلارمې مزار شریف ته لاړو تر څو، زماورور سلطان محمود چې په زراعت لیسه کې ؤ له ځان سره راولو .

کله چې مونږ مزارشریف ته ورسېدو او دسلطان محمود سره مو وکتل هغه راته وویل چې زموږ د ولسوالۍ خوتنه چې دزراعت په لیسه کې دي خلکيان دي اوزموږ دراتگ نه خبر دي که مونږ یوځای حرکت وکړو نو هغوی خامخا مونږه نیسي نو بهتره به داوي چې دجوزا په میاشت کې

^۴ -ملک محمدجان په ډېره بې رحمۍ دخپل زوی سره یوځای دحکمتیار د اسلامي حزب یو تن قومندان معلم محمد امین له خوا ووژل شو .

د واقعیتونو په بهیر کې

چې ښوونځی رخصت شو نو زه به درشم او بیا به یوځای هجرت وکړو

د حربي ښوونځي د سردار محمود د خارجېدو کیسه :

دمزار شریف نه چې کله مونږ کابل ته راغلو پلارمې زه ولېږلم چې زما خدایښلی ورور شهید سردار محمود دکابل دحربي ښوونځي په نهم ټولگي کې ؤ خبرکړم چې دپنجشنبې په ورځ زما دتره زوی ارواښاد نیازمن صیب کورته راشي .

سردار محمود چې دمنگوال په منځني ښوونځي کې اول نمره ؤ عسکري لیسې ته یې جبراً نیولی ؤ . دهغه چپ لاس پخوا درې ځایه مات شوی ؤ او معیوب ؤ ، کله چې سردار محمود زه دحربي ښوونځي په نظام قږول کې ولیدم په ژړا شو او وې ویل چې زه عسکري لیسه نه وایم ځکه چې زه دخنګلوحرکت نه شم کولای او دوی په ما نظامي تعلیم کوي .

ماورته وویل چې ښه ده دپلار سره به مصلحت وکړو او زه به د اقبال وزیري نه چې د دفاع وزارت دسیاسي چارو مشاور ؤ ، د اخراج امر واخلم ، اقبال وزیري زما دخاله دلور خاوند ؤ ، ماشخصاً اقبال وزیري نه ؤ لیدلی ځکه چې نوموړی د داؤد خان په وخت کې بندي ؤ او کله چې خلکیانو کودتاه وکړه دی دحفیظ الله امین نږدې ملگری ؤ او د دفاع وزارت دسیاسي چارو دمشاور په توګه مقرر شو ، دهغه په واده کې زه په کونډ کې وم .

دضرورت په اساس د اقبال کورته چې په مکروریانو کې ؤ ورغلم . اقبال په کور کې نه ؤ او دتورې لورته مې خپل مشکل ووايه چې سردارمحمود دعسکري ښوونځي نه خارج کړي .

ترورزي مې وویل چې اقبال دمانډام په شپږو بجو راځي ، که ورته پاتې شې نو دابه ښه وي ، څرنگه چې ما په هغه چندان باور نه درلوده نوپاتې نه

دواقيتونو په بهير کې

شوم اوماورته وويل چې مازديگر به زه تليفون وکړم . ما دشيپرو بجو په شاوخواکې دنيازمن صيب دکورنه اقبال وزيري ته تليفون وکړ او ځان مې ورته معرفي کړ ، اقبال سمدستي په ځواب کې وويل :

((ماخو ويل چې دا دفيوډال زامن عسکري ليسې ته مه نيسي ، اوس چې راغلی دی نوحتمي به عسکري ليسه وايي او امر نه شم درکولای))

له دې خبرو نه يې وروسته د تليفون گوشي کېښوده ، پلار او ورور ته مې ويل چې دا کار خو ونه شو ، خدای بښلی ورور مې ډېر زيات خپه شو دهغه دتسل لپاره مو ورته وويل چې ته يوه مياشت نور هم دلته اوسه مونږ غواړو چې د جوزا په مياشت کې پاکستان ته يوځای هجرت وکړو .

د اقبال وزيري دغو خبرو چې مونږ فيوډالان يو دهغه متل سره صدق کوي چې وايي ((ډوله کوم ځای دی وهم کوم ځای دې او از کوي)) موضوع څه وه اودهغه عکس العمل څه ؤ ، اقبال په دې نه پوهېده چې ايا مونږ فيوډالان يوو او که نه او مونږ څومره ځمکه لرو او دفيوډاليزم تعريف څه دی . نوموړی او همداشان ټول خلقيان د افغانستان دټولنې پېژندل خو پرېږده دخپل کلي او محيط په هکله ورته معلومات نه ؤ او هسې تش په نامه شعارونه يې يادکړي ؤ ، همدا علت ؤ چې په لکونو معصوم انسانان بې له دې چې په اصل موضوع باندې ځان پوه کړي ، بنديان او له منځه يوړل او افغانستان يې گډوډ او له نه حل کېدونکو ستونزو سره يې مخامخ کړ .

په لکونو انسانان د دوی دشخصي عقد او ناپوهۍ ښکار شو ، ټول ملک يې وران او دخارجيانو لاس وهنو او يرغل ته ښه زمينه مساعده کړه . په افغانستان کې څه وشول او څه چې په راتلونکي کې کېږي ، د دې ټولو بدبختيو او مصيبتونو د عواقبو مسؤليت دخلقيانو او پرچميانو په غاړه دی ځکه که دوی نه وی راغلي او دومره فجايع يې نه وی کړي نو د

د واقعیتونو په بهیر کې

افغانستان مسلمان او غیرتي ولس به له دومره ستونزو سره نه مخامخ کېده ، او نه به داسې بې رحمه او بې تنظیمه مشر تابه سره مخامخ کېده . د دې لپاره چې د اصلي جریان نه لرې لار نشم ، د جمعې دورځې په مازدیگر خدای بښلی ورور مې سردار محمود په ډېرې مایوسۍ سره د حربي ښوونځي په لوري وخوځېد او دموټرو تر تمځایه پورې زه هم ورسره لاړم .

د شنبې په ورځ مازدیگر مو کتل چې سردار محمود د آهن چادرو وړوکی سپین بکس په شا اچولی او په شخصي جاموي کې را روان دی او د زیاتي خوشحالی نه له ورایه خاندی .

خدای بښلی ورور مې د وړکتوب نه ډېر زیات زیرکه او باجرته ؤ نو مونږ ترې پوښتنه وکړه چې څنگه راغلی ؟ هغه وویل حربي ښوونځي ته چې لاړم نوځان مې مریض واچاوه او د ښوونځي ډاکتر راته په وزیر اکبر خان مېنه کې په څلورسوه بستریز روغتون باندې چټی راکړه ، څنگه چې په روغتون کې زیاتره روسي متخصصینو کار کاوه نو هلته یې یو تن روسي متخصص ته یوړم ، متخصص ته مې خپل لاس وښود او هم مې ورته وویل چې زما سترگې صحیح کار نه کوي . د معاینې څخه وروسته روسي متخصص څه دوا راته ولیکله او هم یې نظر ورکړ چې دی نه شي کولای چې حربي ښوونځي ته دوام ورکړي باید چې د حربي ښوونځي څخه خارج کړی شي .

هماغه ؤ چې ما د روسي متخصص نظر په حربي ښوونځي ته یوړه او هغوی زه سمدستي دلیسې څخه خارج کړم او ما هم دا ساعت له خدایه غوښته .

د سردار محمود په خارج کېدو مونږ زیات خوشحاله شولو او قلعه زمان خان ته دخلیفه عبدالرسول فدائي کورته لاړو . خلیفه عبدالرسول فدائي دنقشبندیه دطریقې پیر ؤ چې زمونږ دکورنۍ زیاتره غړو دهغه نه لاس

د واقعیتونو په بهیر کې

نیوی کړی و ، دهغه سره مو د هجرت موضوع مطرح کړه . خلیفه
عبدالرسول فدائي هم دهجرت کولو مصلحت راکړ او دعا مو ترې
واخیستله او هم مو د یو شمېر نورو نږدې خپلوانو او دوستانوسره د
آخري ځل لپاره په کابل کې دهجرت کولو په نیت خدای پاماني وکړه او
د خاص کونډ په
طرف وخوځیدو.

دواقيتونو په بهير کې

پنځم خپرکي

په خاص کونړ کې زمونږ د هجرت او جهاد د پيل لومړۍ
مرحله :

مخکې مې يادونه کړې وه چې په کابل کې به همېشه دا اوازې خپرېدې چې نن کودتاه کېږي او سبا. دهرچا په خوله کې دا خبره وه چې خلقيانو رژيم ډېر ژر له منځه تلونکی دی نو په دې اساس د ۱۳۵۸ کال دثور دمياشتې چې دکمونستي رژيم لومړۍ کليزه وه ډېر خلک په دې اميد و چې خامخا به څه تحول راځي ، موږ هم دغه اوازو ته انتظار ووبسته ، خو دثور په اوومه نېټه چې خلقيانو دکمونستي کودتاه دلومړۍ کليزې لپاره جشنونه نيولي و هېڅ کومه پېښه ونه شوه .

هماغه و چې پلار مې دثور دمياشتې په دويمه اوونۍ کې د څارنوال محمد صالح سره مصلحت وکړ چې يو ځل بايد بې ماشومانو پاکستان ته لاړشو . له يوه پلوه به خپلو کورنيو ته د اوسېدو دځای څه بند وبست وکړو او له بله پلوه به دمجاهدينو دبعضې تنظيمونو دمشرانو سره له نږدې نه وگورو او په احوال به ځان پوه کړو چې هلته څه خبره ده .

په دغه وخت کې زما خسر مولوي غلام حضرت چې مخکې مهاجر شوی و هم په خصوصي توگه موږ کره راغلی و ، دثور دمياشتې په نهمه نېټه څارنوال محمد صالح دهغه ورور مامور عبد الواحد ، زماتره سيدحسام ، پلار او خسر مې زما په شمول سهاروختي دخاص کونړ نه د پېښور په لوري حرکت وکړ .

تردغه وخته پورې ما دخاص کونړ ولسوالۍ ته نږدې دغرونوکلي او بانډې نه وې ليدلې او نه راته دهغوی د ورځني ژوند اوستونزو په هکله

د واقعیتونو په بهیر کې

څه معلومات وو . وروسته له درې ساعته مزل نه برچچن کلي ته ورسېدو ، غرمه مو د باز په کور کې تېره کړه ، د برچچن اوسېدونکي په قوم باره خپل مومند دي ، که څه هم مونږ د مومندو کلی نه ؤ لیدلی او د زیاتو کسانو سره مو له نږدې نه پېژندگلوي نه درلوده خو سره د دې هم چې کله به کوم کلي ته ورسېدو مخکې له دې چې مونږ څوک وپېژني نو هر سړي به په ډېراخلاص ستړي مشي کوله او د پښتونولۍ او مېلمه پالنې په اساس به یې زموږ ډېره زیاته قدر داني کوله .

مومند زیاتره په لومړۍ سرکې د نابلدو کسانونه دچا دځای پوښتنه نه کوي ځکه دا د پښتونولۍ او مېلمه پالنې د اصولو خلاف دی . خو وروسته له خوراک څښاک نه بیا پوښتنه کوي ، څرنگه چې زیاتره مومندو زموږ کورنۍ پېژندلې نو وروسته به یې دځای پوښتنه وکړه اومونږ به ورته ځانونه یې به معرفي کړل نوبیا به یې زموږ قدر داني نوره هم له حده زیاته کوله . او سمدستي به یې پوښتنه کوله چې چېرته ځئ ؟ او څه کوئ ؟ مونږ به هم د خلکي رژیم پر ضد خبرې پیل کړې او د خلکیانو د بې دینۍ او د هغوی د پروگرامونو په هکله به مو ورته پوره تفصیل ورکړ .

مومند قوم دمیا ، ملا او پیر خانو ډېر زیات احترام کوي او خبرو ته یې غور نیسي نو زموږ خبرو به پرې پوره تاثیر کاوه ، او دکابل د رژیم پر ضد به یې پوره کرکه څرگندوله .

زمونږ لپاره چې دغرونو مزل هم سخت ؤ نو په دمه دمه به دیوه کلي نه بل کلي ته تلو ، شپه مو دېر څپري په کلي کې د ملک خلیل کره وکړه ، د څپري خلک زیاتره بوتی خپل او یو کور په کې ماما خپل دی . بله غرمه مو د خوگاهېلو په تورکاني کې د حاجي عبدالخالق سره تېره کړه ، حاجي عبدالخالق د ملک خالو زوی ؤ چې په دغه وخت کې ډېر سپین ږیری شوی ؤ ، نوموړی د مومندو او په خاصه توګه د مومندو دبیزو د قام یو مشهور سپین ږیری ؤ چې دانگریزانو په وخت کې یې په غزاګانو کې

د واقعیتونو په بهیر کې

د خپل پلار سره یوځای برخه اخیستې وه د تورکاني نه مو شپه مزرې چینې ته یوړه دغه مزل ډېر سخت ؤ ځکه دیوې خو په لاره کې هېڅ کوم کلی نه ؤ چې هلته مو دمه کړې وی او له بله پلوه زمونږ لاره غلط شوه ، د یوې غونډۍ نه به د بلې غونډۍ سرته ختلو چې لاره پیدا کړو . دغرونو لارې چې هسې لیکې ښکاري دپسرلي په موسم کې چې واښه په غرونو کې زرغون شي نو د لارو کرښې ورکېږي او نابنده لارویو ته ډېره مسئله ده چې اصلي لاره پیدا کړي . بالاخره دیو غونډۍ دسره نه مولاره ولیده چې څوکسه پرې روان دي ، مونږ ورته له ورايه څادر ونه وخوځول ځکه غږ یو بل ته نه رسېده ، هغوی ودرېدل ، کله چې ورنژدې شوو کتل مو چې د قومندان غازي محمد خان ورور گل عباس زمونږ پسې راروان شوی وو چې مونږ سره یوځای پاکستان ته لاړ شي ، د پنځه ساعتو مزل مو په لس ساعتونو کې و واهه .

مزرې چینې ته د ماښام له اذان نه وروسته ورسېدو او شپه مو د حاکم سید کریم خان ځای ته یوړه . سید کریم خان دگوشته د خانانو مشر ؤ او دپلار مې ډېرنږدې دوست اوملگری ؤ چې ده مخکې هجرت کړی وو او دخپلې کورنۍ سره په مزرې چینه کې اوسېد .

په دغه وخت کې دحکمتیار اسلامي حزب یوگروپ مجاهدین د شهید معلم نادر خان په مشرۍ په مزرې چینه کې د فردوس خان په ځای کې اوسېدل . فردوس خان د داود خان په وخت کې مهاجر شوی ؤ ویل کېږي چې د داؤد خان په وخت کې دحکمتیار د اسلامي حزب زیاته اسلحه اومهمات مشرقي ته د فردوس خان په واسطه انتقالېدل چې د پاکستان حکومت هم ورته پوره امتیازات ورکړي ؤ او تقریباً لسگونو زره پاکستانۍ کلدارې یې ورته دمیاشتي مصرف ورکاوه ، فردوس خان د مجاهدینو د بعضې گروپونو سره دا اختلاف په وجه په وروستي کلونو کې بېرته د کابل رژیم ته پناه یوړه او دهغه زوی مومند خان دمليشه وو مشر و

د واقعیتونو په بهیر کې

چې په جلال اباد کې دخاد دقواؤ سره په یوه تصادم کې وروسته په ۱۳۷۱ کال کې ووژل شو،(د فردوس خان بل زوی مومند خان دافغانستان په ولسي جرگه کې دننگرهار ولایت منتخب استازی دی)

سهار مونږ دشهید معلم نادرخان اوفردوس خان لیدو ته ورغلو ، دمعلم نادر خان سره دکوټ او مهمند درې زیات شمېرمجاهدین وو. کله چې گل عباس هغوی ولیدل نو گل عباس له مونږ نه بېرته ستون شو او دپېښور دتگ نه منصرف شو ، ځکه گل عباس دپرچم د ډلې څخه وو او دغازي اباد په فارمونوکې یې ډېره موده وظیفه اجراکړې وه او دنادر خان مجاهدینو یو شمېرکسانو هغه پېژنده او دخلقیانوسره د اختلاف په وجه غره ته ختلی ؤ کله چې پرچمیان په قدرت راغلل نوگل عباس حرکت ته لاړو او دکونړ ولایت منشي مقرر کړای شو ، گل عباس فکر وکړ که پېښورته لاړشي نوکیدای شي چې دحزب دکسانوله خوا ورته ضرر ورسېږي . مونږ هم ورسره موافقه وکړه اومونږ دپېښور په لوري حرکت وکړ اوگل عباس بېرته د ولي سیمې ته لاړ، چېرته چې دخپلې کورنۍ سره اوسېد .

غرمه مو د کوداڅېلو په سیمه کې دملک امین کره چې دغازي محصل خان زوی ؤ تېره کړه ، ملک امین چې په صورت وړوکی سړی ؤ تقریباً سل کاله عمر یې درلود او دټولو مومندو دخورامهمو سپین ږیرو څخه ؤ ، که څه هم ملک امین سپین ږیری ؤ خو پخپله به په ډېره کې ناست ؤ او دمېلمنوخدمت او قدر به یې کاوه. خو متاءسفانه چې دملک امین دکورنۍ اکثریت غړو دکابل دخلکي رژیم سره اړیکې درلودې او دهغوی نه یې پیسې او وسلې اخیستلې . دملک امین زوی حاجي فضل منان هم دکابل په حکومت کې غټه چوکۍ درلوده چې په وروستي کلونوکې د پاکستان خواته واوښته چې بیا دمومندو ایجنسي په انتخاباتوکې د صوبه سرحد د صوبائي اسمبلۍ غړی وټاکل شو .

دواقعیتونو په بهیر کې

ملک امین چې زموږ د کورنیو مشران یې پېژندل نوموړ ته یې د کابل درژیم صفت پیل کړ ، مونږ یې دې ته په غیرمستقیمه توګه تشویقولو چې پېښور ته باید دخپل تګ نه منصرف شوو ، مونږ ته چې دخلکیانو اصلي خبری معلومې وې نو د کابل دخلکي رژيم سره د ملک امین طرفداري او خواخوږي په مونږ ډېره بده ولږېده ځکه دنوموړي کورنی ډېره مجاهده کورنی وه چې د انګرېزانو په مقابل کې یې پلارمحصل خان غازي خورا مهم رول په غزاګانو کې درلود . هماغه و چې هلته مو شپه ونه کړه او دګندهاب په لوري وخوځېدو ، دبهې دښته مو چې ووهله نو ماښام ګندهاب ته نارسیده دځایښ کڼو سره نږدې یوه کلي ته چې دآهنګرانو دکلي په نامه یادېده ورسیدو ، پلارمې وویل چې نور په پښو مزل نه شو کولی او زیات سترې شوي یوو که څوک په دغه کلي کې نه پېژنو فرق نه کوي ځکه دوی هم پښتانه دي او مونږ ته به شپه راکړي . زړه نازړه دغه کلي ته ورستانه شوو .

دماښام د اذان وخت نږدې و ، دکلي یوشمېر کسان د دیوالونو چنو ته ناست وو مونږ ته یې په پراخه تندي سترې مشي وویل ، د اودسونو لپاره یې سمدستي اوبه راوړې اودس او لمونځ مو وکړ . دلمانځه نه وروسته یې دکلي حجرې ته بوتلو . دغه حجره دټول کلي شریکه وه او ټولو کلیوالو په شریکه هلته ډوډۍ راوړه او زموږه یې خورا زیاته میلمه پالنه وکړه ، دماسختن لمانځه نه وروسته دکلي یوتن سپین ږيري زما پلار ته وویل چې سباته په ګندهاب کې د ماسل خان ملک په ځای د حلیم زو دقوم غونډه ده چې د افغانستان دحالاتو په باب جوړه شوې ده .

پلارمې ترې پوښتنه وکړه چې چا جوړه کړې ده نو هغه سپین ږيري وویل چې مونږ ته پوره پته نشته خواوښي ته دسید کریم خان لور ناسته ده مصرف یې میر افضل خان کړی دی . میر افضل خان دګوشتې دځانانوله کورنی نه وو چې د اعلیحضرت ظاهرشاه دکورنی سره یې

د واقعیتونو په بهیر کې

خپلوي درلوده او په وروستيو کلونو کې پېښور کې په خپل مرگ وفات شو ، مير افضل خان دکورنيو چارو په وزارت کې پخوانی مامور ؤ چې د پلار مې هم ډېر نږدې دوست ؤ . هماغه ؤ چې سهار دکلي دخلکو سره يوځای مونږ هم دجرگې ځای ته ورغلو .

څنگه چې مير افضل خان زما پلار وليد نو ډېر خوشحاله شو او زمونږ د راتگ پوښتنه يې وکړه. پلار مې ورته وويل چې پېښورته روان يوو او هجرت مو وکړ چې خپلو کورنيو ته ځايونه پيدا کړو .

پلار مې مير افضل خان نه پوښتنه وکړه چې دا جرگه چا جوړه کړې ده ؟ هغه په ځواب کې وويل چې جرگه جنرال علمي جوړه کړې ده چې دمومندو قوم جهاد ته ملا وتړي. مير افضل خان او جنرال علمي هم سره خپلوي درلوده ، مونږ يې سمدستي خاص کوټې ته بوتلو هلته جنرال علمي او دپېچ درې شاه محمود صافي چې مخکې دجلال آباد دگمرک مدير ؤ ، ناست وو ،هغوی زما پلار او څارنوال محمد صالح معرفي کړل او په جرگه کې يې زما پلارته وخت ورکړ چې خبرې وکړي پلار مې چې دخبرو کولو خورا فصاحت يې درلود جرگې ته يې دکابل دکمونيسټ رژيم په ظلمونو، بې ديني او فجايعو باندې رڼا واچوله ، پلار مې جرگې ته وويل چې کله د انگرېزانو په مقابل کې دمومندو قبيلوغزا کوله نو زمونږ مشرانو تاسو سره يوځای لښکري کولې او د تاسې سره اوږه په اوږه جنگېدل . او س چې په کابل کې کفر را غلی نومونږ په تاسې دابدله لرو چې راپاڅيرئ او له مونږ سره يوځای ملا وتړئ .

جرگې په پای کې ټولو تصميم ونيو چې دمومندو يو لوی لښکر به تيارېږي او دغزا لپاره به دکابل رژيم پرضد د افغانستان په لوري حرکت کوي .

دواقعیتونو په بهیر کې

مونږ ته صحیح پته وه نه لږېده چې د جرگې ترشاڅوک دي خو دا ښکاره وه دجرگې جوړونکې ډله د افغانستان د پخواني پادشاه محمد ظاهرشاه طرفداران وو.

مونږ دجرگې له پای ته رسېدو نه وروسته له گندهاب څخه پس له څو ورځو مزل او ستړیا نه په موټرکې سپاره شوو او د شبقدر په لوري مو حرکت وکړ ، شپه مو مچنۍ سره نږدې دورسک کمپ ته یوړه . زما خسر او یو شمېر نور خپلوان هلته اوسېدل ، ورسک کې دپاکستان حکومت ، دحکمتیار اسلامي حزب پورې مربوط مهاجرینو اومجاهدینو ته ځای ورکړی وو. دورسک سیمه دکونړ سیند په غاړه پرته ده ، په دغه ځای کې دپاکستان یوه فوځي قطعه هم پرته وه چې دمجاهدینو او مهاجرینو کورونه دیوې ویالې په واسطه چې دورسک په عسکري قطعه کې دننه بهېدله جدا شوې وو..

د ورسک په کمپ کې پرتگ او راتگ ډېر سخت بندیز وو ، کمپ کې اوسېدونکې کسانو ته مخصوص کارتونه ورکړل شوي وو ، دمېلمنو او بیروني کسانو نومونه په یوکتاب کې دمکملې پېژندگلوي نه وروسته درجېدل ، وروسته به مؤظف نفر دمېلمه دخپلوانو او دوستانو کورته خبر ور وړه اوبیا به هغه ځای نه یوتن راته اوپس له هغې به مېلمه ته دکمپ د ورننوتلو اجازه ورکول کېده ، دکمپ نه دوتلو په وخت کې به هم مؤظف نفر په کتاب کې نښه کوله چې گوندې څوک دېلې لارې کمپ ته نه وي داخل شوی . دجهادپه لومړي کلونوکې د ورسک کمپ دحکمتیار د اسلامي حزب دغړیو یو مهم او خاص ځای ؤ خو په ورستي کلونو کې چې نور کمپونه جوړ شول د اسلامي حزب مهم کسان هم دورسک نه نورو ځایونو ته خواره واره شول او دمجاهدینولپاره دورسک نمبر ۲ غنډ په نامه یولوی کمپ دغره په غاړه کې جوړ شو چې هلته به

د واقعیتونو په بهیر کې

مجاهدینو ته فوځي زده کړه ورکول کېده او هم به چې دافغانستان څخه مجاهدین ورتلل هماغه کمپ کې به اوسېدل .

ورسک کې دمهاجرینو د کورنیو ژوند خورامشکل وو ځکه په یو کور کې دوه درې کورنۍ او سېدلې ، نارینه به بیرون د ونو لاندې دشیپې پرېوتل ، د پېښور ښار نه هم خورا لرې و نو دسودا اخستلو لپاره مجبور وو چې د پېښور ښار ته لاړ شي ، دمېلمنولپاره هم قید و بست پېر و . هغه کسان چې په ورسک کې یې خپلوان درلودل له وېرې څخه هلته نه شول تللي چې خپل خپلوان یا دوستان وگوري ځکه چې اسلامي حزب به کوم کسان بنديانول هغه به یې هلته په ورسک کې ساتل . دکابل رژیم به د ورسک دکمپ پر ضد ډېر سخت تبلیغات کول چې گوندې دحکمتیار اسلامي حزب خلک وژني ، نو په دې حساب زیاتره هغه کسان چې دحزب غړي نه وو دورسک دکمپ نه به یې یو قسم وېره او ترهه کېدله . تقریباً دوه اوونۍ مو په پېښور کې تېرې کړې څارنوال محمد صالح او پلارمې داسلامي حزب مشر انجنیر گلبدین حکمتیار، دهغه مرستیال قاضی محمد امین وقاد او د ملي نجات دجبهې مشر حضرت صبغت الله مجددي سره وکتل ، د اسلامي حزب مشرانجنیر حکمتیار زما پلارته د مومندري دجبهې په قوماندان معلم نادرخان باندې مکتوب ورکړ ترڅو مونږ سره دخاص کونړ دولسوال دنیولو په پروگرام کې مرسته وکړي هماغه وو چې دپېښور نه مو دیوشمېر خپلوانوسره یوځای بېرته دخاص کونړ په لوري حرکت وکړ . په لاره کې به مو چې چېرته دمه کوله زیاتره کسان دگندهاب په جرگه کې دپلار دوینا او پېښورته زمونږ دتگ نه خبروو ، د مونږ سره دا سودا پیداشوله چې دکابل رژیم خو خامخا زمونږ دتگ نه خبردی او داسې نه چې زمونږ دکورنیو نه یې څوک بنديان کړي وي . په مزرې چینه کې مودمعلم نادرخان سره د دویم ځل لپاره وکتل او هغه ته مو د انجنیر حکمتیار لیک ورکړ . معلم نادر خان وویل چې تاسې

دواقعیتونو په بهیر کې

لاړشئ او زمونږ مجاهدین به دشپې له خوا خاص کونډ ته ځانونه در ورسوي ! ځکه که مجاهدین د ورځې حرکت وکړي نو دکابل رژیم دمومندو په قبائلوکې جاسوسان لري چې مخابرې ورسره دي نو زمونږ د حرکت دلوري نه خبرېږي .

مونږ بلاخره د ۱۳۵۸ کال دثور دمیاشتې په اخرو شپو کې خاص کونډ ته ورسېدو دمانډام دتیارې نه وروسته خپلو کورونو ته داخل شولو . زمونږ کورونو کې خیریت ؤ خو زما دکاکا زوی سید فضل ربی میاخیل چې دمنگوال په منځني ښوونځي کې معلم ؤ وویل چې دخاص کونډ ولسوال پېښور ته ستاسې په تگ باندې خبر دی او له مانه یې پوښتنه وکړه خو ما ورته وویل چې هغوی پېښور ته په دې غرض تللي دي چې زمونږ هغه خپلوان چې مخکې مهاجر شوي دي بیرته دځان سره راوړي او خپل فامیلونه یې همدلته پرنښودلي دي . ولسوال وویل که داسې وي نو ښه ده .

ددې لپاره چې دمنگوال سیمې ته دولسوال دراتگ زمینه مساعده کړو نو زما دخسر ، مولوي غلام حضرت دهقانان مو راوغوښتل او دحاصلاتو پوښتنه مو ترې وکړه هغوی وویل چې ولسوال امرکړی چې حاصلات چاته ورنه کړئ . مونږ ورته وویل چې ولسوال ته احوال ورکړه چې مولوي غلام حضرت پخپله راغلی او خپل کور کې دی نو حاصلات یې ورکړو او کنه ؟ کومې کورنۍ به چې مهاجرې شوې نو خلکي ریښم به دهغوی کورونه چورکول او دهقانانو ته به یې ویلې چې حاصلات باید حکومت ته وسپاري . ولسوال چې زمونږ دراتگ نه بېرته خاص کونډ ته خبر شو نو په دې فکر و چې واقعاً زمونږ خپلوان بیرته کونډ ته ستانه شوي دي نو تصمیم یې نیولی وو چې زمونږ ځای ته راشي . متأسفانه په همدغه شپه زمونږ یوشمېر خپلوان چې زمونږ سره پېښور نه راغلی وو

دواقعیتونو په بهیر کې

پاتې نه شول او دحکومت له وېرې بېرته غرونو ته وختل ، له بله پلوه دشهیدمعلم نادرخان دمجاهدینو هم څه پته ونه لرېده .
ولسوال عثمان غني په سبا تقریباً د دېرش کسانو سره په ناڅاپي توګه زمونږ کورته راغی . په دغه وخت کې زمونږ په کلا کې زما د تره زوی معلم عبدالودود ، دترور زوی مې خدای بښلی معلم عبدالصبور عزیزی ، ترونه چې خدای بښلي وکیل عبدالقادر او سید حسام موجود ؤ ، کله چې ولسوال زمونږ دکور په لوري را روان ؤ زما دتره لمسي سید افاق زما پلارته خبر راوړ چې ولسوال د ډېرو کسانوسره زمونږ دکور په لوري راروان دی .

دا ډېره سخته شېبه وه چې حتماً ولسوال زمونږ دنیولو خیال لري او مخکې له دې چې مونږ ژوندي ونیسي نو باید یوڅه مقاومت وکړو ځکه دنیولو په صورت کې به زمونږ سزا بې له مرګه بل څه نه وي ، دجګړې او مقاومت په حالت به څه کېږي په داسې حال کې چې زمونږ ټول ماشومان او ښځې په کلا کې دننه موجود ؤ د تېښتې لاره هم نه وه ، پلارمې سمدستي وویل چې زما تره وکیل سید عبدالقادر چې دېره کې پروت ؤ او مریض هم ؤ دننه راولئ او پلارمې پخپله زمونږ دکور یوې چټې (بالاخانې) ته دټوپک سره وخوت . په دغه وخت کې زما د ترور زوی معلم عبدالصبور په وارخطايي راغی او زما پلارته وویلې که ته په ولسوال باندې ډزې وکړې نو ټوله کورنۍ به تباه کړي ، نو باید چې څه عکس العمل ښکاره نه کړې! پلار مې ورته وویلې چې که ولسوال خامخا کلاته په زوره راننوته اوزه یې نیولم نو خامخا به زه عکس العمل ښکاره کوم او تر اخرې سلګۍ پورې به مقاومت کوم او که کلا ته په زوره را دننه نه شو نو زه هم څه غرض پرې نه لرم ځکه زمونږ قوت کمزوری دی زمونږ سره فقط دوه تمانچې او یو پنځه ډزی قلاتی ټوپک ؤ یوه وږه پچیس چکوسلواکیایي تمانچه زما سره وه او بله هسپانوي لاما تمانچه خاص

د واقعیتونو په بهیر کې

کونړ ته د بېرته ستندو په وخت کې د گردې غوټ لمسي میا زرین چې دکلاول په کلي کې اوسېده دخپلې غاړې تمانچه یې زما پلار ته ورکړه او ورته وې ویل چې ولسوال ستاسې د تگ نه پېښورته خبر دی او ډېر احتیاط باید وکړي . میازرین دلومړي ځل لپاره مونږ په خپري کې ولید، خو په غیاب کې یې مونږ پېژندلو چې البته دا دهغه ډېر اخلاص ؤ چې خپله تمانچه یې زما پلار ته ورکړه .

ولسوال عثمان غني چې زمونږ دېرې ته را ورسېد دمنگوال او شاوخوا کلیو یوشمېر سپین ږيري او تقریباً شل کسه مسلح خلقيان ورسره وو، په کتونوکې دکېناستلوڅخه وروسته یې سمدستي زماڅخه پوښتنه وکړه چې مدیر صیب (پلارمې) چیرته دی ؟ د دې لپاره چې دولسوال نیت معلوم کړم نو ماورته وویل چې هغه دکاویږ کلي ته لږ ساعت دمخه تللی دی که ضرورت وي نو څوک به ورپسې ولېږم؟ ولسوال دلږ شېبې چرت څخه وروسته وویل چې نه، که راغی نو ورته ووايه چې د حکومت (ولسوالي) پورې یوځل راشي چې زما ورسره کار دی . ولسوال تقریباً نیم ساعت معطل شو ، مونږ هم ورته په بېره چای ورکړ . د یوې پیالې چای څښلو نه وروسته ولسوال دخپلو کسانو سره رخصت شو او دکونړ دسیند په لوري وخوځېد ، مونږ فکر وکړ چې گوندې دخارنوال محمد صالح دنیولو پسې لاړ، ځکه دهغه کور دسیند په غاړه وو. ولسوال هم وارخطا معلومېده اوپه کومه لاره چې راغلی و هغه یې بدله کړه او په بله لاره د ولسوالۍ مرکز ته لاړ .

ولسوال چې څنگه خپل ځای ته رسېدلی و نو زما د ترور زوی معلم عبدالوکیل او دهغه وراره مامور عبد الظاهر یې سمدستي دجرگې په توگه راولېږل او پلارته مې یې وویل چې ولسوال وایي چې ته ولې پاکستان ته ځي ؟ که حکومت له دندې گوښه کړی یې زه به دې بېرته په خپله دنده وگومارم او که څه بله ستونزه وي هغه به هم زه حل کړم .

دواقعیتونو په بهیر کې

دمنځوال کلی دخاص کونړ د ولسوالۍ لوېدیځ پلوته دسرحدې غره په لمن کې پروت دی چې تقریباً په نیم ساعت کې یو تن کولای شي چې دحکومت دتسلط دسیمې څخه ووځي او د ولسوالۍ دمرکز پورې تقریباً دوه ساعته پیاده مزل دی . پلارمې دوی ته وویل چې مونږ د اسلام په خاطر غواړو چې هجرت وکړو ، د وظیفې تقرر چندان اهمیت نه لري او نه زه له دندې څخه گوښه کړی شوی یم ، ترڅو چې دا خلکیان په قدرت کې وي تر هغه به هېڅکله د رژیم سره همکاري ونه کړم . دوی دښې بېرته رخصت شول او مونږ دهجرت لپاره ځان تیارکړ . ددې لپاره چې ولسوال سباته چې دپنجشنبې ورځ وه مونږ مصروف وساتي ، ترڅو زمونږ او څارنوال صالح محمد د نیولو لپاره ترتیبات ونیسي هماغه و چې دوه کسه خلکیان یې راولېږل چې یوې عزیز الرحمان چې مشهور په زلمي و چې دپلار مې دخوریې زوی و او بل احمد گلوډ ، دکوکی بانډې دمیرزاخانجان زوی چې دلېسې په دوره کې زما ټولگيوال و. خلکیانو په هر کور کې خپل جاسوسان روزلي وو او زیاد کسان دخپلو خپلوانوله لاسه جیلونو او یا پولې گونونو(وژل کېدوځای) ته ولېږل شوو. خلکیانوته دا په غور وېل شوي ؤ چې کمونیستي انقلاب هغه وخت بري ته رسېدلی شي چې سپری دخپلوخپلوانو هېڅ پروا ونه لري او هرڅوک چې دکمونیستي انقلاب مخالف دی هغه باید له منځه یوسي ، و لو که هغه دکمونیستانو پلار ، وروراو یا خپل وي . زیات پلرونه دخپلو زامنو له خوا او ورونه دخپلو ورونو له خوا مړه او یا بندیان شول ، هر خلکي غړي به چې داسې وکړل نو هغه ته به مادي امتیازات او یا کومه لوړه څوکی ورکول کېدله او په دې ډول به یې گوند ته وفاداري ښودله، دوی ته مې پلار وویل چې زه به سباته ترکلي ته ورشم ته ورشم چیرته چې زمونږ دتروړزو کورو او ولسوال دې هم هلته راشي هماغلته به وگورو ترڅو هغه په تمه پاتې شي او په مونږ پسې نوره قوه راونه لیري .

د واقعیتونو په بهیر کې

که څه هم زمونږ دهجرت دحرکت وخت دشبې له خوا وو خو څنگه چې زلمی او احمد رخصت شو، دسهار اته بجې وې او دثور دمیاشتي ۲۹ نېټه وه پلارمې قرآن شریف را واخیسته مخ په قبله ودرېد او وې ویل چې خدایه مونږ خاص ستا ددین په خاطر هجرت کوو ته دمونږ سره مرسته وکړې! د خدای بښلي تره وکیل سیدعبدالقادر سره چې سخت مریض و او سترگې یې په اوښکوکې غرقې غرقې کېدلې د آخري ځل لپاره خدای په امانې وکړه او په یوه جوړه جاموکې مو دښځو او ماشومانو سره یوځای دغره په لوري حرکت وکړ. دومره فرصت نه وو چې دضروري شيانو دحمل او نقل لپاره مو څه وسایل برابر کړي وای .

موږ مې چې مریضه وه او نه یې شو کولای چې د غره په لاره زمونږ سره یوځای مزل وکړي هغه مو د دوه وړوکو ورونو او وړو کې خور سره د کلي گرام کلي ته دپلار دسانډو (باجه) خدای بښلي ملک میر حبیب کورته ولېږله ترڅو دهغه ځای نه جلال آباد ته او بیا د طورخم په لاره پېښورته راشي ، مونږ سره زما کاکا سید حسام او دهغوئ کورنۍ هم یوځای هجرت وکړ .

څرنګه چې زمونږ دهجرت کولو پروگرام دجوزا دمیاشتي د شلمې نېټې په شاوخواکې وو تر څو مې ورور سلطان محمود چې د مزارشریف دکرهنې په لیسه کې یې سبق وایه هم راشي نومونږ باید د هغه دلیسې درخصت کېدو پورې صبر کړی وای خو شرایط داسې راغلل که مونږ یوڅو ساعته نور معطل شوي وای نو زمونږ نیول کېدل د رژیم له خوا حتمي و .

مونږ لومړي کسان وو چې دخاص کونډ د ولسوالۍ نه مو په رڼا ورځ دخپلو ماشومانو او تور سرو سره یوځای هجرت وکړ ځکه تر دغه وخته هر څوک به دشبې له خوا په ډېره وېره دخلکیانو دامنیتي پوستو ترمنځ تېرېدل نو هڅه به یې کوله چې وایه ماشومان ونه ژاړي تر څو د امنیتي

دواقعیتونو په بهیر کې

پوستو مؤظف کسان خبرنه شي ، تر دغه وخته هجرت کول دومره مشکل وچې دنيول کيدو په صورت کې مرگ حتمي وو.

تر هجرت وروسته د څپرې ملک محمدايوب راته وويل چې کله دگور يک دکلي اخوند زادگانو دمدير عبد الشکور بابکرخيل په مشري هجرت کاوه نو په لاره کې ترې يوماشوم پاتې شوی ؤ ځکه هر سړی پرخپل ځان و اونه پوهېدل چې څه به کېږي او راتلونکي به څنگه وي هر سړی په سوچونو کې ډوب روان و او د ځان پسې يې پينې رابنکلي هغه وړوکی ماشوم يې پس له څو ساعتونو پلټنې څخه وروسته په لاره کې پيدا کړی و .

کله چې مونږ دکور نه حرکت وکړ نو پلار مې زما دترور زوی معلم عبدالصبور چې د زلمي تره وهغه ته وويل ، وويل چې ته خپل کورته ژر لاړ شه او کله چې ولسوال ستاسې کورته راغی نو ورته ووايه چې مونږ وختي هجرت کړی دی ځکه مونږ سره دا وېره وه گوندې نه چې ولسوال مونږ پسې فوځ دغره په لوري راو نه ليري ځکه په هغه صورت کې زمونږ سره دمقاومت لپاره هېڅ وسايل نه وو او هم واړه ماشومان چې په غره کې يې مزل نه شوکولای راسره وو .

په ډېر تکليف سره موغرمه دبرچنچن کلي ته ورسوله ، غرمه مو د خان کاکا سره چې زما دخسر سره مخکې دهقان و تېره کړه . دبرچنچن کلي دهسکو غرونو په منځ کې ډوب پروت دی ، دکلي ولس تقريباً ۱۵ کوره دی او په قام باره خيل دي ، دبرچنچن خلک په اقتصادي لحاظ ډېر زيات غريب دي خو سره له غريبۍ ډېر زيات مېلمه پال دي، دجهاد په اوږدو کې برچنچن خلکو دمجاهدينو او مهاجرينو سره چې په دغه لار تېرېدل ډېرې زياتې مرستې کړي دي ، د لغمان، تگاؤ او د کوز کونډر دسيمو دمهاجرينو او مجاهدينو لار په برچنچن او څپرې په کليو وه ، دخلکو دعايداتو منع مالداري او دمالونو انتقال دخاص کونډر او گندهاب

دواقعیتونو په بهیر کې

تر منځ وو چې جوپې به یې ورته ویلې اوبعضې کسانوې دپاکستان په مختلفو ښارونو کې چوکي داري کوله ، ټول کلي کې یو تن چې گلاب نومېږي د عبدالخېلو دقبایلو په ابتدائیه ښوونځي کې تر شپږم ټولگي پورې سبق ویلی و نور ټول کلي کې هېچا لیک او لوست نه شو کولای یو وړوکی جومات دکلي په منځ کې و خو ملا امام یې نه درلود .

په ټول کلي کې یو تن چې امیرجان نومېده یو اضافه کوټه دغره په یو کنج کې دکلي نه لږ جدا درلوده نو مونږ ترې و غوښتل که دغه کوټه مونږ ته د اوسېدو لپاره راکړي نو دابه زیاته ښېگڼه وي تر یو وخته پورې به پکې واوسېږو .

خرنگه چې دکلي ولس دکابل د رژیم دبمباریو نه وېرېدل او هم دکلي ټول ورځنۍ اړتیاوې دخاص کونډ د ولسوالي نه برابرې چې دغره خلک ورته سمه (هواره ځمکه) وایي نو دا وېره ورسره وه که دوی مونږ ته پناه راکړي ، نو دوی به د خاص کونډ د ولسوالۍ نه منع شي ځکه دکابل رژیم ټولو مهاجرینو ته اشرار ویل او اشرارو ته پناه ورکول یوه لویه گناه وه .

هماغه و چې امیرجان چې مونږ ورته امیر جان ماما وایه مونږ ته یې خپله کوټه رانه کړه او مونږ مجبور شوو چې یوه بل لرې کلي ته چې کنډوالی نومیده او هلته زما د تره سیدحسام دکډې (ښځه)خپلوان وو لاړ شوو . د برجنجن او کنډوالی تر منځ یو ډېر سخت جگ غاښی دی چې د گڼو څپړیو تر منځ ورته لار تللې وه او پس له شپږ ساعتونو اوږده مزل نه دکنډوالی کلي ته ورسېدو او دخاتم ملک کورته چې زما د تره دکډې ترورزی و، ورغلو .

خاتم ملک ته مې پلار وویل چې مونږ دحکومت له لاسه را مهاجر شوي یوو او غواړو چې دلته دېره شوو. خاتم ملک چې په قام ماماخیل و، وویل چې مونږ په دواړو سترگو تاسې ته ځای درکوو او هرکور مو چې

دواقيتونو په بهير کې

خوښ وي هغه به تاسې ته خالي کړو ، په کنډوالۍ کې هم يوڅو په ګوتو شمېر کورونه چې ټول سره تربوران وو استوګنه درلوده او د دوی ژوند په مالدارۍ ولاړ و څرنگه چې مونږ دخاتم ملک سره د خپلولي اړيکې درلودې نو نورو دتره زامنو يې هم د دوی مخالفت نه شو کولای چې مونږ هلته دېره نه شو ځکه دپښتني دود او دستور په اساس پښتانه خپلوانو ته په سخته کې پناه ورکوي او مرسته هم ورسره کوي .

دکنډوالۍ کلی مونږ مخکې نه وليدلې او لارې نه ډېرېچ يعنې په کنج کې پروت دی او د خلکو به پرې هېڅ تګ او راتګ نه و ، شپه مو چې تېره کړه پلارمې راته وويل چې دا کلی زمونږ د اوسېدو لپاره ښه نه دی ځکه چې مونږ خو د دې لپاره هجرت نه دی کړی چې په غره کې واوسېږو ، زمونږ هدف خو دا دی چې دخاص کونړ د وضعيت نه بايد خبرشو او هم خلک بايد جهاد ته تيارکړو چې دحکومت پرضد قيام وکړي ،زمونږ لپاره د اوسېدو ښه ځای په لومړي قدم کې دبرجنجن کلي او په دويم قدم کې دخپري کلي دی چې دواړه په لاره کې پراته دي او دخلکو تګ او راتګ پرې ډېر دی .

د خپري دکلي اولس په قام بوتی خېل دي چې ماماڅېل هم په برخپري کلي کې استوګن دي ،چاچې په قبائلو کې ژوندکړی نه وي نو دهغه خلکوپه دود او کولتور باندې سړی سهي نه پوهېږي ، قبيلوي ژوند په ګونديو (ډلو) ولاړ دی دکلي هره کورنۍ مجبوره ده چې په يوه ګوند کې واوسېږي اوګوندي زياتره په کلي او کور کې د دښمنيو او تربگنيو په اساس جوړيږي چې د دغه ګونديو سلسله د مومندو ديوه سرنه نيولي تر بل سره پورې موجوده ده او هره کورنۍ دبل کلي ديوې کورنۍ سره په ګوندي کې شراکت لري او حتی چې څوک غواړي چې په کوم کلي کې خپلولي وکړي نو بايد چې په خپله ګوندي يا ډله کې وکړي زياتره دګونديو اړيکي په همدې ډول خپلويو باندې ولاړې دي ، که څوک په

د واقعیتونو په بهیر کې

خپل کلي کې دښمني لري نو دگوندې ډله دهغوسره هرنوع مادي او معنوي مرستې کوي او حتی سپری دموړچلو دساتلو لپاره ورته لېږي .

د دغه خپلویو سلسله دومره دقیقه او سنجول شوې ده چې په یوه کورکې د دوه ورونو ترمنځ خپلوان هم معلوم دي د دوی ترمنځ او یا د دوی د زامنو ترمنځ چې په خپل منځ کې سره تربوران دي دښمني پېښېږي نو دهرچا خپلوان او طرفداران یعنې دگوندې ډله معلومه ده او حتی یو ورور نه شي کولای چې دهغه بل ورور دخپل سره نوې خپلوي وکړي .

خرنگه چې دمووندو په قبائلو کې حکومت او یا هم لیکلي قوانین نشته دي نو ټول قوانین د نرخ ، دود او دستور په شکل دهرچا تقریباً زده دي او چاته چې په بعضې پېښو کې څه مشکل وي نو د کلي دمشر یا بل هغه څوک چې په نرخ پوهېږي دهغه نه پوښتنه کوي او دا په دې خاطرکوي که داسې عمل چې د دوی دنرخ یا دود په خلاف وي باید ونه کړي که نه بیا دجرگې له خوا ملامتېږي ، همدا علت دی چې دمووندو په قبائلو کې نظم برقرار دی او هر سپری په خپله لاره سم روان دی ، چاچې دقبیلوي نرخ یا قانون نه سرغړونه وکړه د قام له خوا هغه ته سزا ورکول کېږي ، زیاتره قوانین لکه د انگلستان دقوانینو په شان په روایتی اصولو ولاړ دي .

د اصلي موضوع نه باید لرې لاړ نه شم دبوتی خپلو په قوم کې په دغه وخت کې دوه گوندي موجودې دي چې دیوې خوا دگوندي مشر دکوز څپري ملک محمد ایوب خان دی او دبلې خوا دگوندي مشر دبرڅپري ملک خلیل و چې دواړه نژدې د تره زامن هم وو .

د دواړو کورنیو ترمنځ دښمني (پتنه) دخپلو خپلوانو دلنگې (طرفداري) په اساس پیدای شوې وه .

دبرچنجن اوسېدونکي په قوم باره خپل او دملک محمد ایوب خان په گوندي کې و او بل کلی چې دانارو په نامه یادېږي دهغه اوسېدونکي دملک خلیل په گوند کې و ، چې د دواړو کلیو ترمنځ هم پتنه وه .

دواقعیتونو په بهیر کې

دکنډوالی دکلي اوسېدونکي دملک محمد ایوب خان په گوند کې و او کله چې مونږ دخاتم ملک سره دبرچنچن په کلي کې د اوسېدو مسئله مطرح کړه هغه وویل چې د برچنچن اوسېدونکي دملک محمدایوب خان دگوند غړي او هم نږدې خپلوان دي او هم د هغه ورور حاجي عمر د وه کوتې دبرچنچن په کلي کې شته دي او زه فکر کوم چې هغوی به تاسې ته خپلې کوتې هم درکړي ، هماغمه و چې زه او پلارمې د خپرې په لور وخوځېدو او خپله کورنۍ مو په کنډوالی کې پرېښوده ، دکنډوالی او د خپرې کلیو تر منځ یو ډېر سخت غابنی (کوتل) پروت دی او په ډېرتکلیف سره چې دجوزا دمیاشتي لومړۍ نېټه وه او د(برو) سخت تود باد لږیده د ماسپښین له پلوه کوز خپر کلي ته ورسېدو او راساً دملک محمد ایوب خان کورته لاړو ، دملک محمد ایوب خان ورور ارواښاد حاجي عمر چې زما دپلار مخکینی دوست و او زمونږ دکورنۍ سره یې نژدې اړیکې درلودې چې دهمدغه نژدې اړیکو په اساس وروسته مونږ دملک محمد ایوب خان لسمۍ چې دملک محمد علي لور ده خپل ورور ته وغوښته او د دوی دکورنۍ سره زمونږ دخپلوي اړیکې جوړې شوې .

تصادفاً په همدغه وخت کې دبرچنچن امیرجان ماما هم په خپرې کې و. مخکې له دې چې مونږ دکور موضوع دملک محمد ایوب خان سره مطرح کړو هغه مونږ ته وویل چې دتاسې لپاره خپله کوټه خالي کړي او هرڅه چې پېښېږي هغه به کېږي او زه دتاسې پسې راغلی وم چې تاسې پیداکړم ، څرنگه چې مامخکې وویل چې دمومندو قوم د ستانه دارو ډېر احترام کوي نو امیرجان ماما ته دا خبره ډېره بده درېدلې وه چې ولې یې مخکې مونږ ته ځای رانه کړ او په خپله خبره پېښمانه شوی و او په ډېر عذر یې وویل چې تاسې به حتمي زماپه ځای کې اوسېږئ ، امیرجان ماما وویل چې ده دکلي نورو اوسېدونکوسره هم مصلحت کړې دی او هغوی هم په دې راضي دي چې مونږ هلته واوسېږو ، څرنگه چې دخپرې کلي

دواقعیتونو په بهیر کې

ته زمونږ دتگ اصلي موخه دځای پیدا کول و هغه ترسره شوه، نو پلارمې د امیرجان ماما سره دبرچنچن په لوري وخوځېد او ما ته یې دنده راکړه چې واړه (فامیل) دکنډوالی دکلي نه برچنچن ته راولم .

دامیرجان ماما کوټه چې دغره په ځنډه کې پرته وه، وړه وه، چې یواځې بنځې او ماشومان پکې په ولاړه ځایدل اومونږ په لاندې خوږ کې په جومات کې اوسېدو چې مېلمانه به هم هلته دمونږ سره دباران په صورت کې په جومات کې او سېدل .کله چې زه دکنډوالي کلی ته ورسېدم او خاتم ملک ته مودکوټې دپیداکوڅبره وکړه نو هغه په دې اصرار وکړ چې مونږ باید حتمي یوخوشپې هلته پاتې شو چې بالاخره یې مونږ ه یې یوه اونۍ هلته معطل کړو او زمونږ یې ډېره زیاته مېلمه پالنه وکړه .

هماغه وه چې ما یواځې خپله کورنۍ برچنچن ته راوستله او دسید حسام کاکافامیل هماغلته په کنډوالی کې پاتې شو . د امیرجان ماما کوټه هم زمونږ پخلنځای و ، هم تحویل خانه او هم دماشومانو لپاره د استراحت خونه ، دبرچنچن اوسېدونکو زمونږ د راتگ نه دمخه دښې له خوا زمونږ دکور یوڅه ضروري شیان چې دمنگوال په کلي کې زما دتره زوی سید عبدالودود کړه وو دښې له خوا راوړی وو او دبرچنچن په کلي کې مو دجهاد دپیل کېدو په نیت دېره جوړه کړه .

د واقعیتونو په بهیر کې

شپږم خپرکی د مومندو لښکر :

د ۱۳۸۵ هـ ش کال د جوزا د میاشتې تقریباً نیمایي وه چې د مومندو لښکر د میچنۍ او گندهاب د سیمو نه چې د پېښور شېقدر ته نږدې سیمې دي راخوځیدلې وو او د زیارت په غاښي کې یې یوه لویه غونډه کړې وه ، د زیارت غاښی چې د مزرې چینې او کوډاخېلو ترمنځ یوه وړه غونډۍ ده چې د مومندو قبائل همېشه خپلې مهمې غونډې هلته کوي .

دلښکر مشرانو فیصله کړې وه چې د قبائلو لښکر باید دوه برخې شي چې یوه برخه باید د ننګرهار ولایت کامې اوګوشتې ولسوالیو په لوري لاړه شي او بله برخه د خاص کونړ د ولسوالیو په لوري جهاد پیل کړي . د مومندو د قبائلو زیاته برخه چې ټول ترک زي ، حلیم زي، خویزي او هم دبیزو یوه زیاته برخه د ګوشتې او کامې په لوري خوځیدلې وو چې د دوی مشري ، د کوډاخېلو سیال میراجان کوله ، که څه هم نوموړی د قوم له خواد دغه لښکر د مشر په توګه نه و ټاکل شوی خو خورامهم رول یې درلود ، سیال میراجان چې مشهور لیکوال او ادیب هم و په افغانستان کې یې ډېرې ځمکې او جایدا دونه درلودل چې د ۱۳۵۷ هـ ش کال د ثور د کودتاه نه وروسته یې افغانستان پرېښود او په خپل اصلي ټاټوبي کو ډاخېلو کې دېره شو .

سیال میراجان د ملک امین د کوډاخېلو سره دخو لسيزو زړه دښمني درلوده چې په همدې اساس د امین کورنۍ د کابل درژیم پلوي وه خو دلښکر مخه یې نه شوه نیولې ځکه د ټول مومندقام سره مقابله ورته ستونزمنه وه ، د کامې اوګوشتې دلښکرو سره فردوس خان چې د ګوشتې له خانانو څخه

د واقعیتونو په بهیر کې

و هم ملگری و. د پاکستان له خوا یوشمېر مجاهدینو ته چې د اسلامي حزب غړی وو ښې وسلې ورکړل شوې وې په مزرې چینه کې د فردوس خان سره اوسیدل. حضرت صبغت الله مجددي هم دلښکر مشرانو ته یوه اندازه کارتوس او مهمات ورکړي وو او د پاکستان حکومت هم د دغه لښکر په تحریکولو کې فعاله ونډه درلوده چې زیاتره مشرانوسره یې پټې ژمنې کړې وې.

دلښکر په بله ډله کې چې د خاص کونړ په لوري یې حرکت کړی وو د عیسی خېلو، خوگا خېلو، دشونکړې ساپی، دمیا د درې حسن خیل او دسوری مومندو (شالی، ولي او سرکنډ) برخه درلوده.

د خاص کونړ ولسوالۍ ته نږدې د داخلېدو نه مخکې مونږ د یوشمېر مجاهدینوسره خپل کورته ښکته شوو او دېره په دېره مو د خلکي رژیم پر ضد تبلیغ پیل کړ او د خاص کونړ ولس ته مو دلښکر سره همکاري او ملاتړ ته بلنه ورکوله چې همدارکت د خاص کونړ په ولسوالۍ کې د مسلحانه جهاد علني پیل و. کله چې مونږ ماسپښین د خاص کونړ دکنډرو کلي ته ورسېدو دمه یا د حسن خېلویوه وړه ډله د شیخ زیگر کورته رابښکته شوې وه او له هغوی مو دلښکر په اړه پوښتنه وکړه چې څه تصمیم یې نیولی وی، هغوی وویل چې لښکر بېگا ته د قاضي جوړ (ډنډ) سره چې دشالي او ولي ترمنځ پروت دی جرگه کوي او هلته تصمیم نیسي هماغه و چې مونږ هم دغره په طرف و خوځېدو ترڅو ماښام قاضي جوړ ته ځان ورسوو.

که څه هم د مومندو په هره کورنۍ او کلي کې مشران په مشخصه توګه نه دي ټاکل شوي خو د ګونډیو په اساس په هرکلي کې مشران معلوم دي او دهغوی رایه د تصمیم نیولو په هکله معتبره ده، که څه هم په اکثریت کلیو کې دکابل رژیم یوشمېر طرفداران درلودل خو د مومندو د قام د

د واقعیتونو په بهیر کې

عمومي حرکت پر ضد يې چې د اسلام، غذا او جهاد په نامه وه څه نه شو کولای .

په روايتي شکل د مومندو د وړو قومونو مشران د مومندو دلويو قومونو يا خپلونو مشرانو پسې ځي چې په دغه لښکر کې دخوگا خپلو قوم لوی و نو د لښکر مشري هم تقريباً دخوگا خپلو د مشرانو په لاس کې وه ، د خوگا خپلو مشران حاجي عبدالخالق او فقير حاجي وو ، څرنگه چې دواړه ډېر سپين ږيري وو نو د دوی پر ځای مشري د دوی زامنو شاه مومند ملک او ملک قجیر کوله .

د شالي مشران غازي حاجي او فيروز حاجي وو دولې مشران ملک محمد ايوب خان ، ملک خليل او خټ ملک وو ، دعيسی خپلو د قوم مشر گل ملک نومېد ، همداشان د خاص کونړ د ولسوالۍ نه مشران زما پلار سيد محمود حسرت د چندراؤ ، د اخون زادگانو نه څارنوال صالح محمد ، دمياگانوله کلي نه گل سيد ميا ، دکوز بوټي خپلو نه قومندان غازي محمد او دسته خپلو نه ظاهر خان و .

د شخصي گوندیو او دښمنيو په اساس دغه لښکر هم دوه تقسيم شو چې ديوي ډلې مشري ملک شاه موند او دېلې مشري ملک قجیر کوله .

د قاضي جوړ په غونډه کې دلښکر مشرانو فيصله وکړه که چېرې د زړو دښمنيو په اساس چا په يوبل باندې بريد (ډز) وکړ نو هغه کس ته به سخته سزا ورکول کېږي او د جهاد او غذا په خاطر بايد ټولې زړې دښمنۍ شاته واچول شي ، که چا دلښکر فيصلې څخه خلاف سرغړونه وکړه نو کور به يې سپخل کېږي او لس لکه افغانۍ جریمه به ترې اخيستل کېږي .

لښکر د خاص کونړ د مشرانو څخه هم وغوښتل چې دوی دوه تقسيمه شي ځکه دوی دولسوالۍ اوسېدونکي دي او بايد لښکر ته مشوره ورکړي ، هماغه و چې پلار مې او څارنوال محمد صالح د شاه موند ملک د ډلې

دواقعیتونو په بهیر کې

سره او قومندان غازي محمد او نور مشران دملک قجیر د ډلې سره شول . په همدغه شپه دملک قجیر ډله په دې فکر وه چې د خاص کونړ په ولسوالۍ باندې حمله بلې شپې ته معطله شي خو دشاه مونډ ملک ډلې غوښتل چې د خاص کونړ ولسوالۍ ته داخل شي او دخلکو سره باید خبرې وکړي .

شاه مونډ ملک مې پلار ته مخ راواړوه چې میاصیب ستا څنگه خوښه ده نو پلارمې هم دخاص کونړ ته دکوزیدو طرفدار و نو فیصله په همدې وشوه چې کومه ډله غواړي چې داخل شي هغه دې داخل شي اوبله ډله دې سباشپې ته خاص کونړ ته راشي پلار مې شاه مونډ ملک ته وویل چې مونږ په دې شرط خاص کونړ ته ښکته کیږو چې سبا یغنې دورځې بېرته باید غره ته ونه خېژو ځکه چې ولس د خلکي حکومت پر ضد قیام ته آماده دی او حکومت هم نه شي کولای چې پر مونږ حمله وکړي .

شاه مونډ ملک دا خبره ومنله او د شپې په یوه بجه تقریباً د دوه سوه کسو په شاوخوا کې دخاص کونړ ولسوالۍ ته داخل شو .

دلښکر یوگروپ دمنگوال په منځني ښوونځي چهرته چې د حکومت یوه پوسته وه حمله یوړه خو دمنگوال دکلي له خوا چې د حکومت نه د دفاع په خاطر ټوپکې اخیستې وې ډزې وکړي او جگړه پېښه شوه ، دښوونځي ساتونکو کلي ته و تښتېدل او لښکر د منگوال ښوونځي یوه برخه وسپېځله ، لښکرهمیشه بې سره روان وې او دچاقوماندې ته غوږ نه نیسي چې دلښکر ښکته کېدل ولسوالۍ ته هدف دا وو چې دخلکو سره خبرې وکړي نه داچې ښوونځي وسپېځي خو یوڅو کسه چې د اسلامي حزب سره یې اړیکي درلودل د لښکر دغه گروپ دوی تشویق کړی ووچې په ښوونځي حمله یوسي او هغه وسپېځي . لښکر هم دمنگوال دکلي دمقاومت نه وروسته بېرته دوعدې په خلاف دبرچنچن سره نږدې دروازگی سیمې ته غره ته وختل ، پلار مې چې په سیمه کې پاتې و نو په

دواقيتونو په بهير کې

دروازگي کې ورته لښکر منتظر و په دغه شپه زه دلښکر سره نه وم اوسهار دروازگي ته راغلم ، زما د راتگ پورې مې پلار نه و راغلی دټول لښکر او زماهم ورته سودا وه چې گوندې حکومت نيولی نه وي .پلار مې په دې اميد و چې لښکر به په سيمه کې پاتې کېږي خو لښکر بې له دې چې ديو او بل احوال نه خبر شي بېرته دغره په لوري خوځېدلي و . پلار مې چې ټوله شپه په ويښه تېره کړې وه په يو خوږ کې يې استراحت کړی و او سهار ناوخته دلسو بجو په شاوخوا کې دروازگي ته را ورسېدخو ډير زيات په قهر او خفه وو .

د قومي لښکر اداره کول او منسجم کول څه اسانه کار نه دی ځکه چې د ډېرو خلکو نظريات په کې شامل دي او هېڅ پروگرام په سهي توگه عملي کېدلی نه شي خو سره له دې هم په دغه شپه دواړه خواته کوم ځاني تلفات ونه رسېدل . کله چې مو د لښکر بلې ډلې سره تماس ونيو نو فيصله په دې وشوه چې سبا شپې ته ټول لښکر دکلاول سره نږدې په ډاگ کې چې دخاص کونړ ولسوالي ته نږدې پروت دی راتول شي ،چې لازم تصميم ونيسي سبا شپه لښکر چې تعداد يې تقريباً پنځه سوه کسوته رسېد، دکلاول سره نږدې راتول شول او فيصله په دې وشوه چې لښکر بايد بيا دوه ډلې شي او خاص کونړ ته به ښکته کېږي او بېرته به غره ته نه راخيژي ، يوه ډله دکونړ دکلي په لور وخوځېده او بله ډله دمنگوال او کنډرو دکلي په لور چې دخاص کونړ لويديځې برخه کې واقع و، وخوځېدلې .

په دغه شپه دکنډروکلي په کلي کې لښکر د مليشه وو يو څه کورونه وسوځول او لښکر په خاص کونړ کې پاتې شو ، تقريباً ۹۵ کسان يواځې زمونږ په ځای کې د شاه مونډ ملک په شمول پاتې شول ، په سبا مو دمنگوال کلي ته چې اتمرخېل دي ځواب ولېږه چې تېره شپه تاسې ولې په لښکر ډزې وکړې، هغوی په ځواب کې وويل چې مونږ فکر نه کاوه

د واقعیتونو په بهیر کې

چې لښکر رانښکته شوی دی او یواځې څوکسه غلچکي دي چې غوښتل یې دمنځوال ښوونځی و سوځوي نو ځکه مونږ جگړه وکړه او که دا مونه وی کړی نوبیا حکومت مونږ نه پرېښودلو ، عجیبه دا وه چې حکومت خپل مورال بایلودی وو او دلښکر مخه یې نه نیوله او یابه دا فکر ورسره و که عکس العمل ښکاره کوي شاید چې زیات کسان ووژلای شي ، په هر حال مونږ دمنځوال دکلي د مشرانوسره په خبرو اخته و چې د لښکر یوگروپ د لوتانو درین په سیمه کې د منور خان په کور کې چې په منوگي یې شهرت درلود ، ورغلی و او غوښتل یې چې دهغه نه توپک واخلي ځکه چې هغه په ملیشه کې و او هم دهغه زوی نور رحمن غرنی په کندهارکې صیب منصب و .

منور خان خپل مقاومت وښود او د توپک ورکولونه یې ډډه وکړه او جگړه یې ددغه گروپ سره پیل کړه ، چې په لومړي سر کې دخوگاڅېلو دفقیر حاجي لمسی شهید شو او لښکر د منور خان کور محاصره کړ ، حکومت هم دمنور خان دحمایت لپاره دخاص کونډ ولسوالۍ ملیشه راولپړله او د دواړو خواو ترمنځ لاس په لاس جگړه ونښته ، دلښکر یو گروپ چې عیسی خېل ورسره و دگل ملک قومندان غازي محمد او دهغه ورور گل عباس په شمول دملیشه تر شا لاره ونيوله او ملیشه د لښکر په منځ کې راگېر شو ، دسختې جگړې نه وروسته تقریباً دولس کسه ملیشه ووژل شول اوتقریباً څلویښت میله وسله دلښکر لاسته ورغله . د وژل شوو ملیشه وو په ډله کې دمنځوال دکلي دین محمد نجار اومحمد جاله وان هم شامل و .

د دې پېښې نه وروسته دکابل رژیم دسوري تېره څوکی ولسوالۍ نه د اوبوس توپونو او زري پوښ ټانگونوپه ذریعه دخاص کونډ دغره دغاړې سیمې دپنځه شپږ ساعتونولپاره په مسلسل توگه وویشتلې . توپونو ډېر بد اوازونه درلودل او رژیم هم غوښتل چې خپل پوره قوت وښايي او لښکر

د واقعیتونو په بهیر کې

ووپړوي دا لومړۍ ځل و چې مونږ د توپونو جگړه ولیده ، ماښام مونږ د چنډراو کلي ته ځان ورسوه ، څارنوال محمد صالح او قومندان غازي محمد هم هلته موجود و او وې ویل چې ټول لښکر بېرته غره ته ختلی دی او هېڅ تلفات نه شته دي .

د توپونو د ډزو په وخت کې ښځې او ماشومان ، سپین ږيري او ځوانان د غره د لمنو نه د خاص کونډ د سیند د غاړې په لوري منډې وهلې او خپل کورونه یې پرېښودل د غره د غاړې کلا گانوته سخت زیان رسېدلی وو او یوشمېر څاروي وژل شوي وو خو ځاني تلفات یې نه درلودل .

مونږ د قومندان غازي محمد په کلا کې شپه تېره کړه او سهار وختي غره ته وختلو چې د لښکر پټه ولبروو خو د لښکر هېڅ پټه نه لږېده ټول خپلو کورونو ته ستانه شوي وو ، لښکر چې د کابل د رژیم د بې شمېره توپونو ډزې اورېدلې وې نو ټولې ډلې سره خورې شوې او هر چا خپلې پښې سپکې کړې وې ، مونږ غره کې خپلو کورونو ته ستانه شوو ، کله چې مونږ برچنچن ته ورسېدو او د لښکر دهغې بلې لویې برخې نه چې تعداد یې تقریباً لس زره کسانو ته رسېده ځان خبر کړ. هغوی لا پخوا ماتې خوړلې وه او خپلو کورونو ته ستانه شوي وو . دگوستې په سیمه کې د کابل رژیم په دغه لښکر بمباري کړې وه او هم یې یو تعداد کسان ترې ژوندي نیولي وو ، که فردوس خان او د حکمتیار د اسلامي حزب مجاهدینو په دغه ځای کې د کابل د رژیم د قواوو سره مقاومت نه وای کړی نو د لښکر زیاته برخه به وژل شوې او یا ژوندي نیول شوې وای ، سیال میراجان هم لښکر ته د خوړېدو رایه ورکړې وه ، داسې لښکر په پخواني وختونو کې موثریت درلوده چې پرمخ تللې وسلې نه وې او په اوسني وخت کې چې د حکومت سره ډول ډول پرمخ تللې وسلې وې د لښکر لپاره ډېره مشکله وه چې په خپلو زړو توپکو مقاومت وکړي.

دواقيتونو په بهير کې

وروسته دميراجان سيال مخاليفينو دا اوازې خپرې کړې چې گوندې ميراجان سيال دکابل له رژيم نه پيسې اخيستي دي نو ځکه يې دلبنکر دخوريدو اجازه ورکړې ده خو ما چې کله له سيال ميراجان نه په ورستيو کلونو کې په پېښور کې دلبنکر دماټې په اړه پوښتنه وکړه ، نوموړي وويل چې د ننگرهار په فرقه کې ده د يوشمېر صاحب منصبانو سره چې اکثريت يې د افغان ملت گوند غړي وو تماس درلود نو هغوی ورته اطمینان ورکړی و چې څنگه لښکر دکامې ولسوالۍ ته داخل شو نو دوی به د ننگرهار په يولسمه فرقه کې مسلحانه قيام وکړي او دلبنکر سره به يوځای جلال آباد ونيسي خودکابل رژيم دصیب منصبانو په دغه قيام خبرشوی وو او هغوی يې ونيول .

سيال اميرجان وويل څرنگه چې دلبنکر شمېر ډېر زيات وو او ټولو يواځې ټوپکې درلودې نو دوی نه شول کولای چې دکابل رژيم د ټوپک او ټانک سره جبهه يې جگړه وکړي نو که ښکته شوي وای نو په زرگونو کسان به بې ځايه وژل شوي وای او دابه زما په غاړه يو ډېر لوی تاريخي مسؤليت وي بې له دې چې کومه نتيجه په لاس راشي .

سيال اميرجان وويل چې خلک چې هر څه وايي فرق نه کوي خو زما مقصد داو چې لښکر بايد دکامې اوگوستې ولسواليوڅخه روغ رمټ وو ځي او په همدې اساس مې دلبنکر دماټې مشوره ورکړه.

که څه هم دغو لښکرو دکابل درژيم سره کومه غټه جگړه ونه کړه او نه يې کومه سيمه ونيوله خو په مشرقي ولاياتو کې يې درژيم پرضد دجهاد پروسه گړندۍ کړه او زياترو نورو قومونو ته يې دا وښودله چې دمومندو لوی قام دکابل درژيم پرضد دی .

د دې خبرې يادونه ضروري بولم چې که څه هم دپاکستان حکومت د لښکر دحرکت په غير مستقيمه توگه ملاتړ کاوه خو لښکر دقوم په روايتي

دواقعیتونو په بهیر کې

جذبه جوړ شوی وو او ددغه لښکر په تشویقولو کې د یو تن ولسي شاعر رفیق جان رول خورا ارزښت درلود .

رفیق جان چې په قوم عیسی خیل و دثور دکودتاه نه وروسته یې دکابل درژیم پرضد شعرونه ویل او هغه به یې دساز(موزیک) سره په پېښور کې په کیسټونو کې کمپوز کول . د رفیق کیستونه به په ډېره زیاته اندازه دعامو خلکو له خوا اخیستل کېدل . په دغه کیستونو کې مومندو او هغه نورو قومونو ته چې نه یې غوښتل دکابل د رژیم پرضد قیام وکړي او یا چوپ (بې طرفه) ناست وو دپښتونولي پیغورونه ورکول او یوازې دساپو قوم ستاینه به یې کوله چې هغوی مخکې دپیچ په دره کې جهاد پیل کړی وو ، په شعرونو کې د مومندو قوم ته یې هم زیات پیغورونه ورکړي وو چې پلرونوبه یې دانگریزانو په مقابل کې په میچنی او خاپښ کې غزاګانې کولې او د اسلام په نامه به جنگېدل اما دا چې اوس په کابل کې کفر راغلی تاسې غلی یاستی .

خلاصه داچې د رفیق جان کېستونه به دلښکر هرې ډلې سره وو او هغوی به په ډېرو او کورونو کې غبرول او دقومونو احساسات به یې راپارول . د رفیق جان یوشعر دمنونې په توګه رانقلوم ، دغه شعر په هغه وخت کې ده ویلی چې جهاد یواځې دکونړ ولایت دنورستان او دساپو په بادیل ، دیوه گل ، مزار، پیچ اوشونګرې درو کې پیل شوي و .

راځه یاره راځه وخت ستا دنگ دی چې څو
په ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
راځه یاره راپاڅه ته خو بې هغه مومند
چې دواړه فرنگیان دي په ناقي کي کړه پابند
پخواني به جنگېدل اوس دې ولې وړک شو خوند
پاخېره دايمل دتورې شرنگ دی چې څو
ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو

دواقيتونو په بهير کې

راځه ياره راځه وخت ستادننگ دی چې څو
 په فکر کې حيران يم باجوړو ته
 د دوی مشران به پخوا ټول تله جگړو ته
 ځلمو له هتکړې دې مټې نه نيسي بنگړو ته
 راپاڅيرئ ځلمو ځای دغورځنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه ياره راځه وخت ستادننگ دی چې څو
 راپاڅيرئ د دېر خلکو راپورته غوگين^(۱) کړي
 چپړاوی په سرونو کې تېره تېره سنگين کړي
 لونگ په کې کارتوس شو غاړه کئ به لونگين کړي
 دپلار تورې دې بيا نيولی زنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه ياره راځه وخت ستا دننگ دی چې څو
 د پلار په قدم ځکه قدم نه بردي چې محتاط دي
 پنځلس چې زامن يې دماموندو چې ميرات دی
 خپگان دی رانه نه کوي کمزوری غوندې ذات دی
 وهلې کوهستانيانو دشرې لنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه ياره راځه وخت ستادننگ دی چې څو
 اوس کله به ښايسته ځلمی راپورته دبوښر شي
 چې توره واخلي دکفارو نه چاپېرشي
 چترال که راسره شو نوزمونږ لښکر به ډېر شي
 کابل دمسلمان په وينورنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو

^۱ - غوگين (۳۰۳) يعنې سرپوښ ټوپک ته وايي.

دواقعیتونو په بهیر کې

راځه یاره راځه ستادنگ دی چې څو
 کابل بېرته اخلي په تېراکې افریدي دي
 توپک به څنگ ته واچوي گلونه دریدي دي
 لندن ته تښتیدلي انگریزان ترې فریادي دي
 شینواري خوهر یو په دین پتنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه یاره راځه وخت ستادنگ دی چې څو
 شینواري پتنگان دي شو نمبر داوړکزي
 دتل، پاړه چنار خلک به ټول درسره ځي
 جنډې به په کابل کې دخلکیانو وسپځي
 کپړه د دښمن ورته بادرنګ دی چې څو
 ساپو کې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه یاره راځه وخت ستادنگ دی چې څو
 کپړه د دښمن به غوڅوي وزیرمسید
 هم داچې ترامید دی په دښمن به وکړي برید
 ماتم به دښمنانو باندې راولي مزید
 یوګام ځمکه زمونږ تخت اورنگ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه یاره راځه وخت ستادنگ دی چې څو
 یوکانی دوطن دسلو لالونونه زیات دي
 قبضه چې رانه روس کړی ده زړه زماستي دی
 ځنگل اوغرونه پریږده ډاګ یې دومره همتي دی
 بنایسته یې سپیلنی لکه لونګ دی چې څو
 ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
 راځه یاره راځه وخت ستا دنګ دی چې څو

د واقعیتونو په بهیر کې

ښایسته ښایسته قومونه زړه له ورکې تسلي اوس
همت ځان کې پیدا کړئ دمحمود او ابدالي اوس
بېخ نه لري کچه بوتی دبنگ دی چې څو
کابل کړئ دروس دغاصبانونه خالي اوس چې څو
ساپوکې په اسلام اوقانون جنگ دی چې څو
راځه یاره راځه وخت ستادننگ دی چې څو
بېخ نه لري خوشې بې بنیاده غوندې بوتی دی
غورونه دکوکري، بریت دمورک خوله کې پشي دی
غابونه دلیوه لري دخره یې ارغشی دی
په شکل کې د دیو نه هم بدرنگ دی چې څو
ساپوکې په اسلام او قانون جنگ دی چې څو
راځه یاره راځه وخت ستا دننگ دی چې څو
په ژوند کې به کوم، دکمونیسټ نه انکار
د دې وینا نه نه اوړم که خېژم په دار
نامه مې رفیق جان ده جوړوم ښکلي اشعار
دپاره د اسلام مې سرقلنگ دی چې څو
په ساپوکې په اسلام اوقانون جنگ دی چې څو
راځه یاره راځه وخت ستا دننگ دی چې څو

اووم خپرکی

په خاص کونړ کې د جهاد دویمه مرحله :

دمومندو دلبنکر دماټې یا خورېدو نه وروسته دخاص کونړ نه یوشمېر
زیاتې کورنۍ چې دلبنکر سره یې مرسته کړې وه مهاجرې شوې او دغه
مهاجرو او مجاهدینو په پېښور کې دکوم تنظیم یادلې سره خاص روابط
نه درلودل خو څرنگه چې زما پلار او څارنوال محمد صالح د ثور په

دواقيتونو په بهير کې

مياشت کې دنورو مشرانو په شمول دحکمتيار سره هم کتلي و نو حکمتيار د اسلامي حزب له خوا دکونړ ولايتي شورا دخاص کونړ په سيمه کې زما پلار د آمر په توگه او څارنوال محمد صالح يې دهغه دمرستيال په توگه منلي وو و خو د دوی سره د اسلامي حزب له خوا پرته له خو پوسترونو نور هېڅ ډول کمک نه و شوی او دوی د شخصي نفوذ او په خپل مصرف دسوري دمومندو (شالي ،ولي،سرکنډ) او خوگاکهلو دمشرانو سره تماس ونيو ترڅو دنورو قبائلونه پرته دحکومت پرضد قيام ته دوام ورکړي ځکه دې مومندو دخاص کونړ په ولسوالۍ کې ځمکې درلودې او هم يې زياتې ځمکې په گروي اخيستې وې نو دکابل رژيم دشپږم نمبر فرمان په اساس چې دگروي پيسې زميندارو ته بېنلې وې دوی ډېرزيات زيانمن شوي وو نو دوی دې ته حاضر وو چې دخپلو گټو دساتلو په بنياد هم دحکومت په ضد مسلحانه قيام ژوندی وساتي او له هغو خلکو نه چې پيسې يې ور پورې وې ، خپلې پيسې تر لاسه کړي . هماغه و چې د ۱۳۵۸ کال دسرطان په مياشت کې د سوري مومندو دخوگاکهلو په شمول د دويم ځل لپاره لښکر برابر کړ ، د دغه لښکر شمېر چې پنځه سوه تنوته رسېد ، مشري يې دخوگاکهلو د قوم نه شاه موندلک او ملک قجبر ، دشالي نه فيروز حاجي ، غازي حاجي ، ملک محمد جان او حاجي شيرزاد ، دسرکنډ دميتاخېلونه حاجي سيف الدين ، د ولي دبوټي خېلو نه ملک خليل ، ملک محمد ايوب خان او خټ ملک او دخاص کونړ نه قومندان غازي محمد ، څارنوال محمد صالح او پلار مې کوله ، دغه لښکر بالاخره د ډېرو جرگو او مصلحتونو نه وروسته دخاص کونړ ولسوالۍ ته ددويم ځل لپاره ښکته شو کلي ته کوز شوو اوپه لومړي قدم کې يې دکنډرو او بري غاړې په سيمه کې دهغو ملېشوو کورونه تالا او وسپړل چې د خاص کونړ په ولسوالۍ کې يې دندې درلودې ، که څه هم دغه ملېشوو ته له مخکې څخه خبر ورکړل شوی وو چې حکومتي

د واقعیتونو په بهیر کې

وظیفې پرېږدي دا ډېره سخته صحنه وه چې د چاکور سپږي ، مالونه یې تالاکوي اودشپې په تورتم کې یې ښځې او ماشومان ننداره کوي ، خو ددې ترڅنګ به دورځې ملېشوو دهغو مهاجرینو کورونه هم سوزول چې د وطن څخه مهاجر شوي او یا تېښتې ته مجبور شوي وو.

مهاجرو به هم دغرو د سرونو نه دخپلو کورونو دسوزېدلو ننداره کوله او کله چې به جنګي الوتکې راغلې نو دوی به خپل ماشومان دیوې څمڅې نه بلې څمڅې ته دپناه لپاره زغلول .

دغه لښکر ته هم بله چاره په غیر دملیشه وو دکورونو دسوزولو څخه نه وه ځکه دوی سره شلځي (د دره آدم خپلوجوړ ټوپکې) تورې او تبرګي وو او په حکومتي مرکزونو نه شو ورتللی .

دسوري مومندو لښکر هم تقریباً دوه اوونۍ دوام وکړ او یوځل یې دخاص کونړ عسکري قشله (کنډک) باندې یرغل وکړ ، په دغه دوه اوونیو کې نه دمجاهدینو لښکرو ته او نه دحکومت خلکوته څه ځاني تلفات ورسېدل خو دخلقي رژیم امنیت یې په خاص کونړ کې خراب کړ .

د دې خبرې یادونه ضروري بولم چې په سلګونو دغه بې نظمه لښکر په عسکري قشلي حمله کول او یا په تش لاس ور تلل عجیبه وه چې د حکومت له خوا پردوی دمستحکمو مورچو نه دماشیندارو ،دهشکواو زیګاویک باتونه (ډزې) چلول کیدې خو سره له دې هم دهېچا پوزه سره نه شوه .

په کومه شپه چې لښکر د خاص کونړ په کنډک حمله وکړه زه هم دلښکر سره وم . د خاص کونړ په سیمه کې یوه لویه غونډۍ د ولسوالۍ په منځ کې پرته ده چې په سر کې یې عسکري چوڼۍ ډیره پخوا جوړه شوې ده . د غونډۍ په لویديځه خوا د خاص کونړ کنډک په یوه لویه کلا کې ځای پر ځای و او په ختیځه خوا کې دخاص کونړ د ولسوالۍ مرکز دی .

د واقعیتونو په بهیر کې

د غونډۍ په سر کې به یو ټولی عسکر همپشه ځای پر ځای و او دغه غونډۍ د خاص کونډ، څوکۍ، حتی سرکانو او نورگل په ولسوالیو هم حاکمه نقطه ده او دغه ځای به همپشه د درندو وسلو په ذریعه به یې دمجاهدینو ځایونه او تگ او راتگ لارې څارلې او یا به یې پرې انداختونه کول. په دغه شپه دلنیکرو بعضې کسانو حتی د کنډک دروازې ته هم ځانونه رسولې وو او هغه ته یې اور اچولی وو. مونږ هم کنډک ته تقریباً نږدې د پنځه سوه مترو په فاصله کې رسېدلی وو کله چې لښکر په شاتگ وکړ او ویې نه شو کړای چې کنډک ونیسي نو مونږ هم په پټیو کې دغره په لوري حرکت وکړ، څنگه چې ملیشه او خلقيان په دې پوه شول چې لښکر ماتې وخوړه نو دوی ته لارې معلومې وې او دغه ټولې لارې یې دماشیندارو د اور لاندې ونیولې تابه ویل چې د اسمان څخه ډېره سخته گلی را اوري او د هرچا مخې ته به گولی لږېدې. مونږ به هم په منډه سټري شوو. قومندان غازي محمد، پلارمې اوما دیو پټي د وړوکی دیوال ترشا دمه وکړه. په دغه وخت کې یوه مرمی راغله اوزما دپلار دپښو په منځ کې ولږېده څنگه چې دواړه څنگ په څنگ ناست وو یو بل ته موحیران حیران وکتل چې کوم یو ولږېده خودخدای (ج) فضل و، نه یواځې مونږه بلکې هېڅوک هم زخمي نه شول او ټول لښکر سم سلامت بېرته غره ته ستون شو.

د جهاد د وختونو دخطرو یوه بله کیسه دا ده چې مونږ تردغه وخته د توپ داره گن شپې هلیکوپترو چې مجاهدینو به ورته برگی هلیکوپترې ویلې، بمباري نه وه لیدلې او په دې فکر وو که د غره دکوم کمر (تېره) یا دیوال شاته پټ شوو نو په امن کې به یوو، یوه ورځ حاجي سيف الدین دشالي د انځري په کلي کې و او مونږ په برچنچن کې وو نو مونږ ته یې ځواب راولېږه چې تاسې هم دلته راشئ چې مصلحت وکړو، دغرمې د دولس بجو په شاوخوا کې مونږ انځري کلي ته ورسېدو او حاجي سيف

دواقعیتونو په بهیر کې

الدین موپه یو کور کې پیدا کړ نو دسترې مشي نه وروسته مې پلار ورته وویل چې حاجي صیب په دې ځای کې دې دوه ورځې تېرې کړي ، حکومت به خامخا دا ځای په نښه کړی وي او شاید چې بمباري وکړي نو ښه داده چې بل ځای ته لاړشې ، حاجي سيف الدین وویل چې دغرمې د ډوډۍ نه وروسته به بل ځای ته لاړشو . هماغه و چې دکلي په منځ کې ولاړ وو ترڅو د انځري کلی مونږ دغرمې د ډوډۍ لپاره په کورونو تقسیم کړي. په مومندو کې دا رواج دی چې مېلمانه چې دچا شخصي نه وي نو هغه کلی یې په کورونو تقسیموي او دا یو ډېر ښه رواج دی چې په یوه کور بار (تکلیف) نه راځي .

په دغه وخت کې دوه برگۍ هلیکوپترې د تودگي دکلي له لوري په کنډو رانښکاره شولې او د انځري په کلي باندې یې دوره ووهله هر چا دپناه ځایونو په لوري منډې پیل کړې او ټول خواره واره شو. پلار مې ، زما ورور نه سلطان محمود ، سردار محمود او ما هم دجومات په لوري منډه کړه ځکه مونږ په کلي کې نابنده وو، کتل مو چې دجومات دروازې ته هم غټ کلب پروت دی ، نو دهغه ځای نه مو دکلي لاندې خوږ په لوري منډه واخیستله او په شگو کې مو پروت وکړ او ټوپکې مو دسینې لاندې په څادرونو کې تاوې کړې چې دټوپک پرک هلیکوپترونه ونه گوري .

دلبرې شېبې نه وروسته هلیکوپترونو لومړی د تودگي په کلي بمباري وکړه او بیا یې د انځري کلی وويشته . په دغه وخت کې ما مې پلار ته وویل چې ټول یوځای یوو ښه به وي .چې جداشوو نو ما دهلیکوپترونو دپا راتگ پورې منډه واخیستله او لږ لږې دسپلمۍ ^۱ (مړغونۍ) دبوټي لاندې ننوتلم ،څرنگه چې وېره ډېره بده وي نو داسې فکر مې وکړ چې گوندې دیوه قوي فولادي دیوال تر شا پټ شوی یم . برگې هلیکوپترې بیا را

^۱ - سپلمۍ په ډاگونو کې کېږي چې ډېر ترڅیخ او بد بوی لري او حتی مالونه (څاروي) یې هم نه خوري.

د واقعیتونو په بهیر کې

ورسېدلې او د انځري کلی یې د دویم ځل لپاره بمباري کړه. د انځري کلی هم لوی کلی دی او دلنېکړ یوشمېر زیات کسان پکې او سېدل نو مونږ فکر کاوه چې خامخا به زیات شمېر کسان ژوبل یا مړه شوي وي ، خو ددغه بمباریو نه وروسته مو چې احوال واخیسته یواځې یوڅاروی زخمي شوی و خو کورونو ته زیات تاوان رسېدلی و ، یو کس چې په کټ کې ناست و د کټ بازو یې په راکټ لږېدلې و خو دی بچ پاتې شوی و .

حاجي سيف الدين چې ډېر خوش تبه سړی و نو کله چې د بمباري نه وروسته راغی ، خنډل یې. مونږ ترې پوښتنه وکړه چې حاجي صیب ولې خاندې؟ هغه وویل چې د وېرې ماهم یو څمخې ته منډه کړه چې دننه ښځې وې او ماته یې ځای نه راکوه چې پردی سړی یې نو ما ورته وویل چې دې بمباری ته گوره او ستاسې دې خبرې ته ، خو زه په زوره څمخې ته ننوتم. ښځو ویل چې خدای دې حاجي سيف الدين په غم اخته کړي چې داځای یې راباندې اور کړ . نو ما ورته وویل چې خورې ښیرا مه کوئ . سيف الدين زه یم نو خدای دې دخلکیانو کور وران کړي چې مونږ یې دلته راوستلو که نه مونږ دلته څه کول ، حاجي سيف الدين چې د صورتو غټ سړی و، وویل چې د وېرې په وخت کې په څمخه ننوتم خو چې بمباري خلاصه شوه دڅمخې په خوله (دروازه) را وتلی نه شوم چې ډېره وړه وه او نښتی وم چې بالاخره په ډېر تکلیف را ووتم .

د دې بمباری نه وروسته لښکر هم خپور شو او دعمومي قیام نښې هم ورکې شوې. د جهاد د دوام لپاره یواځینې لار دعامو خلکو او هم درژیم تر منځ گوریلايي جگړه وه او دمتعهدو کسانو ملاتړ و، بله لاره مجاهدینو ته وه پاتې. مامې هم دخپل پلار سره مصلحت وکړ چې زه به پېښور ته لاړشم ځکه له یوې خوا زما په یوه غاښ ډېر سخت درد و او په غره کې د تداوي لپاره کوم ډاکتر نه و او هم له بلې خوا به جلال آباد ته څوک ولېږم چې څنگه خپله مور چې دواړه وروڼه مې امیر محمود (چې

د واقعیتونو په بهیر کې

وروسته په ۱۹۸۷ کال کې په پېښور کې وړک شو او ترننه پورې یې مړی او ژوندی نه دی معلوم) او فدامحمود او دیوې ماشومې خورسره مې داماماگانو کره وو، احوال واخلم او هم دخپل بل ورور سلطان محمود چې د مزار شریف د کرنې په لیسه کې زده کوونکی و، چېرته دی، ځکه مونږ ته دهغه هېڅ پته نه وه .

د جهاد د خاطرونه یوه بله خاطره داده چې د ۱۹۸۰ م کال د جوزا میاشت په لومړیو شپو کې زه د امریکایي عکس اخیستونکي Steve Mccurry چې په هغه وخت کې یې د آزاد عکس اخیستونکي Free lance Photographer په حیث کار کاوه ، خاص کونډ او ښیوه ولسوالۍ ته لاړم . اوږده سفر نه وروسته دویمه شپه مو د منګوال کلي ته ورسوله . د شپې له خوا چې د ملا محمد رحمان په کور کې د کوټه په سر پراته و چې د ملا صیب د کورنۍ غړو په منډو رامنډو لاس پورې کړ او د تیوپک دډز په شان درز هم وشو . موږ چې ویده وو د خوبه را وېښ شولو او داسې فکر مو وکړ چې دروسانو قوه کلي ته راغلي او په کلي کې یې تالاشي پیل کړې ده Steve هم دخپلو کرمیچو مزي ټینګ کړل چې تېښتې ته ځانونه برابر کړو نو چې پوښتنه مو وکړه څه خبره ده نو ملا محمد رحمان وویل چې ددوي یوې غوا ډیر شفتل خوړلي او هغه وچاودید له نوهغه یې ډیر ژر حلا له کړه چې مرداره نشي . په سبابې موږ د حاجي سیف الدین ځای ته چې د سرکند دانارو په کلي کې اوسیده لاړو او هلته هم Steve ډیر زیات عکسونه واخستل . Steve Mccurry وروسته ډیر زیات شهرت پیدا کړ او د National Geographic د مشهورې مجله عکس بردار شو . د Steve په یو عکس چې د لوي مهاجرې انجلۍ نه یې په کمپ کې اخستی و خورا شهرت وموند چې تقریباً په لويديځه نړۍ کې د افغانستان د مهاجرینو خورا مشهور سمبول و او په زرګونو عکسونه هغه

د واقعیتونو په بهیر کې

نه چاپ شوي دي چې د افغانستان په نامه کتاب چې معاصر تاریخ دی دهغه پرمخ هم دغه عکس چاپ شوي دی .

د دغو جریاناتو لیکل اوس یو افسانوي شکل لري خو په هغه وخت کې دا ډېرې سختې شېبې وې . نه یواځې دمرګ او ژوند مسئله وه بلکې دخلکیانوله خوا د فامیلونو نیول او زورول تر هر څه سخت و .

هماغه و چې د ۱۳۵۸ هـ ش کال د روژې دمبارکې میاشتې پیل نه یوه ورځ دمخه ما دبرچنچن نه دپېښور په لوري حرکت وکړ . شپه مې دمورګي سیمې ته چې په خوګاخېلو کې موقعیت لري، چېرته چې څارنوال محمد صالح اوسېد، ورسوله . سهاروختي د پېش نمي (سهارې) نه وروسته مې دپېښور په لوري حرکت وکړ او ماښام پېښور ته ورسېدم . په پېښور کې مې تقریباً دوه اوونۍ تېرې کړې نه وې چې پلار مې لیک را ولېږه چې مور مې دجلال آباد نه کونړ او دهغه ځای نه برچنچن ته را رسېدلې او ته بېرته راشه . په دې وخت کې بل خبر هم راغی چې پلار مې په خاص کونړ کې دملیشووله خوا محاصره شوی دی . څرنګه چې مخابراتي وسایل نه وو، نو زما اندېښنه پیدا شوه او بېرته مې دبرچنچن په لوري حرکت وکړ . په ګند هاب کې دبرچنچن دکلي نه یوه جوپه^۱ ډله راغلې وه او دهغوسره یوځای شوم او دیو اوږده شل ساعته مزل نه وروسته دشبې په یوه بجه دبرچنچن کلي ته ورسېدم .

څرنګه چې دبرچنچن مېنې (کورونه) دکلاګانوپه شکل نه وو ، یواځې خلکو جداجدا خونې جوړې کړې وې نو راساً خپل کورته ورغلم . مور مې

^۱ -جوپه : دغرونوکلي چې د دوکانونو نه لرې پراته دي نودبرچنچن کلي خپل ضروري شيان دګندهاب نه وړل نو دکلي څوکسه به سره یوځای کېدل دحمل اونقل څاروي لکه خره یا قچرې به یې ګندهاب ته راوستلي او ضروري مالونه به یې اخیستل او هغه به یې کلي ته انتقالول، نو دی ته دوی جوپه ویله .

دواقعیتونو په بهیر کې

ویده وه او خدای بښلی ورور مې سردار محمود وینې ناست و. سمدستي یې مورته چغه کړه چې مورجانې میرزا لالا راغی، ورونه ماته په کور کې میرزالا لایي. مور مې په ډېره هیبت سر را اوچت کړ او په زوره یې آه وکړ. په دغه شپه مې ورور سلطان محمود او پلار خاص کونړ ته تللي وو. دکابل رژیم غوښتل چې زمونږ کورونه وسېزي نو دوی غوښتل که د امکان په صورت کې ممکن دفاع وکړي. مور مې داسې فکر کړی و چې گوندې زما ورور سلطان محمود زخمي شوی خو چې ماورته تسل ورکړ چې زه شاه محمودیم نو پس له تقریباً درې میاشتو جدایی او مشکلاتو خپلې مورته مې غاړه وړکړه او غیر کې یې کلک ونيولم او راته یې وویل چې ښه دی زویه چې ژوندی مو ولیدې. مونږ هم دمرگ نه خلاص شوي یوو، دغه شپه چې ما مې مور ولیده نو واقعاً چې د مور او اولاد ترمنځ واقعي مینه څومره ژوره وي چې د دنیا دهر څه نه زیات ارزښت لري او خاصاً دمور او پلار شفقت او مینه دخپلو اولاد نوسره.

مور مې راته خپل د درېو میاشتو کیسې سري سري غونډې وکړې او ویده شوه. سباته مې مور خپله ټوله کیسه د درېو میاشتو په اوږدو کې چې په دې څه تېر شوي و، داسې وکړه: ((کله چې تاسې غره ته ختلئ نو دتاسې نه مخکې مې د خور کور(دکلي گرام دملک میرحبيب کورته) ته حرکت وکړ او بیا دهغه ځای نه جلال اباد ته لاړم. هلته مې د ورونوسره ډېره شوم او سلطان محمود جان ته سترگې په لاره وم چې څو ورځې وروسته هغه هم د مزار شریف نه راغی. خوځلې موکس پیدا کړ چې دتور خم له لارې پېښور ته لاړ شوو خو د جلال اباد دوالي نه امر اخیستل ډېر سخت و. سلطان به په کور کې پټ دماگانو کره ناست و اوچېرته به تللی نه شو.

څو ورځې وروسته زه مریضه شومه او د پوهنتون شفاخانه کې بستر شوم او غازي ۱ (غازي محمود زما کشر ورور) پیدا شوی و او ډاکترانو ویلې

دواقيتونو په بهير کې

چې وينې ته ضرورت دی نو سلطان راغی که وينې ته ضرورت وي نوماته يې راکړئ . بيرون د امير (اميرمحمود چې زماکشورور و او دلسوکلونو په عمر و چې وروسته په ۱۹۸۷ م کال د اکتوبر په ۲۴ مه نېټه په پېښور کې زما داماما زوی اجمل خټک سره ورک شول چې تراوسه پورې يې مړی اوژوندی نه دی معلوم) سره ووته چې ماته يې ميوه اخيسته نوپه دې وخت کې د دين محمد زوی^۱ ليدلی و او پوليسوته يې ويلې و چې دی ونيسي . پلار يې اشرار دی او زما پلار يې وژلی دی . دا دروژې دمياشتې پنځمه وه ، د دين محمد زوی ورته ويلې و چې پلار دې اشرار دی او ته روژې خورې . سلطان محمود ورته ويلې و چې مور مې په شفاخانه کې ځانته ده او مريضه ده نو ما پرېږدئ خو سره له دې هم هغه قومندانې ته بوته او هلته يې په توقيف کې بندي کړی و . څرنگه چې مازديگر و نو پوليسو ته يې ويلې و چې دی خوشې نه کړئ او سباته به ور سره گورو .

مور مې زياته کړه چې امير په ژپاراغی او راته يې وويل چې مورجانې سلطان لالا يې ونيو . دسلطان نيولو خپله مريضې رانه هيره کړه چې تاسې هم نه وئ چې څه وکړئ ، دا ډېر سخت ساعت وو ،امير مې داماماگانو کره وليږه چې هغوئ دسلطان دنيولو نه خبر کړي .

نعيم جان (محمدنعيم چې زما کشرماما دی دکودتاه نه دمخه د اسمار دلېسې مدير و او فعلاً په کونړکې دڅارنوال په توگه کار کوي) دامير سره يو ځای امنيتي قومندانې ته تللي دي او هلته يې مؤظفو عسکروته څه

^۱ -غازي محمود دامريکې د George Masan پوهنتون

دکمپيوټر ساينس نه په ۲۰۰۶ ميلادي کال فارغ شو .

^۲ -دين محمد دمنگوال دکلي وو او نجاري يې کوله چې د جوزا په مياشت کې دمومندو دلومړي لېشکر په وخت په يوه جگړه کې وژل شوی وو چې تفصيل يې مخکې راغی نو ددی زوی کبير خل قي و،نوپه دې اساس يې زما په ورور دا دعوا کړې وه .

دواقعیتونو په بهیر کې

پیسې ورکړې وې او ورته یې ویلي دي چې که قومندان تاسې وغوښتئ نو ورته ووايه چې دی یې دروژه خوړلو په پلمه نیولی او بندي کړی دی ځکه بل کوم رسمي سند موجود نه و. مؤظف پولیسو ورسره دامنې ده نو ماما مې زما ورور امیر ته ویلي و چې دقومندان په خونه به ننوځې او وبه ژاړې چې زما مور په شفاخانه کې ده او ورور مې دلته تاسې بندي کړی. نوهغه به خامخاپوښتنه وکړي، هماغسې یې کړي وو نو د قومندانې مؤظف پولیس او زما ورور سلطان محمود یې راغوښتي وو او ورته یې ویلي و چې په څه کې یې راوستی یې؟ ده ورته ویلي و چې په روژه خوړلو، نو پولیسو یې هم تایید کړې و، نو د امنیې قومندان ورته ویلي و چې دا څه خبره ده. روژه خومونږ ټول خوړو خوشي یې کړئ، مور مې وویل چې دسلطان محمود دخوشې کېدو سره زه یې هم دشفاخانې (روغتون) نه بې د ډاکتر دمسورې کورته بوتلم او سلطان محمود ته یې وویل چې دکونږ په لاره خاص کونږ ته او بیا غره ته ځان ورسوه چې بیا دې ونه نیسي. سلطان هماغسې دبرکاشکوپ په لار منگوال اود هغه ځای څخه یې برچنچن ته ځان رسولی و او زما پلار ته یې داتوله کیسه کړې وه.

مور مې وویل چې د روژې په اتمه چې غازي دشیرو شپو و. د کونږ د چغه سرای په لاره یوازې په قطار کې موټرې تلي ځکه مجاهدینو اکثریت وخت لاره بندوله، داودشاه خان (زما دترور زوی) راسره شو او وې ویل چې دازما مور ده او په قطار کې مازدیگر څوکی ته راغلو، د زېږي بابا^۱ سره مجاهدینو په قطار ډزې وکړې او پوره جگړه وشوله. ټوله ورځ مو په لاره تېره کړه او څوکی ته راغلو.

^۱ - زېږي بابا زیارت دشیږوې او نور گل په منځ کې پروت دی چې مجاهدینو به همېشه دلته د حکومت په قطار حملې کولې، دغه سیمه اوس د زیري بابا په نامه یادېږي.

دواقعیتونو په بهیر کې

دهغه ځای نه په کیښتی کې خاص کونږ ته پورې وتلواو کلي گرام ته د داود شاه خان کره راغلو او شپه مې هلته تېره کړه. په سبار مو غرمه په ترکلي کې او ماښام مو د امان الله خان (دمورمې کاکا) کره تېره کړه او سهار وختي منگوال ته خپل کورته راغلم .

دمور دراتگ نه دمخه سلطان محمود مې د مور د راتگ خبره پلارته کړې وه نو پلار مې دڅارنوال محمد صالح ، سلطان محمود ، محمد طیب چې دڅارنوال محمد صالح ورور و ، زما کاکا سید حسام ، دبرڅپري گل زاده او دبرچنچن امیرجان ماما سره زمونږ کورته ښکته شوي وو او هلته پټ ناست وو، تر څو زما مور را ورسپري او دهغې سره یوځای برچنچن ته وخېژي .

تصادفاً په همدغه ورځ زمونږ یوتن گاونډی چې میراجان نومېده، زما په خیال اته زامن یې درلودل چې ټول خلکیان او ملیشه وو او زمونږ پرې پنځلس زره افغانی پور وې . زمونږ دکور تر څنگ تېرېده چې زما دکاکا لمسي سید افاق زما پلار ته خبر راوړ چې میراجان بیرون راغلی دی نو پلار مې بې له دې چې زیات فکر وکړي بیرون له کوره وتلی و . کله چې میراجان زما پلار لیدلی و ، سمدستي یې منډه اخیستې وه نو پلار مې هم ورپسې منډه اخیستې او زمونږ د یوبل گاونډي شیرعلي په دېره کې یې نیولی دی ، میراجان زمونږ په سیمه کې ډېر تکړه سپری و او زمونږ دکورنۍ سره یې ډېرې ښې اړیکې درلودې خو څرنگه چې زامن یې خلکیان او ملیشه وو نو دهغوئ دتاثیر لاندې و. میراجان سمدستي زما دپلار دتوپک پټۍ ته لاس اچولی دی نو په پښتو کې دا ډېره بده ده چې څوک دچا نه توپک په زوره واخلي. پلار چې مې هر څومره ورته ویلي چې د توپک پټۍ پرېږده که نه ولم دې خو هغه د توپک پټۍ نه ده پرېښودلې نو په دې وخت کې زما تره سید حسام ، زما ورور خدای ښلی سردار محمود چې

دواقعیتونو په بهیر کې

په هغه وخت کې پنځلس کلن و او محمد طیب ور رسېدلي دي .
میراجان یې ډېر سخت وهلی و چې بیا یې په کټ کې کورته وړی و .
په دغه وخت کې دمیراجان زامنو ته چا خبر وروړی چې سید محمود
مدیر ستا پلار مړ کړی ، دمازديگر تقریباً څلور بجې وې چې دمیراجان
زامن چې دحکومت توپکې ورسره وې ، زمونږ په کلا او دېره باندې ډزې
پیل کړې او جگړه شروع شوه ، دمیراجان زامنو حکومت ته هم څوک
ورلېږلي و چې مدیر صیب (زما پلار چې په مدیر صیب یې شهرت
درلود) مو د زیاتو نورو اشارو سره په خپله کلا کې محاصره کړی دی .
دمور بې چاره مې لا دلارې ستوماني نه وه وتلې چې په جگړه کې
رانبکېل شوه . پلار مې راته وویل چې دمحاصرې حالت ډېر سخت
حالت و او تقریباً درې سوه کسه ملیشه او خلکیان زمونږ دکورنه گرد
چاپېره په کلا گانو کې ځای پر ځای شوي وو او زمونږ په کلا یې ډزې
کولې ، پلار مې ویل چې مونږ فکر کاوه چې یا به مرو او یا به مو ژوندي
نیسي په دواړو حالاتو کې دمرگ سره مخامخ یو نوباید مقاومت وکړو
، مونږ به هم یو یو ډز کاوه ځکه چې د دوی سره کافي کارتوس او مهمات
نه وو او دوی دجگړې په نیت خپل کورته ښکته شوي نه وو ، پلار مې
کیسه کوله چې دمانښام د اذان سره دکونږ دسیند نه هغه غاړه دسوري
تیرې نه هم ټانگونو انداختونه پیل کړل او دخاص کونږ دغرونو غاړې یې
ویشتلې ، دسرکنډ خلک په دې فکروو چې دشالي او ولي سیمونه
مجاهدینو په حکومت حمله کړې ده او دشالي او ولي خلک په دې فکر
وو چې گوندې دسرکنډ خلکو په پوښته حمله کړې ده او جگړه ده .

پلار مې ویلې چې دا ډېر سخت وخت و چې له یوې خوا محاصره او له
بل خوا ماشومان (مور او واده وروڼه مې) هم په کور کې راسره ایسار
دي ، که مونږ دښې له خوا وځو او تنبتو نو په ماشومانو څه وکړو ځکه
د هغوی پرېښودل هم د ټولو نه سخته خبره وه بالاخره فیصله مې وکړه

د واقعیتونو په بهیر کې

چې مور او زما وایه وروڼه او خورمې زما د کاکا ارواښاد وکیل عبد القادر کورته ولیري چې زمونږ سره نږدې او سپډه خو زمونږ دواړو دکلا ترمنځ دیوال وو او دوی د شپې په یولس بجو دکورنه ووتل ، څرنگه چې ملیشه وو او خلکیانو زمونږ دغره طرف لارې ټولې نیولې وې نو دکونډر سیند په لور خوځېدلي وو او دهغه ځای نه حکومتی په لوري چې زمونږ دکور نه یې تقریباً دوه ساعته دپښو لار درلوده حرکت کړی وو چې بیا دېلې لارې نه غره ته ختلی وو ، پلار مې ویل کله چې مونږ د شپې دغره یوې سیمې ته چې دحکومت د تسلط نه بهر شولو ورسېدو ، ملیشه وو همداسې ډزې زمونږ په کلا کولې ، څرنگه چې زمونږ کور دخو خواونه محاصره وو نو هغوی ډزې په خپلو منځو کې تبادلې کېدې او داسې فکر یې کاوه چې گوندې مونږ په کلا کې یو او مقاومت کوو ، سهار چې ډزې په کرار شوې وې نو خلکیانو ته داپته لږېدلې وه چې څوک په کلا کې نه شه دي او کله چې کلا یې لټولې وه نو هېڅوک په کلا کې نه وو.

مور مې خپلې کیسې ته دوام ورکړ او وې ویل چې کله جگړه ونښته نو د هر ډز سره غازي به دانگ (ټوپ) وهه او ټوله شپه مو هېڅ خوب ونه کړ ، پلار دې د شپې ووتل او سودا مو ورته وه چې څوک یې په لاره کې ونه نیسي. سلطان او سردار هم ورسره وو . سهار چې خبر شوو چې نیول شوي نه دي زړه مو په کرار شوو. مونږ ټوله ورځ د کاکا لالا (زما کاکا) په کور کې پټ ناست وو ، د ماسخوتن دلمانځه نه وروسته دکورنه ووتلو او د برچنچن په لور مو حرکت وکړ او کوچی (زما دتره زوی عطازی چې مونږ ورته کوچی وایه په یو لاس او پښه معیوب دی) راسره شو ، غازي ، زما خور چې یولس کلنه وه په ټوکرۍ کې مو واچوله . امیر او فدا چې زما دخور نه وایه وو هم راسره شوو. کوچي ته هم دبرچنچن لاره سهي نه وه معلومه، په ناو کې روان وو، چې لږ لږ بارن هم شروع شو. لږه شپه وروسته باران زیات شو او دچنچن په ناو کې ډېر سخت

دواقعیتونو په بهیر کې

سیلاب راغی او حیران وو چې څه وکړو د گېډرو اوازونه وو او دمارانو وېره هم وه کالي (جامې) مو ټول لاندې شول او غازي سلگي وهلې. ما ویل چې اوس به یې سا وخېژي، د غره یو کمر ته تر سبا پورې د سیلاب نه بچ کیناستو تر څو چې لمر راوخته اوس سیلاب هم مخ په کمېدو شو.

په دغه وخت کې یو سړی د برچنچن په لوري روان و، داسې د برچنچن دکلي اوسېدونکي خشک نومیده نو مونږ ترې دلارې پوښتنه وکړه. هغه کوچی وپېژنده او سمدستي یې خپل ځادر راکړ چې غازي مو پکې تاو کړ او هغه یې د ځان سره په غېږ کې واخیسته او وې ویل چې ما پسې راځي. میاصیب (زما پلار) زمونږ په کلي کې دی. ټول ډېر سترې وو او په خوارو مو غرمه برچنچن ته ورسوله (د برچنچن او منگوال تر منځ دوه ساعته په غره کې لار ده خو دوی دا لار ټوله شپه او نیمایي ورځ مزل کړی وو) مور مې خپلې کیسې ته دوام ورکړ او وې ویل چې پلار دې ډېر خلک را ټول کړي وو او غوښتل یې چې د شپې له خوا زمونږ پسې راشي مور مې وویل چې د یو مرگ وېره کله چې جلال اباد ته تلو تېره شوه چې تاسې غره ته مهاجر شوي، بل مرگ راباندې په جلال اباد کې په روغتون کې تېر شواو د مرگ بله ویره را باندې هلته تیره شوه چې دموتیرو په کتار مجاهدینو ډزې وکړې، ټوله ورځ مو په زیږي بابا کې تېره کړه، یو مرگ راباندې په کلا کې د جگړې په وخت هم تېر شو او دا چې دکلا نه برچنچن ته راتلو بل مرگ راباندې د سیلاب د لاسه تېر شو او د ټولو نه سخته داوه چې تورتم وو هېڅ مونه لیدل خو ښه وه چې خدای په خیر راوړسولم او تاسې مې ولیدلئ او دخپلو او لادونو سره یو ځای شوم، دخدای پاک ډېر شکر دی. پلار مې وویل چې خشک لږ مخکې راغی او زیری یې راوړ چې واړه دې په خیر راغلل نو دا دخوشحالی هغه ساعت وو چې تېر شو او دخدای شکر مو ادا کړ، ځکه مونږ دا منلې وه په شپه به منگوال ته ښکته کېږو او واړه به راوړلو خو خدای پاک ډېر اسانه

د واقعیتونو په بهیر کې

کړه ،او خوشحالي یې راکړه او یو لوی خیرات مو وکړ . پلار ته مې اسانه شوه خو په مور مې دمرگ پوره سختي تېرې شوې . د دې کیسې تفصیل ماڅکه ولیکه چې د افغانستان په ټولو کورنیو کې که هغه په افغانستان کې پاتې شوي او یا یې هجرت کړی د رنګارنګ مشکلاتو سره مخامخ شوي او داسې کورنۍ شته دي چې دهغوئ کیسې به تر دې نه هم څو چنده زړه دردونکي وي .

ما مخکې یادونه کړې وه چې کله زه د پېښور څخه د برچنچن کلي ته ورسېدم نو پلار مې یو شمېر مجاهدینو سره خاص کونړ ته ښکته شوی وو تر څو زمونږ د کلا د سېزلو مخه ونیسي حکومت به دورځې دهغو مجاهدینو او مهاجرینو کلا ګانې سېزلې کوم چې مهاجر شوي وو ، په دې لړ کې دمعلم نور خان ، څارنوال محمد صالح او ملک محمد جان کلا ګانې سېزل شوې وې . کله چې زمونږ او د قومندان غازي محمد دکلاګانو نوبت را رسېده، نو پلار مې دیو شمېر مجاهدینو سره د قومندان غازي محمد او څارنوال محمد صالح په شمول خاص کونړ ته ښکته شوي وو او رژیم ونه شوکولای چې نورې کلا ګانې وسيزي ځکه چې زمونږ کلاګانې غره ته نژدې وې او هم د حکومت (ولسوالۍ) تر مرکز پورې پوره فاصله درلوده .

د دغه ورځې په سبا زما پلار بېرته برچنچن ته راوخت او خپل ورور مې سلطان محمود تقریباً له څلور میاشتو وروسته د پیرو تودو او سپرو نه ولیده او داڅلورومیاشتې دومره اوږدې وې لکه تا به ویل چې څلور کاله تېر شوي دي . د افغانستان په تېرو اته ویشت کلونو کې دومره پېښې په افغانستان کې تېرې شوې چې که چا ټولې پېښې ثبت کړې وای نو زه فکر کوم چې د افغانستان د څو تېرو شوو پېړیو له پېښو نه هم زیاتې وې ،څرنگه چې ما دلته دمعلم نور او ملک محمد جان دکورونو دسېزلو

د واقعیتونو په بهیر کې

یادونه وکړه نو غواړم چې په پېښور کې د معلم نورخان د ورکېدو کیسو ته هم د تاریخي پېښو په لړ کې د بېلګې په توګه یادونه وکړم .

معلم نورخان د شکر ملک زوی ، په قوم زویپالي خېل مومند و ، چې په شالي او خاص کونډ کې یې ځمکې درلودې او د ننگرهار دارالمعلمین نه فارغ شوی و ، کله چې زه د خاص کونډ په لیسه کې زده کونکی وم نو دی په یولسم ټولګي کې زمونږ د انگلیسي ژبې ښوونکی و ، د کودتاه نه وروسته د لوګر ولایت په ازړه کې ولسوال شو ، که څه هم دی د (خلک) د ګوند غړی و ، خو د قومي اړیکو په اساس یې دخپل قوم سره د تماس په نتیجه کې په ۱۳۵۸ کې مهاجر شو او د حکومت نه یې څومیله اسلحه هم را وتښتوله ، د مومندو زیادتره کورنۍ که د افغانستان په دننه یاسرحد کې هم اوسېږي خو په پېښور او د پاکستان په نورو ښارونو کې خپل خپلوان لري او زیاد تره کار و باري یعنی غریب پېشه خلک دي او په افغانستان کې دخپلو کورنیو سره مرسته کوي .

معلم نورخان هم دخپلو نورو عزیزانو او خپلوان په شان د پېښور، دیکه توت دروازې دننه سیمه کې د کرانه (بقالي) یو دوکان جوړ کړی او هم یې یوه رکشه اخستې وه چې څورویئ ورته وګټي او خپل اولادونه پرې وساتي ، د ده دخپلوانو او ورونو په قول یوه ورځ ورته څوک چې ده پېژنده راغلی و او دی یې په کوم چل دې ته تیار کړ چې ورسره لاړ شي نو کله چې دوی حرکت کاوه نو د ده خپله رکشه چې دنور خان خورئ (دخور زوی) چلوله ناست دی ، راغلی او ددېدغه رکشه کې سپاره شوي دي خو دغه نفر ته دا پته نه وه چې دغه رکشا د ده خپله ده او ډرېور یې خوری دی او دین بهار په سیمه کې چیرته چې د اسلامي جمعیت د تنظیم کومه حویلی ده ورننوتی دي ، دی او د ده خورین ورته بهرون منظر ولاړ دی ، ډېر ساعت تېر شوی چې بالاخره هماغه نفر چې دمعلم نورخان سره دننه حویلی ته ننوتلی دی بیرته راوتلی ، نو دنورخان

د واقعیتونو په بهیر کې

خوږیې ترې پوښتنه کړې چې ماما مې څه شو راووخې که نه ، دغه نفر چې پوه شوی چې دا رکشه والا ورته انتظار کاږي ، دی بېرته په وارخطايي ننوتلی دی ، نو په دې وخت کې د نورخان خوږیې پوه شوی چې څه خبره ده او هر څومره یې چې انتظار کړی نورخان نه دی راوتلی او سمدستي بېرته کورته راغلی ، خپل خپلوان یې خبرکړي دي چې نورخان دغې حویلي ته ننوتلی او نیمایي ورځ یې تېره کړه بېرته نه دی راوتلی دنور خان خپلوان چې د اسلامي جمعیت دغې حویلي ته راغلي هغوی ورته ویلي چې نورخان دلته نه شه دی او بالاخره پولیسوته یې خبر ورکړی هغوی هم چې راغلي او حویلي یې تلاشي کړې ده نورخان یې نه دی پیدا کړی ، نور خان دهماغې ورځې نه تر نن ورځې پورې لادرکه دی ، بیا د نور خان خپلوانو او دوستانو د خاص کونړ دسپین ږیرو په شمول د اسلامي جمعیت مشر استاد برهان الدین رباني ته ورغلل او دنور خان دهجرت او دلادرکۍ ټوله کیسه یې ورته وکړه ، چې دی ډېرښه سپړی دی او تاسې یې باید پرېږدئ ، په دغه وخت کې حفیظ الله امین په قدرت کې وو . استاد رباني دخاص کونړ سپین ږیرو او مشرانو ته ویلي وو که مونږ حفیظ الله امین هم نیولی وي ، نو درته خوشې کوو یې ، خو دا کار زمونږ تنظیم نه کوي او دا حکمتیار داسلامي حزب د ډلې کاردی . نو تاسې هغه ته ورشئ ، څرنگه چې دکونړ په دغه ډله کې زما پلار مشرو نو ده ورته ویلي وکه مونږ حکمتیار ته ورشو نه هغه به مونږ نه پوښتنه وکړي چې نور خان چېرته وړک شوی دی نو مونږ مجبور یو چې ستا دتنظیم حویلي ورته وښایو نه هغه به وایي چې تاسې عجیبه دعوی کوي چې دی دجمعیت په حویلي کې لادرکه شوی او تاسې یې له ماڅخه غواړئ .

د کونړ سپین ږیرو او دنورخان خپل خپلوان اومومندو مشرانوچې هر څومره فشار په اسلامي جمعیت باندې راوړ ، نور خان یې خوشې نه کړ

د واقعیتونو په بهیر کې

او مړی او ژوندی یې تر نن پورې ورک شو ، په پېښور او پاکستان کې د داسې بې گناه کسانو دوژلو او ورکېدلو کیسې ډېرې دي چې په هغه کې د پاکستان حکومت I,S,I شبکه او دمجاهدینو تنظیمونو لاس درلوده .

دلته غواړم چې په پېښور کې د خپل ورور امیر محمود ، د ماما زوی اجمل خټک او د ترورزي ډاکتر روح الله عمر، د ورکېدو یادونه هم وکړم . د ۱۹۸۷ م کال د اگست په ۲۳ نېټه زه د افغانانو د نه (۹) کسيز پلاوي سره د امریکا د حکومت په بلنه امریکاته لاړم . چې څنگه د امریکا په مطبوعاتو کې د افغانستان د جهاد په گټه فعالیت وکړای شو .

په دغه پلاوي کې د آزادو مطبوعاتو او دمجاهدینو د تنظیمونو د سیاسي او فرهنگي دفترونو غړي شامل وو ، په دغه وخت کې زه په پېښور کې د امریکا غږ رادیو محلي خبریال او د بلجیم د کمېټې مرستیال وم ، په دغه پلاوي کې د ملي نجات جبهې سیاسي مسؤل حامد کرزی ، د ملي اسلامي محاذ د فرهنگي چارو مسؤل سردار محمد روشن ، د اسلامي انقلاب حرکت تنظیم د سیاسي چارو مسؤل انجینر کریم ، د خالص د اسلامي حزب د فرهنگي چارو د دفتر نه محمد یعقوب شرافت ، د افغان اطلاعاتو مرکز نه (چې پوهاند بهاولدین مجروح یې مشر وو) زرغون اوسید مسعود مجروح د افغانستان د اطلاعاتو او اسنادو د دفتر مشر سید فضل اکبر او د افغان نشراتي مرکز مسوول حاجي سید داؤد شامل وو .

دیوې میاشتې رسمي سفر نه وروسته زه دوه هفتې نور هم په امریکا کې د ځینې خپلوانو او دوستانو د لیدو په مقصد پاتې شوم او دهغه ځای نه بلجیم ته رسمي سفر په خاطر د دوه اوونیو لپاره لاړم ، د اکتوبر د میاشتې په ۲۴ مه نېټه زه اسلام اباد ته د بلجیم نه راتلم چې په همدغه ورځ زما پلار، زما ورور امیر محمود د منډا کمپ ته چیرته چې زما ماما محمد نعیم اوسېده ، لیږلی وو او ورته ویلي یې وو چې زه د امریکا

دواقعیتونو په بهیر کې

څخه راځم او دبلجیم د کومبېې موټرې زما مخې ته راځي نو که اسلام اباد ته جکر وهې نو یو ځای به لاړ شو ، هم به چکرشي او هم به زما مخې (سترې مشي) ته راشي .

ماما او پلار مې زما د دفتر دیو شمېر نورو ملگرو سره اسلام اباد ته راغلل او ماښام خپل کورته چې پېښور سره نږدې د کچه گړۍ په کیمپ کې وو ورسېدو ، د امیر محمود پوښتنه مې چې وکړه چې ، چېرې دی پلار مې وې ویل چې منډا ته مې لیږلی ، کېدای شي چې هلته دشبې پاتې شوی وي ،

ماما مې وویل چې نه ، هغه دهغه د زوی اجمل خټک سره یوځای پېښور ښار ته راغلی دی او کېدای شي چې زما دبل اما وکیل عبد الجلیل ملنگ کره یې شپه کړې وي ، په همدې تشویش کې سباهم پیدا نه شول او د ټولو دوستانو او خپلوانو کره مو ورته لټه پیل کړه خو د دواړو هېڅ درک ونه لږېده ، دیونفر دورکې مسئله ډېره سخته وي او هر څوک په خپل فکر او نظر یوڅه مشوره راکوي ، چاویل چې کراچی ته به تللي وي ، چاویل چې کابل ته به تللي وي ، چاویل چې ایران ته به تللي وي خو ډول ډول خبرې کېدې او مونږ هم هر چېرته خپلوانو او دوستانو ته احوال ورکوه او پوره سرگردانه شوو ، خو د دوی هېڅ درک ونه لږېده او تر نن تاریخه پورې دواړه ورک دي .

د دوی د لادرکۍ نه دوه اوونۍ وروسته ، اما مې یوه پرزه خط په کور کې پیدا کړی و ، چې یوه ورځ دمخه ، د دوی دورکېدو د پېښور سپېشل برانچ (Special Branch) یوتن پولیس د دوی پسې راغی وو خو دوی په کور کې نه وو او د اجمل خټک په نامه یې یو پرزه پرې ایښې وه چې ته یې سپېشل برانچ ته غوښتی یې ، نو اما مې پلار ته وویل چې داسې ښکاري چې دوی سپېشل برانچ نیولي دي ، پلار مې راته وویل چې مونږ دواړه به سپېشل برانچ ته لاړ شو او د دوي پوښتنه به وکړو ، زه

د واقعیتونو په بهیر کې

خپل دفتر ته وخوځېدم او دوی سپېشل برانچ ته لاړل ، کله چې مې ماما او پلار د پېښور د هوایي ډگر سره نږدې د سپېشل برانچ دفتر مشر ته ورغلي دي هغه امر کړی چې دوی هم بنديان کړي .

د دوی جیبونه یې چې تالاشي کړي دي نو د پلار په جیب کې مې زما د دفتر کارت چې په یوه خوا یې د بلجیم دکمېټې ادرس او دنده وه او په بله خوا یې د امریکاغېر راډیو دنده او درک (پته) وه نو پوښتنه یې ترې کړې چې دا څه پېژنې؟ پلار مې ورته ویلي چې دا مې زوی دی. څرنگه چې زه سپېشل برانچ دفتر ته د دوي له تگ څخه خبروم نو د شپې چې کورته را نغلل زه پوه شوم چې دوی یې هم بنديان کړي دي نو ما په دې وخت کې د غازي عجیب خان افریدی دلور له طرفه لمسی چې رحمت شاه خان دلاور نومیري ټلیفون وکړ چې پلار او ماما مې د شپې له خوا نه دي راغلي او سپېشل برانچ نیولي دي ، ځکه دهغه دزوم شاکر اوبنۍ جايداد شاه دپېښور دسیمې SSP یعنی دپولیسو مشر و نو که هغه ته و وایي چې دوی راخلاص کړي او هم مو شاکر چې هغه هم دپولیسو تهاڼه دارو ، وظیفه ورکړه چې هلته په سپېشل برانچ کې یې په غیر مستقیمه توگه پوښتنه وکړي ، سپېشل برانچ دپاکستان د پولیسو داستخباراتو څانگه ده چې ISI سره نږدې اړیکې لري .

کله چې شاکر دخپل یوبل ملگري په ذریعه لټه اوتپوس و کړ نو احوال یې راکړ چې دوی هلته بنديان دي او چې پوره زور یافشار نه وي نو څوک یې نه شي خلاصولی.

څرنگه چې مونږ سره بل داسې زور نه و نو سپېشل برانچ ته مې ټلیفون وکړ چې زماپلار او کاکا تاسې بنديان کړي د دې علت څه دی ؟ هغوی منکر شول چې دوی دلته نشته دي نو ما ورته وویل چې زه د امریکاغېر راډیو خبریال یم او دوی دلته بنديان دي ماته پته ده او که نه زه پریس کنفرانس و رکوم .هماغه ووچې تقریباً دوه ساعته وروسته یې راته

د واقعیتونو په بهیر کې

تلیفون وکړ چې دوی دلته دي او تاسې ورته څه کمپلې اوتوشکې (دوشکې) راوړئ ، هماغه وو چې ما دوه توشکې او کمپلې دخپل د دفتر ډریور میرولي ته چې دچپرهار وو، ورکړې او دوی ته یې وروړې ،زه پخپله لاړ نه شومه ځکه دماسره ویره وه که زه ورشم کیدای شي چې ما هم ونیسي .

په سبا ماته دسپیشل برانچ نه تلیفون وشو چې ته راشه او د دوی ضمانت وکړه مونږ به دوی خوشې کړو ، ماورته وویل چې هغه زما پلار دی نوزه یې څرنگه ضمانت وکړم اونه هغه کوم جرم کړی دی چې مونږ درشو او ضمانت یې وکړو ، ماسره بیا هم دا وېره وه که د ضمانت په بهانه ورشم کېدای شي چې ماو نیسي ، بالاخره دوی بیا تلیفون وکړ چې دخپل دفتر نه یو څوک راولېږه چې د دوی ضمانت وکړي نومونږ به یې خوشې کړو ، هماغه وو چې ما دخپل دفتر نه دچپرهار میرولي اودکامې غلام گل چې زماسره یې کار کاوه ولېږل چې د دوی ضمانت وکړي او راخوشي شي .

پلار او ماما مې د دوی دراتگ نه دمخه په دفتر کې دسپیشل برانچ مؤظف مامور دځان سره کېنولی و او چای یې ورته را غوښتی و او هسې یوه بهانه یې غوښتله چې دوی خوشې کړي . میرولي او غلام گل د دوی ضمانت کړی وو او دوی پس له دوه شپو او ورځو له بندي خانې څخه راخوشي شول .

پلار مې وویل چې ستا دتلیفون څخه وروسته دسپیشل برانچ مشربیا وغوښتول او راته وې ویل چې مونږ تاسې نه نیولی خو داچې تاسې په مونږ دعوه وکړه نو مونږ ځکه دلته کینولی ،بیایې رانه پوښتنه وکړه چې دې هلکانو څه کار کاوه او کله مهاجر شوي یاستئ ؟ او داسې نور. ما ورته وویل چې زما زوی چې مهاجر کېدلو په دویم صنف کې و او دلته اوس په ښوونځی کې سبق وایي.مونږ نه خلقيان یوو او نه پرچميان یوو.

د واقعیتونو په بهیر کې

نو بیا هغه وویل چې تاسې هم کوشش وکړئ او مونږ به هم کوشش کوو چې پیدایې کړو ،خو نه د دوی کوشش معلوم شو او نه زمونږ هلو ځلو څه نتیجه ورکړه .وروسته چې زمونږ په کوم هلک باندې چې زلمی نومیده او دخاص کونډ دطالايي باندې د احمد علي زوی وو او د ISI اوسپشیل برانچ سره یې نږدې اړیکې درلودې اشتباه وه چې زما دورور او ماما دزوی په نیولو کې یې لاس درلوده هغه هم په اغلب گمان دمجاهدینو دسلفیانو دتنظیم دیو تن غړي پتنگ له خوا چې مخکې یې دحکمتیار د اسلامي حزب سره اړیکې درلودې ،بې درکه شو .پتنگ دسرکانود ولسوالۍ دپشد دکلي اوسېدونکی وو لاس درلود ، چې ددې واقعي نه وروسته زما د ترور زوی ډاکتر روح الله عمر چې هغه هم دپشد دکلي اوسېدونکی و دخپلې معاینه خانې نه چې یونیورسټي ټاون کې وه او دشبې له خوا خپل کورته تلو، بې درکه شو چې د هغه هم دمړي او ژوندي هېڅ پته ونه لگېده.

پتنگ په ښکاره ډول دپشد د کلي دیو شمېر نورو کسانو په وژلو کې هم لاس درلود، چې له هغې ډلې څخه عاشق الله چې د OMAR په دفتر کې یې کار کاوه، دپېښور په شاه ډنډ کې یې وویشت چې وروسته دعاشق الله ورور ذبیح الله شرر هم د سرکانو او پشد ترمنځ دتصادفي برخورد له امله چې د دواړو موټرې سره مخامخ شوې پتنگ دیو شمېر نورو کسانو سره و وژل شو چې وروسته دپتنگ ورور عبد الرحیم، ذبیح الله شرر چې ډېر ښه لیکوال وو په شمشتو کې وویشته او مړ شو .

د پورته کیسو په شان په سلگونو او حتی په زرگونو واقعات په پېښور کې تېر شوي چې اکثریت یې زړه دردونکي دي او دپاکستان حکومت داسې اشخاصو او یا تنظیمونو ته دا موقع ورکړې وه چې بې گناه انسانان په هغه او دغه بهانو ونیسي او له منځه یې یوسي . په همدې ډول په افغانستان کې خلقیانو او پرچمیانوهم په زرگونو کسان د اخواني ،شعله

دواقيتونو په بهير کې

يې، افغان مليتي يا مرتجع په نامه نيول او له منځه يې وړل، همداسې واقعات په پېښور کې هم دخلقي يا کمونيست په نامه او يا دهغوسره د رابطې د درلودلو په بهانه نيول او له منځه يې وړل، چې په واقعيت کې ددې ټولو وژنو منبع شخصي دښمني، تضادونه او يا منافع وي. د افغانستان دښمنانو ددې تضادونو نه د خپلو گټو په خاطر ډېره ښه استفاده وکړه او زموږ د ملت ترمنځ يې شنې او سرې کرښې ووبستلې او زموږ ملک يې وران کړ. په ورستيو کلونو کې مو وليدل چې څه ډول دا ائتلافونه او اتحادونه وشول چې نه سرې کرښې چا پېژندلې او نه شنې.

اتم خپر کې

د برجنجن څخه پېښور ته هجرت :

د سوری مومندو د دويم لنډېر دخورېدو څخه وروسته په غره کې زموږ اقتصادي وضعه بېخي خرابه شوه او يواځې دومره پيسې مو درلودې چې تر پېښور پورې خپل فاميل ورسوو او هم په ځانگړي ډول بې له کوم کومکه جهاد ته دوام ممکن نه و، نو خامخا مو بايد په پېښور کې دکوم

دواقيتونو په بهير کې

تنظيم يا ډلې سره اړ تباط درلودی ترڅو مو د جهاد لپاره مرستې تر لاسه کړې وای . هماغه و چې قومندان غازي محمد ، څارنوال محمد صالح او پلار مې په گډه مصلحت وکړ چې خپلې کورنۍ بايد د غره نه پېښور ته یوسوو او هم به هلته دتنظیمونو مشران دښردې نه وگورو او د راتلونکو فعالیتونه لپاره به ورسره سلامشوره وکړو .

مخکې له دې چې مونږ پېښور ته لاړشوو دحکمتیار اسلامي حزب دکونړ ولایتي دفتر څانگه ملا غلام حسن چې په ملا صحاف یې شهرت درلود زما د پلار سره د یومجاهد په توگه یې په جهاد کې برخه اخیسته پنځوس گټې (یوگټه کارتوس لس دانې) کارتوس ورکړي وو . د اسلامي حزب دا لومړنی کمک و چې دخاص کونړ د ولسوالۍ دمجاهدینو سره یې کړی و . مخکې ما یادونه کړې وه چې ملا صحاف دخاص کونړ د ولسوالۍ دبرجنچن دکلي اوسېدونکی او ښه مجاهد و خو دخاص کونړ د ولسوالۍ په سطحه یې نفوذ نه درلوده او نه ددې جوگه و چې د مجاهدینو مشري دې وکړي . څرنګه چې زما پلار تقریباً درې لسيزې د افغانستان په حکومت کې او خا صتاً اخري دوه لسيزې یې دکورنیو چارو په وزارت کې کار کړی و نوپه اداري چارو کې یې کافي تجربه درلوده او هم دخاص کونړ او د غره مومندو ورته د احترام په سترګه کتل نو چې یو تنظیم یا ډله چې څوک د کومې سیمې لپاره مشر تعینوي نو باید دهغه سابقه او نفوذ په نظرکې ونیسي ، تر دغه وخته دحکمتیار اسلامي حزب دکونړ په ولایت کې مطلق اکثریت درلود . البته وروسته چې پته ولږېده پورته معیارونه په یوه تنظیم یاډله کې هم په نظر کې نه نیول کیدل او یواځې هغه څوک تنظیمونو ته قابل قبول وو چې دهغوی په دربارونو کې سهار او بېگه موجود و ، یایې دتنظیمونو دکمېټو د رئیسانو سره ساز وباز یاشخصي پېژندگلوي درلوده او یا یې دهغوی قوماندې یې له کومه دلیلې منله چې همدغه سلسله تر اوسه هم په افغانستان کې روانه ده .

د واقعیتونو په بهیر کې

په همدې شپو کې مونږ ته خبر راغی چې زما مشر تره سید محمد عثمان څه موده دمخه وفات شوی او جنازه یې په ثمرخېلو کې د میا علي صیب د زیارت خواته خاورو ته سپارل شوی ده .

مونږ ټول ډېر خپه وو خو د پلار لپاره مې دا ډېره غمجنه پېښه وه چې د خپل مشر ورور د مرګ نه خبر شو او دهغه په جنازه کې یې برخه نه درلوده نو دا فیصله یې وکړه چې ژر باید پېښور ته لاړ شو .

د ۱۳۵۸ هـ ش کال د سنبلې په شپږ ویشتمه نېټه مو د برچنچن نه د ټولې کورنۍ سره پېښور ته حرکت وکړ .

مخکې له دې چې سهار حرکت وکړو د شپې مو د کابل راډیو نه واورېدل چې د کابل دخلفي رژیم مشر نور محمد تره کی مریض دی او سید داؤد تړون زخمي دی ، مونږ فکر وکړ چې خامخا په کابل څه پېښه شوې ده ، په هغه وخت کې ټیلیفوني یانور مخابراتي وسائل نه و ، او د زیاترو واقعاتو نه به خلک وروسته خبرېدل .

خو سره له دې مو پېښور ته د تګ پر ګرام معطل نه کړ او فکر مو و کړ که څه مثبت تحول راغلی وي نو د پېښور نه به دطور خم په لاره په اسانۍ سره خپل وطن (افغانستان) ته راشو .

ما سهار وختي د جوپه والوسره یو ځای حرکت وکړ او نوره کورنۍ وروسته په کراره را روان وو ، ځکه ښځو او ماشومانو نه شو کولای چې مونږ پسې را ورسېږي ، کله چې د بهی په ډاګ کې (دمزرې چینې او خاپښ کنډو ترمنځ پروت و) چې ټول مزل په شګوکې دی او خال خال کوم شین دېرې یا غز ونې چېرته ښکاري . په لښکر کلي کې چې خلکو راډیوګانې اوږېدلې وې نو مونږ ته یې وویل چې حفیظ الله امین په کابل کې پادشاه شو . دمومندو قبائل د حکومت مشرتابه ته د پادشاه خطاب کوي ، نو مادوئ ته وویل چې د کابل د رژیم په تګ لاره کې هېڅ تغیر نه دی راغلی ، دخلک ګوند یو مشر لرې شوی او بل یې په ځای ناست دی

دواقعیتونو په بهیر کې

بلاخره د اته لس ۱۸ ساعتونو پر له پسې مزل نه د شپې په دولس بجو گنداو (گندهاب) ته ورسېدو ، دا زما لپاره ډېر اوږد مزل و او دومره سترې شوی وم چې خپلې پښې مې نه شوی ټولولی او تر ډېره وخته پورې مې پښو درد کاوه ، جوړه وال په اوږدو مزلونو عادت دي دهغوی سره یوځای سفرکول اسانه کار نه دی. ما په گنداو کې دخپلې کورنۍ د راتګ پورې انتظار وکړ او هغوی په درېمه شپه را ورسېدل ، ښځې او ماشومان دومره سترې شوي وو چې هېڅ اندازه نه لري دې په ډاګ کې مې ورور سلطان محمود، مور سره توقې کړې وې چې مورې دا غازي به همدلته پرېږدو نور یې ځان سره نه شو وړلی.

دگنداو نه پېښور ته په بس کې لاړو او د بالاحصار سره نږدې دگنداو په اډه کې دبس نه ښکته شولو داچې مونږ سره پیسې نه وې چې کوم هوټل ته لاړ شو نو په غره کې یوچا مونږته د پېښور په زرګر اباد کې سیمه کې دیو تن پته راکړې وه چې هغه هلته دوه کوټې لري او ترڅوچې تاسې دایمي ځای پیداکوی هلته به اوسېږئ .

هماغه وو چې په دوه ګاډیو (ټانګو) کې ټول سپاره شولو اودټانګو وا لا ته مو وویل چې زرګر اباد ته لاړ شه ، دپېښور دښار دکوڅو او نومونوسره هم ناشنایو او په ښار کې هېڅ بلدنه یو ، ټنډه کوهي دروازې ته چې ورسېدو نو پلارمې دکامې ولسوالۍ جندول خان معلم ولیده چې په پښو روان دی نو غږ یې پرې وکړ او دیوبل په لیدو ډېر زیات خوشحاله شول ، جندول خان مې دپلار د ښوونځي دوختو هم صنفی او ډېر نږدې ملګری وو، جندول خان مې دپلار نه پوښتنه وکړه چې چیرته روان یاستئ نو پلارمې ورته وویل چې زرګر اباد کې چا پته راکړې چې دوه کوټې لري او هلته نور څه درک نه لرو .

جندول خان وویل چې د تګ ضرورت نه شته دی تر څو چې بل ځای پیداکوی ما سره به اوسېږئ. جندول خان هم دخپل خسر په کورکې

دواقعیتونو په بهیر کې

اوسېده ، مونږ هم داساعت له خدایه غوښته چې څوک راته ست وکړي او دجندول خان سره چې دهغه کور دپېښور دوزير باغ سره نږدې و لاړو ، تقريباً دوه اوونۍ مو دجندول خان په کور کې تېرې کړې او زمونږ يې ډېره زياته ميلمه پالنه وکړه چې هېڅکله به زمونږ دپاده ونه وځي بالاخره دپېښور په بيري باغ کې مو دوه خونې (کوټې) په کرايه باندې پيداکړې او په څلور سوه روپيو مو په کرايه ونيولې ، په دغه وخت کې په پېښور کې دکرايي کورونه هم ډېر کم پيداکېدل ځکه دمهاجرولپاره کمپونه نه وو جوړشوي ، دمیزان دمیاشتي په پنځمه نېټه پلار مې او زه د اسلامي حزب مشرانجنير گلب الدين حکمتيار ليدوته ورغلو تر څو هغه د خاص کونړ د واقعاتو نه خبرکړو او هم په خاص کونړ کې د اسلامي حزب دنوي آمر ملا صحاف په هکله ورسره وغږېږو حکمتيار چې دخپل کتو لپاره يې هميشه منظم پروگرام درلوده او هميشه به دخپل پروگرام اووعدې په وخت موجود وو چې دا دنورو مشرانو سره د ده ځانگړی توپيرونه دې خبرې ثبوت ماته هغه وخت وشو چې کله زه ۱۹۸۵م نه تر ۱۹۹۰م کال پورې په پېښور کې د امريکاغږ راډيو خبريال وم او دمجاهدينو دمشرانوسره مې دمرکو دکولو او ليدنې اړيکې زياتې وې .

د حکمتيار ظاهري برخورد هميشه ډېر صميمي و او دکتونکو سره به يې دغيرې ستړي مشي کوله او دخدای په امانې په وخت به يې دخونې د دروازې پورې بدرگه ورسره کوله.

پلار مې حکمتيار ته په خپلو خبرو کې وويل چې انجنير صيب مونږ جهاد دخدای لپاره کوو خو څرنگه چې مونږ ستا په ډله کې وو نو تاسې بايد لا اقل زمونږ دښو اوبدو څخه خبر شئ . ډوډۍ خپله خورو او خان صيب تاسې ته وايو او په دې هم تاسې خوشحاله نه یاستئ ، حکمتيار دپلار خبرې مې قطعې کړې او وې ويل چې خبره څه ده ؟ پلار مې ورته وويل چې دکونړ ولايتي دفتر ملاصحاف دخاص کونړ دولسوالی دجهاد

دواقعیتونو په بهیر کې

آمر په توګه رالېږلی دی، تر اوسه پورې چې مونږ هلته کوم جهاد او یا د حکومت پر ضد فعالیت کړی هغه مو په خپلو شخصي امکاناتو کړی او دیوه تنظیم یا ډلې نه مو هېڅ مرسته نه ده تر لاسه کړې البته دغسې تعینات د جهاد په ګټه نه وي، پلارمې ورته وویل چې کله حضرت عمر (رض) په فارس کې خالد بن ولید (رض) د جګړې په وخت کې دخپلې دندې نه ګوښه کړ او په عوض یې عبدالله بن عبیده (رض) فقیر صحابي ولېږه نو حضرت خالد دهغه امر ومنه خو کله چې فتحه وشوه او حضرت خالد بېرته راستون شو نو د حضرت عمر (رض) نه دخپل برطرف کېدو دلیل پوښتنه وکړه نو حضرت عمر (رض) ورته وویل چې کفارو داسې اواز ه خپره کړې ده چې خالد (رض) په اسلام کې نه وي نو فتحه نه کېږي نو ما ځکه ته تبدیل کړي ترڅو کفارو ته وښايو چې د اسلام هر سړی خالد دی. نو دا د دې معنی نه لري چې انجینر صیب که ته او زه نه یو نو اسلام به له منځه ځي او یا جهاد به نه کېږي خو د اشخاصو په تقرر کې باید پوره فکر و کړئ. حکمتیار چې ملاصحاف هم پېژنده نو هغه هم حیران شو او وې ویل چې زه دهغه په تقرر هېڅ خبر نه یم، نو پلارمې ورته وویل چې دا لا ستابل مسؤلیت دی چې دیوې سیمې جهادي آمر مقررېږي او تاسې پرې خبر نه یاستئ.

څرنګه چې حکمتیار ډېر ښه لیکوال یا په اصطلاح میرزاو او ښه لیک یې درلوده نو خپله شخصي کتابچه یې چې په سر کې د ده نوم په انګلیسي او درې ژبه لیکل شوی وو، را واخیستله او د خاص کونړ مجاهدینو ته یې په لاندې ډول حکم په خپل قلم ولیکه (۱)

دواقيتونو په بهير كې

(۱) ددې ليك اصل كاپي دكتاب په البم كې راغلې ده .

برادر محترم جبهه خاص كونړ : السلام عليكم ورحمة الله وبركاته !
چون برادر ما مدير صاحب طى مکتوب رسمي به حيث امر منطقه
انتخاب گرديده وبا توجه به آن تحت امارت ايشان در منطقه عملاً کار
آغازشده است وطبق اطلاعات ما فعاليت حزب درمنطقه کاملاً موفق
ميباشد بناءً مايک بار ديگر امارت ايشان راتائيد مينمائيم .
اميدوارم که برادران متعهد حزب تحت امارت مدير صاحب بکار شان
ادامه دهند.

مؤفقيت تان را ازبارگاه الهي متمني ام .

با احترام

حکمتيار

۱۳۵۸/۷/۵

که څه هم حکمتيار پلارته مې مکتوب ورکړ خو دكونړ ولايتي مرستيال
مولوي ميرزا چې دپيچ درې و د ملا صحاف ملاتړ کاوه ځکه
ميرزامولوي او ملاصحاف دواړه پنج پيران وو او نه يې غوښتل چې پلار
مې په خاص كونړ کې دجهاد مشري ولري ځکه پلارمې له يوې خوا د
افغانستان پخوانی مامور وو چې دوی اکثريت دپخواني پادشاه ظاهر شاه

د واقعیتونو په بهیر کې

طرفداران گڼل کېدل او هم له بله خوا زمونږ کورنۍ روحاني کورنۍ وه او د پنځ پیرانو د دوی سره چندان جوړه نه وه. پنځ پیر اصلاً د پېښور د صوابۍ سیمې سره نږدې یو کلی دی چې هلته مولانا محمد طاهر یوه مدرسه جوړه کړې وه او هغه ملایان یا دیني عالمان چې به دغه مدرسې ته فارغېدل او یا به د مولانا محمد طاهر د عقیدې پېروان وو نو دوی ته به یې په کونړ یا مشرقي ولایاتو کې پنځ پیران ویل ، په لومړي وختونو کې په کونړ کې د دې عقیدې پیرو او مشر مولوي حسین د پېچ درې چې وروسته په شیخ جمیل الرحمن یې شهرت پیدا کړ . مولوي جمیل الرحمن چې د حکمتیار د اسلامي حزب د کونړ ولایت مشر وو د اجرائیه شورا غړی وو ، وروسته د اسلامي حزب نه جدا شو او د جماعة الدعوة الى القرآن والسنة په نامه یې ځانگړې ډله جوړه کړه چې دوی به ځانونو ته سلفیان یا اهلحدیث ویل خو د خلکو په منځ کې یې دوها بیانوپه نامه شهرت درلوده مولوي جمیل الرحمن د جهاد د کلونو په پیل کې په کونړ کې خورامهم رول درلود او د ۱۹۹۱ م کال په اخرو کې د باجوړ ښار په سیمه کې په خپل کور کې دیوه عرب له خوا وویشتل شو او مړ شو . د مولوي جمیل الرحمن وراره حاجي نقيب الله په قول دغه عرب د حکمتیار د اسلامي حزب د فرهنگي کمیټې سره د عربې ژبې دمجلې په دفتر کې کار کاوه ، دغه عرب د تېښتې په وخت کې د مولوي جمیل الرحمن د بل وراره حاجي روح الله له خوا ونیول شو او هماغلته ووژل شو .

بل دلیل چې پلار مې نه شو کولای چې د اسلامي حزب سره اړیکې ولري هغه دا وو چې د دغه حزب اکثریت غړي د کابل پوهنتون او یا د ښوونځیو زده کوونکي یا په اصطلاح ځوان نسل وو چې د ادارو په راس کې یې ځای درلوده نو قومي مشرانو ، پخواني مامورینو او یا مخورو کسانو په دغه ډله کې خپل ځانونه بېگانه گڼل او دوی ته داسخه وه چې حزبي قوانین

دواقعیتونو په بهیر کې

،نظم او یا انضباط ومني او هم به د حزیانو له خوا د دوی سره ښه وضع نه کېدله .

دحکمتیار دلیدونه وروسته پلارمې او قومندان غازي محمد تصمیم ونيوه چې دکومې بلې ډلې سره باید اړیکې ټینګې کړي ، په دغه وخت کې د اسمار غنډ چې دفرقه تشکیل یې درلوده د قومندان عبدالرؤف صافي په مشري دکابل دخلقي رژیم پرضد قیام کړی و او دکونړ والي چې نظام یې خدا به یې ورته وایه وژلی او دفرقې ټولې وسلې او مهمات یې اسلامي حزب ته تسلیم کړي وو. نظام یې خدا په ۱۳۵۸ هـ ش کال دثور په میاشت کې دکونړ ولایت دمركز اسعداباد (چغه سرای)سره نږدې دکرالي دکلي ، تقریباً دشپږسوه کسانو چې واړه ماشومان هم پکې شامل وونظام یې خدایه دغه ډله ایزه وژنه کې لاس درلوده چې ټول یې دبیلدوزر په واسطه نیم ژوبله دخاورو لاندې ښخ کړل . د دغه مړو دوه لوې ډوپې (دخاورولاندې مړي) دکرالی پل شمال ختیځ پلو ته اوس هم شته کله چې په ۱۹۸۸ م کال کې دکونړ ولایت دکابل رژیم له خوا تخلیه شو مجاهدینو د دغه شهیدانو د ډوپیونه چار چاپېره دیوال تاوکړ .

کله چې قومندان عبدالرؤف خان داسمار غنډ اسلامي حزب مجاهدینو ته تسلیم کړ او ټولې وسلې او مهمات یې د اسلامي حزب مرکز شیگل ته انتقال کړل نو په دغه وخت کې د اسلامي حزب دکونړ ولایت مشر مولوي حسین او دده ترمنځ اختلاف پیدا شو ، قومندان عبدالرؤف خان وروسته کلونوکې ماته وویل چې دااختلاف اصلي لامل دقواؤ په قومنده کې وو ځکه چې دوی غوښتل چې دکونړ ولایت مرکز چغه سرای ونیسي او دهغه ځای نه دجلال ابام په لوري حرکت وکړي خو قومندان عبدالرؤف خان د اسلامي حزب په دې خبره خوښ نه وو ، په همدغه وخت کې د اسلامي جمعیت تنظیم او دملي نجات جبهه د اسمار دغنډ دیوشمېر صیب منصبانو سره په پټه تماسونه ټینګ کړي وو او یو شمېر

د واقعیتونو په بهیر کې

عسکر د قومندان عبدالرؤف په مشرۍ د بچي سیمې ته له سیند راپورې وتلی و او د بچي د اکبرخان په ځای کې وو چې هغه د اسلامي جمعیت د تنظیم سره اړیکې درلودې ، قومندان عبدالباقي د ترنگزو د پاچاگل صیب لمسی وو ادهغه کورنۍ د ملي نجات د جبهې سره اړیکې درلودې . داسمار د غنډ د قیام نه وروسته استاد برهان الدین رباني او حضرت صبغت الله مجددي پخپله د مروړی سیمې ته تللي و او د قومندان عبدالرؤف خان سره یې کتلي وو نو په دغه وخت کې داسې اواز شو چې استاد رباني عبدالرؤف خان ته پیسې ورکړې ترڅو دی دهغه د تنظیم سره یوځای شي خو قومندان عبدالرؤف خان دغه خبره رد کړه او وې ویل چې شخصاً په ما ، څوک یوه روپی هم نه شي ثابتولای .

په هر حال د حضرت صبغت الله مجددي او استاد رباني تگ د اسمار سیمې ته د حکمتیار د اسلامي حزب او داسمار د صیب منصبانو ترمنځ بد گوماني پیدا کړه او د شپې له خوا یې د اسمار د غنډ ټول عسکر او صیب منصبان یې وسلې کړل او قومندان عبدالرؤف خان په داسې حال کې چې د اسلامي حزب له خوا پرې ډزې کېدې د جالې په ذریعه د بچي سیمې ته راپورې وتی و او د اسلامي جمعیت د تنظیم سره یې خپل پیوستون اعلان کړ . د بچي سیمه چې د مروړی سره نږدې پرته ده په دغه وخت کې د دې سیمې قومي مشر چې اکبر خان نومیده د اسلامي جمعیت د تنظیم قومندان و .

د اسلامي جمعیت تنظیم مشر استاد برهان الدین رباني د دغه موقع نه د خپل تنظیم په گټه ډېره زیاته استفاده وکړه او داسې تبلیغ یې خپور کړ چې د اسلامي حزب د اسمار غنډ تالا او بې گناه عسکر چې مجاهدینو ته تسلیم شوي وو ، ووژل . تردغه وخته د کونړ په ولایت کې اسلامي حزب تر ټولو ډلو زیات نفوذ درلوده خو د اسلامي جمعیت د زیات تبلیغاتي فعالیت په اساس او هم کله چې د ۱۳۵۸ کال د جدي په میاشت کې

دواقعیتونو په بهیر کې

روسانو د کونړ په ولایت باندې لویه حمله وکړه نو تقریباً پنځه اتيازره کسه د ۱۳۵۹ هـ ش کال د جوزا دمیاشتي پورې د کونړ نه باجوړ او دیرته مهاجر شول او نورو ډلوته دا موقع په لاس ورغله چې د کونړ په داخل او هم د مهاجرو په منځ کې فعالیت وکړي .

د ۱۳۵۹ هـ ش کال په پیل کې ما د افغانستان لپاره د اسلامي اتحاد د مهاجرینو په دفتر کې کار کاوه او د باجوړ د کمپونونه مونږ دغه احصائیه راټوله کړې وه ترڅو دهغوئ سره مرسته وکړی شي .

متاء سفانه چې د اسمار د غنډ خوارلس کسه صیب منصبان چې د پېښور د بوټنی پله سره نږدې د اسلامي جمعیت په نظامي کمېټه کې اوسېدل په همدغه وخت کې دیوې چاودنې له امله دننه په دفتر کې مړه شول . په پېښور کې د داسې پېښو په هکله د پاکستان د حکومت له خوا هېڅ څېړنه نه کېدله چې عاملین یې پیدا کړي خو ویل کیدل چې په دغه پېښه کې د کابل حکومت لاس درلود.

دا چې له اصلي موضوع څخه لرې لاړ نه شو نو را به شو دې ته چې د حکمتیار د لیدونه وروسته راووتلو قومندان غازي محمد ، پلارمې او زه یو ځای روان وو چې د کونړ دنورگل د علاقه دارۍ قاضي میرزمان چې د پلارمې نږدې ملگری و په مخه راغی او دسترې مشي نه وروسته یې مونږ د غرمې ډوډۍ ته دعوت کړو او وې ویل چې زما دفتر نږدې دی او هلته به ډوډۍ وخورو . د اسلامي جمعیت او د اسلامي حزب مرکزي دفترونه د پېښور د فقیر آباد په سیمه کې ډېر نږدې نږدې پراته و . قاضي میرزمان د اسلامي جمعیت سره د دعوت او تنظیم په کمېټه کې کار کاوه . کله چې مونږ دهغه دفتر ته ورغلو نو د دعوت او تنظیم مشر عباس خان چې په استاد مشفق یې شهرت درلود هم موجود وو، استاد مشفق د لغمان ولایت د مرکز د مریم کورې د کلي او د روښان په لیسه کې زما د دري ژبې استاد وو او د هغه پلار استاد تاج محمد خان زما د پلار هم

دواقعیتونو په بهیر کې

صنفي و ، استاد تاج محمد خان هم د کابل درژیم له خوا د شورکودتاه په لومړیو شپوکې بندي شوله هماغه ځایه ورك اوبیا وو ژل شو . استاد مشفق هم زمونږ په لیدو ډېر خوشحاله شو او سمدستي یې مونږ دې ته دعوت کړو چې د اسلامي جمعیت سره باید خپل پیوستون اعلان کړو ، څرنگه چې پلار مې او قومندان غازي محمد نه غوښتل چې داسلامي حزب سره همکاري وکړي نو د دوی سره یې هو وکړه او دغرمې ږودۍ دخوړلو نه وروسته یې د استاد رباني دفتر ته چې په یوه تنگه کوڅه کې په یوه وړوکې حویلی کې چې په پېښور کې ورته کوارټر وایه یوړو څرنگه چې د استاد رباني د دفتر کوټه ډېره وړوکې وه نو دوی ننوتل او زه په حویلی کې ورته تم شوم ، دلبرې شېبې نه وروسته چې دوی را وتل استاد رباني سمدستي پلار مې دخاص کونډ دجبهې د آمر په توگه او قومندان غازي محمد یې دهغه دقومندان په توگه تعین کړي وو او دجمعیت اسلامي دتنظیم له خوا یې د میزان په دولسمه نېټه مکتوب ورکړ استاد مشفق زماڅخه هم وغوښتل چې زه باید دهغه سره کار وکړم خو بیا هغه پیمان اتحاد اسلامي دار الانشاء ته معرفي کړم او د دغه دفتر په سیاسي کمیټه کې مقرر کړی شوم . پیمان اتحاد اسلامي د ۱۳۵۸ هـ ش کال په نیمایي کې د خالص اسلامي حزب ، دملي نجات جبهه ، دحرکت انقلاب اسلامي او اسلامي جمعیت دتنظیمونو ترمنځ گډ ائتلاف وو چې استاد رباني دسیاسي کمیټې مشر، مولوي خالص دمالي کمیټې مشر ، حضرت صبغت الله مجددي دنظامي کمیټې مشر او مولوي محمدنبی محمدی د عدلي کمیټې مشر و او د دغه ائتلاف منشي استاد محمد جان احمدزی وو .

استاد محمد جان چې دلوگر ولایت اوسېدونکی او دکابل پوهنتون دشرعیاتو پوهنځی استاد و، نوموړی د اسلامي جمعیت دتنظیم د اجرائیه شورا غړی وو او د ډېر مودې لپاره دمالي کمیټې مشرهم وو ، استاد

دواقيتونو په بهير کې

احمد زى د ۱۹۹۲ م کال دروژې په مياشت کې د پېښور دهجرت (پيو) په کمپ کې په داسې حال کې د نامعلومو کسانو له خوا ووژل شو چې د سهار لمانځه لپاره دخپل کورنه جومات ته روان وو .

څرنګه چې مخکې ما يادونه کړې وه چې د اسمار د پېښې نه وروسته د اسلامي جمعيت تنظيم د اسلامي حزب پر ضد زيات تبليغات وکړه او پوره ګټه يې ترې اوچته کړه نو په دې لړ کې اسلامي جمعيت زمونږ د پيوستون نه هم يو څه ګټه واخسته او د فقير اباد په يوه حويلۍ کې يې يوه لويه غونډه جوړه کړه دکونړ ولايت دناړې د علاقۀ دارۍ نه قاضي عبدالستار هم په دغه ورځ دخپلو مجاهدينو سره داسلامي جمعيت د تنظيم سره يوځای شو او د دغې غونډې انانسر استاد احمدزی و ، نوموړې غونډې ته استاد رباني ، ډاکتر کمال چې مصري عالم و ، ياسر چې وروسته د اسلامي جمعيت د ډلې د دعوت اوتنظيم رئيس شو ، قاضي ستار او پلار مې خبرې وکړې او غونډه د استاد قيام الدين کشف په دوعائيه وينا سره پای ته ورسېده .

دلته غواړم چې دپلار مې يو څو خبرې چې په دغه غونډه کې کړې او ثبت شوي دلته رانقل کړم . پلار مې وويل چې ديو تنظيم نه څوک بل تنظيم ته ځي دهغه دليل به داوي چې هلته ورته خدمت کولو موقع څوک نه ورکوي او يايې کوم خيانت کړی دی . مونږ د اسلامي حزب نه هېڅ نه دي اخیستي خوزمونږ سره دکونړ ولايتي دفتر اختلاف درلوده اوغونښتل يې چې زمونږ سرنوشت دنا اهله او بې کفايته کسانو پورې وتړي ، ده وويل چې د اوښ نه چاپوښتنه وکړه چې څه حال لرې؟ اوښ ورته وويل چې ښه حال لرم . نويا يې تر بې پوښتنه وکړه چې په داسې حال کې چې درانه بارونه وړې او خوراک د ې اغزي دی، خو ددې سره هم ته خوشحاله يې ، نو کوم وخت کې خپه يې ؟ اوښ ورته وويل چې زه هغه وخت ډېر خپه يم چې زما سروشت يعنې پېزوان دخړه پورې وتړي او زه

دواقيتونو په بهير کې

په دغه غټه جسه او تنه د خړه پسي روان يم . پلارمې دالفت صاحب
دا شعر ووايه چې:

ديوسف په خير و جاموکې څه گناه ده
چې په بڼه جامو کې گناه کړې زليخاده .
راشئ خير کړو داسپينې جامې رنگينې
چې په کې وگورو خيرې ډيرې رنگينې

ده وويل چې زمونږ ملت کې هېڅ نقص نشته دی خودا ستاسې مشرانو
وظيفه ده چې کار اهل کار ته وسپارئ ترڅو جهاد په بڼه توگه پرمخ ولاړ
شي .

دپلار دخبرو مې تقريباً اوه ويشت کاله تېرې چې په همدغه شکل اوس
هم مونږ اخته يو ، نه کار اهل کار ته سپارل کېږي او نه په وطن او ملک
باندي زړه سوی شته دی .

د ۱۳۶۰ کال په ژمي کې چې دجدي دمياشتې ډيره تخته يځني وه يوه
ورځ د کلي په شاوخواکي روسانو زياتې هيلکوپټرې کينولې او کمانده
يې عسکري تړي پياده کړل اوڅوک به چې په مخه ورته راتله هغه به يې
واژه چې په لږ کړې يې دالاندي کسان شهيدان کړل ۱ - اول حاجي ۲
- بهاول ۳ - محمداجان ۴ - سيد افضل دترڅوی ۵ - فضل الرحمن
۶ - محمد عارف دبونجلي ځوی ۷ - عبدالستار دبونجلي ځوی ۸ -
شاه ولي دبونجلي ځوی ۹ - خالوکا ۱۰ - سيدامين دگل امين ځوی
۱۱ - اعظم خان ۱۲ - محمد خان عرب چې دننگرهار دعربانو نه و
دوده کسوکليز انوسره يې شهيدان کړل. ۱۳ - دميرزاخان لور يې شهیده

د واقعیتونو په بهیر کې

کړه ۱۴ - امین دخواري ځوی ۱۵ - دسرکند دکلي دطالب ځوی ۱۶ -
 دحاجيانو دبانډه سيفوردحاجي يارگل ځوی ۱۷ - دکوزچنچن دکلي
 داريف (محمدعارف) اوځوی يي ۱۸ - دسادل ځوی چې په ژبه بېراو
 ۱۹ - دوه کسه ملايان چې د لندگل دپتن دکلي وو ۲۰ - دکاوپر دکلي
 ميرزا دسيد فقير ځوی ۲۱ - حاجي سراج گل دحاجيانو دبانډه ۲۲ -
 محمدرازق دحاجيانو دبانډه ۲۳ - دکاوپر دکلي ستارد پاينده گل
 ملاځوی. محمد امين د منگوال چې په دغه وخت کې په کلي کي وو راته
 به کابل کي قصه کوله چې کله دروسانو دهليکوپترونه موليدل نو دکلي
 ټولو نارينه وو دغره خواته منډۍ کړل بعضي کسان چې عسکري يې کړې
 وه اويا ډير سپين ږيري وو پاتې شول . دمنگوال دبونجلي دوه زامن تازه
 راغلي و نوروسانو نيولي و نودي ورپسي خپل بل ځوی ورليږلي و
 اوپسي يې ورته ورکړي وي که روسان ددي زامن خوشې کړل خوروسانو
 ددي درې واپه زامن په يوه قلعه کې ووژل . ټولو خلکو شپه په غره کې
 تيره کړه اوڅوک نه وو چې مړي بنځ کړي . زما دتره لمسي سيد
 عبدالوافي چې هم په کنړکې وراته قصه کوله چې کله دروسانو دتلونه
 وروسته کلي ته راغلم نو دبهاول په مړي سپي لگياوو نوبياماهغه سپي په
 ټوپک وويشته . ددې پيښې نه وروسته دخاص کنړ دولسوآلي نيمايي
 برخه دکامې تر پله پورې دټولو کلونه خلک په ډله ايزه توگه پاکستان ته
 مهاجر شول دمنگوال دلارې مهاجرينو اومجاهدينو ته ډيره اسانتيا وه
 ځکه له دغې لارې لغمان ته په درې ورځو کې رسيدلی شول اما دچترال
 له لارې لغمان ته په پنځلس ورځو کې مجاهدين رسيدل خو ددې عامه
 وژنې نه وروسته دا لار هم دمجاهدينو پر مخ وتړل شوه .

د واقعیتونو په بهیر کې

نهم خبرکي

په پېښور کې د تنظیمونو جوړېدل :

زه دلته ضروري بولم چې د پېښور د ډلو په تشکیل باندې یوڅه رڼا واچوم ، که څه هم د دغه ډلو د جوړېدو دقیقې نېټې ما ونه شوکړای چې تر لاسه کړم خو کال او میاشتو نېټې دقیقې او صحیح دي ، دغه معلومات ما په پېښور کې د زیادتره هغه کسانو ته راټول کړي دي څوک چې په دې غونډو کې وو چې په دې لړ کې ما او امریکایي پروفیسر ډیوید اډوارد د ۱۹۸۲-۱۹۸۴ م کلونو تر منځ د حضرت صبغت الله مجددي ، پیر سید احمد گیلاني ، مولوي جمیل الرحمن ، استاد رباني ، انجینر گلب الدین حکمتیار مولانا قیام الدین کشاف ، قاضي محمد امین وقاد ، مولوي محمد نبی ، مولوي سید اکبر او یوشمېر نورو مشرانو سره مرکې کړي دي . کله چې د ۱۹۶۴ م) کال کې اساسي قانون جوړ شو نو د احزابو فعالیت ته په کې اجازه ورکړل شوه که څه هم د احزابو قانون د پادشاه له خوا توشیح نه شو خو سیاسي احزابو خپل فعالیت ته دوام ورکړ .

په دغه وخت کې مختلفې بڼې ، چې نیشنالیستي او اسلامي ډلې جوړې شوې ، څرنگه چې زما هدف یواځې د پېښور د ډلو جوړېدل دي نو یواځې د اسلامي ډلو په جوړېدو او اشعاباتو باندې غواړم چې رڼا واچوم ، کله چې د ۱۳۴۸ هـ ش کال کې د جوانان مسلمان ډله د کابل په پوهنتون کې جوړه شوه نو دنورو ډلو له خوا دوی ته اخوانیان ویل کېدل او د دوی اړیکې یې دمصر اخوان المسلمین د گوند سره ښو ډلې ، جوانان مسلمان هم د کابل په پوهنتون کې دنورو ډلو په شان راڅرگند شو او فعالیت یې

د واقعیتونو په بهیر کې

کاوه ، د دغې ډلې په رهبري کې د ابتداء نه اختلاف نظر موجود وو چې یوه ډله چې زیاتره د پوهنتون استادان وو د دغې ډلې مشر او باني استاد غلام محمد نیازی ، گڼي چې په دې ډله کې استاد برهان الدین رباني ، عبدالرسول سیاف ، استاد محمد موسی توانا ، او داسې نور دکابل پوهنتون استادان او زیاتره پخته سنه کسان شامل وو ، اما بله ډله د دې گوند یا ډلې مشر عبدالرحیم نیازی چې هغه هم د شرعیاتو د پوهنځي شاگرد وگڼي ، چې په دې ډله کې مولوي حبیب الرحمن ، سیف الدین ، گلب الدین حکمتیار ، انجنیر حبیب الرحمن ، قاضي محمد امین وقاد او یو شمېر نور د پوهنتون شاگردان چې د پوهنتون په غونډو او مظاهرو کې یې فعاله ونډه درلوده شامل وو.

کله چې د داؤد خان دکودتاه نه وروسته او په خاصه توگه د پلان دوزیر علي احمد خرم د وژل کېدو نه وروسته دجوانان مسلمان یوشمېر غړي دحکومت له خوا وینول شول او یو شمېر نور غړي یې پاکستان ته مهاجر شول ، په پاکستان کې د دغه ډلې رهبري د استاد برهان الدین رباني ، مولوي حبیب الرحمن او انجنیر گلب الدین حکمتیار په غاړه وه ، په دغه وخت کې دپاکستان صدر اعظم ذو الفقاربېټو دوی ته پناه ورکړه اوهم یې ددې گوندغړو ته چې احمدشاه مسعود هم پکې شامل وو فوځي زده کړه ورکړه او دوی یې دې ته چمتوکړل چې د داؤدخان درژیم پرضد مسلحانه فعالیت وکړي.

د جوانان مسلمان د رهبري د ډلې نه استادبرهان الدین رباني په دې عقیده و چې په هېوادکې د داؤد خان درژیم پرضد مسلحانه مبارزې یاقیام ته ولس چمتو نه دی نو ښه به دا وي چې فرهنگي او سیاسي مبارزې ته دوام ورکړو خو مولوي حبیب الرحمن او انجنیر گلب الدین حکمتیار په دې عقیده ووچې مسلحانه مبارزه باید پیل شي او ولس عمومي قیام ته آماده دی ، په همدې علت استاد رباني دجوانان مسلمان

د واقعیتونو په بهیر کې

د ډلې سره په پېښور کې اختلاف راغی او د څو محدودو کسانو سره یې د اسلامي جمعیت د تنظیم په نامه جدا ډله جوړه کړه ځکه په دغه وخت کې په پېښور کې د دغې ډلې اکثریت غړي ځوانان وو ، هماغه وو چې د جوانان مسلمان ځوانې ډلې د پاکستان د ISI یا استخباراتي شبکې په کمک او همکاري د ۱۳۵۳ هـ ش کال په اوړي کې د داؤد خان د رژیم پر ضد د کونړ ولایت د شینگل په سیمه کې ، لغمان پنجشېر او سره رود کې مسلحانه قیام وکړ خو ناکام شواو ولس ورسره هېڅ نوع هم غبري ونه بنوده . په لغمان کې مولوي حبيب الرحمن ، په شینگل کې کشمېرخان ، په پنجشېر کې احمد شاه مسعود او سره رود کې آدم خان ددې مسلحانه قیام مشري کوله ، ویل کېده ، چې انجنیر گلب الدین حکمتیار باید پکتیا کې دغه قیام رهبري کړی وای خو هغه په خپله هلته څه فعالیت ونه کړ او د ده د مخالفینو له خواداسې ویل کېدل چې ده نور تشویقول چې د افغانستان داخل ته لاړ شي ځکه دی په دې متیقن و چې دوی څه نه شي کولای او خامخا به نیول کېږي او د جوانان مسلمان رهبري به ده ته پاتې شي.

په ۱۳۵۳ هـ ش کال کې زه دلغمان ولایت دروېښان په لیسه کې دیولسم ټولگي زده کوونکی وم او زما پلار دلغمان په ولایت کې د احصائیې مدیر و په دې وخت کې دلغمان ولایت والي عبدالقادر قاضي و ، کله چې د مولوي حبيب الرحمن گروپ چې تعداد یې اوه ویشته کسه وو د دغې حملې په نتیجه کې دلغمان ولایت د پولیسو سرمامور او دوه کسه عسکرېې ووژل او حمله کوونکود والي په کور او بانک باندې حمله وکړه ، والي دخپل کورنه تښتېدلی و او د بانک موظف عسکرو د دوی سره مقاومت کړی وو او دوی ونه شوکړای چې بانک ونیسي او یاد بانک نه پیسې وکارې ، څرنګه چې د دوی دغې حملې سره ولس دې ته اماده نه

دواقعیتونو په بهیر کې

وو چې قیام وکړي نو دوی ونه شوکړای چې زیات مقاومت وکړي ، دسهار درنا د راخټو نه دمخه ټول خواره واره شول .

والي سهار بېرته ولایت ته راغی اوهم دننگرهار والي عزیزالله واصفي او دیولسمې فرقې قومندان جنرال یونس خان دیوې قطعې سره د لغمان ولایت ته راغلل ، دلغمان والي دسیمې مشران راوغوښتل او ورته وې ویل چې دغه حمله کوونکي دلغمان د کلي او کور نفر دي او تاسې خامخا باید دوی حکومت ته په لاس ورکړئ اوکه نه تاسې مشران ټول بندیان ووم . د ولس مشرانو والي ته دهمکاری وعده ورکړه او ټول د دغه نفرو دنیولو پسې خواره شول یو کس چې دوالي دکورنه بادي ټوپک او یوتیپ ریکارډر غلاکړی و نو سترې شوی و او دلغمان ولایت مرکز سره نږدې دجوگي پله لاندې دیوې لوې گتې (تیرې) تر شا په داسې حال کې ویده و چې ټوپک او تیپ ریکارډر یې سرته ایښي وو . دپلټنې په لړکې چا د دغه نفر راپور پولیسوته ورکړې وه او دغه نفر یې نیولی وو ، کله یې چې ددغه هلك نه تحقیق پیل شو نو هغه ورته دخپلې ډلې ټول کسان په گوته کړل او پولیسو په غیر د دوه کسوخڅنه چې یودمولوی حبیب الرحمن خان ورور و او یو بل تن ملگری ورسره وو نور ټول ونیول پخپله مولوي حبیب الرحمن په داسې حال کې ونیول شو چې دی هم سترې شوی وو او دلغمان ولایت دچهاردهي کلي ته تللی و او دیوې دېرې نه یې کټ اخیستی و او دگنوپه پټي کې یې اچولی و او یوماشوم ته یې ویلي و چې ماته چای راوړه . هغه ماشوم خپل پلارته چې ملک حبیب نومیده ویلي و چې یوکس دیرې ته راغی کټ یې واخیسته او دگنو په پټي کې یې واچاوه او ماته یې وویل چې چای راوړه ، ملک حبیب چې دی لیدلی و نو سمدستي پرې پوه شوی و چې دی هم دشپې په حمله کې لاس لري او خپلونفرو ته یې ویلي وو چې دی ونیسي اوولایت ته یې بوزی ، تر دې وخته ملک حبیب دی (مولوي حبیب الرحمن) نه پېژنده

دواقعیتونو په بهیر کې

اوکله یې چې ولایت (مرکز) ته راوستی ونو نورو کسانو مولوي حبيب الرحمن پېژندلی و نو په دې ډول یې د دغې ډلې پنځه ویشته کسه دمولوي حبيب الرحمن په شمول ونيول . مولوي حبيب الرحمن وروسته دخلق رژیم له خوا په زندان کې ووژل شو.

د مولوي حبيب الرحمن تره عبدالرحمن علينگای په کابل دار المعلمين کې زما دپلار همصنفي و اوهم نوموړی دخاص کونړ لیسې په ابتدائیه ښوونځي کې معلم اوزما دپلار نږدې ملگری و ، د اوړي دگرمۍ له امله مونږ خپله کورنۍ کابل ته لیږلې وه ځکه چې دلغمان ولایت مرکز ډېرگرم دی ، زه او پلار مې دشپې له خوا دقرغیو ولسوالۍ ته تلو ځکه زما دکاکازوی سید عبدالقهار نیازمن په دې وخت کې دقرغیوولسوال و د دغې پېښې دوه شپې د مخه زه او پلارمې دعلينگاري لیدو ته بصرام کلي ته ورغلو دمازديگر له خوا علينگاری راغی او دسترې مشي نه وروسته یې زما پلار ته وویل چې زه چېرته ځم اوبېرته راځم او دعلينگاري دتره زوی ملک نصر الله زمونږ ډېره ښه میلمه پالنه وکړه خوعلينگاری بېرته رانغی او پلار مې هم ډېرزیات خپه شو ځکه پښتونکې میلمانه څوک ځانته نه پرېږدي خو وروسته مونږ ته پته ولږېده چې په همدې شپه مولوي حبيب الرحمن دعلينگاري سره دلغمان په مرکزکې دحملې پلان جوړوه _ علينگاری هم دثور دکودتاه نه وروسته دخلقیانو له خوا بندي او ووژل شو.

پلار مې کیسه کوله چې دلغمان د پېښې نه وروسته سهار چې زه ولایت ته لاړم عسکرو نه پرېښودم چې خپل دفتر ته لاړشم خو دپېژندگلوی نه وروسته یې راته اجازه راکړه او کله چې ولایت ته داخل شوم نو مولوي حبيب الرحمن مې په داسې حال کې ولید چې لاسونه یې پرې تړلې وو ، دلغمان دامنيې قومندان هم په همدغه شپه تښتېدلی و ،خو سهار چې راغی نومولوي حبيب الرحمن ته یې دخائن خطاب وکړ او نور څه سپک

دواقعیتونو په بهیر کې

الفاظ استعمال کړل او غوښتل یې چې مولوي حبيب الرحمن ووهي خو په دغه وخت کې دننگرهار دفرقي قومندان جنرال یونس خان د امنیې قومندان ته په قهر شو او ورته ویې ویل

چې دشیپې چیرته وې ؟ کله چې دوی په ولایت باندې حمله کوله ته تښتېدلی وې اوس چې دې دوی لاس تړلي ولیدل تکره شوې پلار مې ویل دمولوي حبيب الرحمن مورال کې هېڅ تغیر نه ښکاره کېده او سمدستي یې د امنیې قومندان ته وو یل چې خائنین خو تاسې یاستئ چې دخائن حکومت سره کار کوئ.

دفرقي قومندان دمولوي حبيب الرحمن نه پوښتنه وکړه چې ستاهدف څه دی ؟ مولوي حبيب الرحمن ورته وویل چې زمونږ هدف د داؤد خان درژیم له منځه وړل دي ځکه دا حکومت یو غیر اسلامي حکومت دی .

د دغه لږ سوال او ځواب نه وروسته یې مولوي حبيب الرحمن په یوه موټرکې واچوه چې ټولې دروازې یې تورې وې او کابل ته یې ولیږه .

په دغه نیول شوو کسانو کې یو تن زما هم صنفی چې محمد الله دحاجي عبدالرزاق زوی هم شامل وو،محمدالله دلغمان مرکز دشیخانوکلا اوسېدونکی و .

دثور دکودتاه نه وروسته استادرباني هم د سعودي عربستان نه پېښور ته ستون شو. او دجوانان مسلمان د ډلې مشري چې گلب الدین حکمتیار ته پاتې وه دوی دخبرو اترو نه وروسته دې توافق ته رسېدلي وو چې د اسلامي حزب په نامه شریک تنظیم جوړ کړي ، هماغه و چې دعلماوو په غونډه کې دوی خپل اتحاد سره اعلان کړ اومولوي سید اکبر چې دلوگر اوسېدونکی ودحاضرو مشرانو او علماوو له خوا دمشر په توگه وټاکل شو ، څرنگه چې استاد رباني او انجینر گلب الدین حکمتیار دواړه دمولوي سید اکبر په انتخاب خوشحاله نه وو.ځکه چې هغه دجوانان مسلمان د ډلې غړی نه وونو دوی قاضي محمد امین وقاد داسلامي

د واقعیتونو په بهیر کې

حزب مشر وټاکه دغه اتحاد هم ډیر وخت دوام ونه کړ دواړو جلا جلا تنظیمونه یو د (اسلامي حزب) او بل د (اسلامي جهاد) په نومونو جوړ کړل مولوي سيد اکبر دولسي جرگې پخوانی غړی وو، د جرگې او په شورا کې چې د گوندونو پر ضد یې فعاله ونډه درلوده.

د دغه جدایی نه وروسته حکمتیار کوټه ته تللی و او د مولوي محمد نبي محمدي سره چې تازه کوټې ته مهاجر شوی و او په یوه مدرسه کې یې تدریس کاوه لیدلی و او هغه یې دې ته دعوت کړی و چې پېښور ته راشي او د مجاهدینو ترمنځ به اتحاد راولي. او هم به د اتحاد مشري په غاړه واخلي.

په ۱۹۸۳ م کال کې مولوي محمد نبي محمدي professor David Edwards اوماته په یوه مرکه کې وویل چې زه کوټې نه پېښور ته د علماوو دیوې ډلې سره په دې منظور راغلی وم چې د اسلامي جمعیت او اسلامي حزب ترمنځ اتحاد راولم او د مشري خبره زما هېڅ په خیال کې نه وه خو دوی راته دلته (پېښور) کې د مشري مسؤلیت په غاړه واچوله او دوی د حرکت انقلاب اسلامي په نامه اتحاد وکړ. مولوي محمد نبي محمدي چې پېژندل شوی دیني عالم وو د نوي اتحاد چې حرکت انقلاب اسلامي نوم یې پرې ایښی و د مشر په توګه وټاکل شو، مولوي محمد نبي محمدي هم دولسي جرگې د دیارلسمې دورې غړی و او په شورا کې یې د ببرک کارمل او نورو خلقيانو پر ضد علني موقف درلوده.

د باید یاده کړم چې په دغه وخت کې د اسلامي حزب د اتحاد د انشعاب نه وروسته قاضي محمد امین وقاد د اسلامي حزب مشر په توګه او حکمتیار د سکرتر جنرال په توګه ټاکل شوی و او استاد رباني دخپلې ډلې یعنې اسلامي جمعیت مشر پاتې شو.

د واقعیتونو په بهیر کې

د اسلامي انقلاب د حرکت د اتحاد نه وروسته د پېښور د گلبهار په سیمه کې په محمدې جومات کې یوه غونډه جوړه شوه چې تعداد به یې زرو کسانو ته رسیده، او ټولو د استاد رباني او حکمتیار په شمول د مولوي محمد نبي محمدې سره بیعت په داسې حال کې وکړ چې هر یو به راته او د محمدې لاس به یې نیوه او شرعي بیعت به یې ورسره کاوه. اسلامي حزب خپل مرکزي دفتر چې د گلبهار په سیمه کې په یوه وړه حویلي کې و مولوي محمد نبي محمدې ته وسپاره خو دخو په تېرېدو سره یوه ډله هم دې ته حاضر نه وه چې خپل ټول نظامي اسرار او یامادي امکانات نوي امارت ته وسپاري.

په همدې شپو کې د قندهار خلکو د معلم محمد امین په مشري د کابل درژیم په مقابل کې ناکامه قیام وکړ چې د معلم محمد امین په شمول ډېر کسان ونیول شول او هم یوزیات شمېر مشران او سپین ریري د پاکستان د کوټه ښار ته مهاجر شول، د دغه نوي مهاجرینو د جملې نه یوه ډله پېښور ته ورغله او د مولوي محمد نبي محمدې نه یې پوښتنه وکړه چې دوی ولې هغوی ته غلطه قوماندنه د قیام لپاره ورکړې وه په داسې حال کې چې د افغانستان په نورو سیمو کې هېڅ پېښ نه شول.

مولوي محمد نبي محمدې چې هسې تش په نامه د اتحاد امیر ټاکل شوی و، د هېڅ نه خبر نه و او اسلامي حزب او اسلامي جمعیت دهغه سره هېڅ نوع همکاري نه کوله نو د دغه قیام قو مانده اسلامي حزب ورکړې وه.

د ۱۳۵۷ هـ ش کال په اخر کې حضرت صبغت الله مجددي هم د ډنمارک نه پېښور ته راغی او استاد رباني ورسره په پټه لیدلی و او دواړو موافقه کړې وه چې دملي نجات د جبهې په نامه به نوی اتحاد اعلانوي او په دغه اتحاد کې به اسلامي جمعیت او جمعیت العلماء محمدې ډله چې پخوا په دغه نامه حضرت صاحب په کابل کې تنظیم درلوده شامل وي. د

د واقعیتونو په بهیر کې

استاد رباني هدف داؤ چې ددغه نوي اتحاد مشري به دی اخلي او دحضرت صبغت الله مجددي صیب سره به انتخابات وکړي ځکه چې حضرت صبغت الله تازه راغلی دی او ډېر کسان نه لري نو حتمي به انتخابات دی گټي ، خو په هغه غونډه کې چې دوی جوړه کړې وه ، د اسلامي جمعیت دتنظیم اکثریت کسانو هم حضرت صبغت الله مجددي ته رایه ورکړې وه او حضرت صبغت الله مجددي دملي نجات دجبهې په نامه دنوي اتحاد دمشر په توگه وټاکل شو او ددغه نوي اتحاد خبر د رادیوله خوا هم اعلان شو او حضرت صبغت الله مجددي صیب په رسمي توگه دکابل درژیم پر ضد جهاد اعلان کړ.

کله چې انجنیر گلبدین حکمتیار ددغه نوي اتحاد نه خبر شو نو استاد رباني ته یې وویل چې څنگه دا امکان لري چې اسلامي جمعیت ډله هم په ملي نجات جبهې کې او هم د اسلامي انقلاب دحرکت په اتحادونوکې برخه ولري نوباباید دحرکت سره اوسي اویا باید په جبهه کې و اوسېږي ،څرنگه چې استاد رباني د جبهه په جوړولو کې دمشرتابه ارزو ترسره نه شوله نو د دواړو اتحادونوسره یې دزړه له کومي همکاري نه درلوده ، هماغه وو چې څو ورځې وروسته حکمتیار په گل بهار کې دمولوي محمدنبي دفتر محاصره کړ او مولوي محمدنبي یې څو ساعته هلته یرغمل نیولی و چې بیا د پاکستان پولیسو مداخله وکړه او مولوي محمدنبي یې د دفتر نه و وېسته ، د دې نه وروسته اسلامي حزب دحکمتیار په مشري او اسلامي جمعیت د استاد رباني په مشري د جبهه ملي او اسلامي انقلاب دحرکت نه، په ځانگړي ډول خپل فعالیتونه بیرته پیل کړل ، د دې پېښې نه وروسته د حرکت انقلاب اسلامي یوزیات شمېر غړي چې دمولوي محمد نبي سره یې بیعت کړی وو دهغه سره وفادار پاتې شول اوهغه یې دې ته تشویق کړ چې د اسلامي انقلاب

دواقيتونو په بهير کې

دحرکت دتنظيم په نامه ځانگړي فعاليت ته ادامه ورکړي ، د دغه ډلې دجملې نه يومولوي نصر الله منصور و .

دوی دپاکستان دجمعيت العلماء د ډلې دمشر مولانامفتي محمود سره چې په هغه وخت کې يې دضياء الحق دحکومت سره نږدې اړيکې درلودې وکتل او هغه ته يې ويلي وو چې مونږ د حنفي مذهب ديني علماء يو او تاسې بايد مونږ تقويه کړئ ځکه په هغه دوه نورو ډلوکې اخوانيان دي چې دپاکستان د اسلامي جمعيت د ډلې سره نږدې اړيکې لري ، د پاکستان جمعيت العلماء د اسلامي جمعيت د ډلې سره چې مولانا ابولاعلی مودودي يې مشري کوله ډېر سخت رقابت درلوده او هماغه و چې مفتي محمود دمولوي محمد نبي سره دمرستې وعده وکړه او ددې اتحاد په نتيجه کې په پېښور کې څلورو افغاني ډلو فعاليت پيل کړ چې عبارت دي له :

اسلامي حزب ،اسلامي جمعيت،حرکت انقلاب اسلامي،ملي نجات جبهه .

د ۱۳۵۷ کال په اخرو کې پيرسيد احمد گيلاني هم پېښور ته مهاجر شو او دافغانستان دملي اسلامي محاذ په نامه يې ځانگړې ډله جوړه کړه. دلته د دې خبرې يادونه ضروري بولم چې کله اسلامي حزب دحرکت انقلاب اسلامي د ډلې سره اتحاد وکړ مولوي محمد يونس خالص دحرکت سره يوځای نه شو او د فغانستان داخل ته لاړ، دننگرهار د توره بورې نه يې عملي جهاد پيل کړ او ځان يې د اسلامي حزب د امير په توگه اعلان کړ يعنې د ۱۳۵۷ هـ ش کال تر اخره پورې په پېښور کې د اسلامي ډلو شمېر شپږو تنظيمونوته ورسېده، يعنې دهر اتحاد نه وروسته به يوه بله ډله زېږېدله،همداشان دپاکستان اسلامي ډلو لکه جمعيت العلماء اسلام غير اخواني ډلې او دپاکستان اسلامي جمعيت اخواني ډلې تقويه کولې او داطبعي ده چې دپاکستان ISI هم د دغه ډلو په

دواقعیتونو په بهیر کې

تشکیل کې خورا لوی رول درلوده ځکه زیاتره مهمې غونډې به د دوی ترمنځ د پېښور په با لاهصار کې کېدلې ، د دې لپاره چې د پاکستان حکومت دمهاجرینود راتگ ته زمینه مساعده کړي او هم د جهاد سنگرونه تاوده وساتي نو دوه اخواني ډلې يعني حزب اسلامي او جمعیت اسلامي ، دوه روحاني ډلې ، دملي نجات جبهه او دملي اسلامي محاذ ډله او دوه د روایتی ملایانو ډلې ، دخالص اسلامي حزب او حرکت انقلاب اسلامي ډله د دې لپاره تقویه کړې چې د افغانستان مختلفو افرادو ته د جلب او جذب زمینه مساعده کړي ، څرنگه چې د پاکستان مشر جنرال ضیاء الحق په منځني ختیځ کې د پاکستانیو قواوو مشر پاتې شوی و نو هغه غوښتل چې د فلسطینانو په شان مختلفې ډلې حمایه کړي ترڅو د روسانو په مقابل کې جهاد تود وساتي که یوه ډله جنگ نه کوي نوبله ډله باید جنگ وکړي که نه دا د پاکستان حکومت ته په هغه وخت کې ډېره اسانه وه چې دمجاهدینو ترمنځ اتحاد راولي او دیوه بیرغ لاندې جهاد ته دوام ورکړي داچې دوی څولسیزې وروسته څه پرگرامونه وو او وروسته یې تطبیق کړل هغه جداگانه بحث دی خو په هر حالت کې باید د افغانانو یوه ډله د فشار په توگه د ځان سره وساتي ترڅو خپل سیمه ایز اهداف په افغانستان کې پلي کړي .

د جوانان مسلمان ۱۳۵۳ هـ ش کال د ناکامه قیام نه وروسته حکمتیار د دې لپاره چې خپل یوشمېر نور رقیبان په ډله کې سرکوبه کړی نو دایې بهانه ونيوله چې د دوی قیام ځکه ناکام شو چې د دوی ترمنځ چا د افغانستان حکومت ته جاسوسي کړې ده ، په دې پلمه یې دکونړ د پیچ درې جان محمدونیوه او احمد شاه مسعود خپل ځان گوبڼه کړ ، او د اسلامي جمعیت د مشر سره یې اړیکې ټینګې کړې جان محمد تر نن ورځې پورې لادرکه شو او احمدشاه مسعود دثور دکودتاه نه وروسته دکونړ په لاره پنجشېر ته لاړ ، او تر ډېرو کلونو پورې پېښور ته راغی

دواقعیتونو په بهیر کې

یواځې د قومندانانو د سرتاسري شورا د جوړېدو په وخت کې پېښور ته راغی ځکه دهغه سره داویره وه چې د اسلامي حزب له خوا چې د پاکستان د ISI پوره حمایت ورسره شته کېدای شي ترور شي .

د ۱۳۵۷ هـ ش کال په اخره او ۱۳۵۸ هـ ش کال په پیل کې د جهاد سلسله د کونړ په ولایت کې مخ په پراخېدو وه او دهرات عمومي قیام ۱۳۵۷ هـ ش کال دحوت په میاشت کې ترسره شوی و او هم د افغانستان په نورو سیمو کې لکه پکتیا ، پکتیکا جهاد مخ په پراخېدو وو پاکستان ته د افغانانو د مهاجرت سلسله هم مخ په پراخېدو وه او تقریباً څلورسوه زره مهاجرین تر دغه وخته پاکستان ته تللي وو که څه هم د اسلامي حزب تنظیم د ټولو تنظیمونو نه زیات فعال و خو دمولانا مفتي محمود دنفوذ په اثر د ټولو کمکونو په سلوکې شپېته کومک د ۱۳۵۹ هـ ش کال پورې حرکت انقلاب اسلامي د ډلې سره کېده چې وروسته دا تناسب سرچپه شو او دمختلفو منابعو له قوله د ټولو کمکونو په سلو کې شپېته د حکمتیار د اسلامي حزب سره کېده او په دویم کتار کې ډیرې مرستې د جمعیت اسلامي تنظیم ته ورکول کیدې .

څرنګه چې اسلامي جمعیت تنظیم د اسلامي حزب په پرتله لږ نفوذ او کم امکانات درلودل نو همیشه یې دا هلې ځلې کولې چې دنورو گروپونو سره یوځای شي ترڅو د اسلامي حزب سره سیالي وکړي شي نو په همدې منظور یې ۱۳۵۸ هـ ش کال دپسرلي په اخره کې دپیمان اتحاد اسلامي په نامه د اسلامي انقلاب د حرکت ، دخالص د اسلامي حزب او دملي نجات د جبهې سره ائتلاف وکړ، کله چې ما مخکې یادونه کړې په دغه نوي ائتلاف کې مولوي خالص دمالي چارو ، حضرت صبغت الله مجددي دنظامي چارو ، مولوي محمد نبي محمدي دعدلي او قضائي چارو او استاد رباني دسیاسي چارو مسؤل و، ماهم د دغه

دواقيتونو په بهير کې

ائتلاف دسياسي چارو په کمېټه کې د استاد برهان الدين رباني سره کار کاوه .

د دغه نوي ائتلاف دفعاليت ساحه هم دومره پراخه نه وه او يواځې د اسلامي حزب په مقابل کې د فشار دگروپ په توگه يې خپل موجوديت ساتلی و زياتره هغه کسانو په دې پيمان کې کار کاوه چې دتنظيمونوسره يې قوي اړيکې نه درلودې او دهغوئ پرضد به يې ښکاره نيوکې کولې او صرف دلته يې مصروف ساتلی وو ، زمونږ هم څه کارنه و اوصرف سهار د نه ، لسو بجو په شاوخوا کې به دفترته چې دکوزتاکال په يوه حويلۍ کې و تللو او دغرمې ډوډۍ او ماسپښين لمانځه نه وروسته به خورېدوما لپاره پوره دلچسپه وه ځکه چې دماسپښين له خوا به مونږ يوشمېر کسانو دمولانا قيام الدين کشف نه دفرانکريم ترجمه کوله او دهغې نه وروسته به په صدرکې ټايپسټي کورس او دهغه ځای نه به اډوارد کالج ته د انگليسي ژبې کورسونو لپاره تللم ، دپيمان اتحاد اسلامي دفتر مونږ ته دورځې ۱۶ کلدارې درکشې دکرايې په نامه راکولې چې دجمعي درخصتي ورځ به ترې وېستله نو تقريباً دمياشتې څلورسوه کلدارې کېدلې چې دا په هغه وخت کې زياتې پيسې وې خو ديوه کور گزاره پرې نه کيدله .

دپيمان اتحاد اسلامي نه د مولوي خالص اسلامي حزب زرجدا شو کله چې د ۱۳۵۸ هـ ش کال دجدي په شپږمه روسانو په افغانستان يرغل وکړ ، بيا دتنظيمونو ترمنځ دوحدت او اتحاد لپاره جلسې جوړې شوې چې بالاخره ټول په دې نظر شول چې د افغانستان لپاره د اسلامي اتحاد په نامه سره راټول شي او دروسانو په مقابل کې جهاد ته دوام ورکړي ، البته دروسانو دمداخلې په منظور ديو سياسي ځواب لپاره دا اتحاد په هغه وخت کې ضروري گڼل کيده چې پاکستان او امريکا هم د دې طرفداران و، دا چې څوک د دې نوي اتحاد مشر شي دټو لو تنظيمونو

دواقعتونو په بهیر کې

مشران ورته کاندید وو ، په دغه وخت استاد عبدالرسول سیاف چې وروسته یې خپل نوم په عبدالرب رسول سیاف بدل کړ ، تازه پېښور ته راغلی و او داسلامي جمعیت دتنظیم سره یې اړیکې درلودې که څه هم ځان یې داسې وښايي چې گوندې یې طرفه دی خود جوانان مسلمان سره استاد سیاف دسابقه داري په بنیاد دی دنوي اتحاد دمشر په توگه وټاکل شو دحکمتیار اسلامي حزب په لومړي سر کې د دې اتحاد سره موافق و، خو په اخري شپو کې د اتحاد نه ووته او دغه اتحاد یواځې دپنځو ډلو(ملي نجات جبهه،اسلامي جمعیت ،ملي اسلامي محاذواحرکت انقلاب اسلامي) ترمنځ پاتې شو او دا فیصله وشوله چې پیمان اتحاد اسلامي باید په دې نوي اتحاد کې مدغم شي. هماغه و چې دپیمان اتحاد اسلامي کارکوونکي اتحادته معرفي شو چې زه دمهاجرینو په کمېټه کې مقرر کړی شوم .خو د درې میاشتو وظیفې نه وروسته مې خپله وظیفه پرېښوده او دا راته ثابته شوله چې دغه تنظیمي ډلې نه شي کولای چې د افغانستان مشکل حل کړي ځکه دوی هر یو دقدرت نیولو لپاره رنکارنگ دسیسې جوړولې او د دوی ټولو زیات فعالیت دیوبل پر ضد وو .

د اسلامي اتحاد دجوړېدونه مخکې یوشمېر دیني علماو چې مشرېې دلوگر ولایت ملارئیس کوله په پېښور کې یې غونډې پیل کړې،ملارئیس چې ۳۵ کاله عمر یې درلوده او دیني سبقونه یې آخرته رسولي و ډېر باجرئته انسان و، یوه ورځ چې دمجاهدینو مشرانو په پیمان اتحاد اسلامي کې غونډه درلوده دخپلې ډلې سره راغی او غوښتل یې چې د دوی سره وگوري خودغونډې نه وروسته دتنظیمونو مشرانو چې هغه ښه وپېژنده او دملارئیس خبر یې نشوې زغملای غوښتل یې چې له دفتر نه ووځي خو ملارئیس خپلو نفرو ته وویل چې دوی باید له دفتر څخه وه

دواقيتونو په بهير کې

نه وځي او خامخا بايد زه له دوی سره وغږېږم. خوبلاخره دتنظيمونو مشران مجبور شول چې دملارئيس خبرو ته غوږ کېږدي .

ملارئيس دوی ته وويل چې : تاسې په افغانستان کې د اسلامي حکومت دجوړېدو ادعاکوئ په داسې حال کې چې دقرآن پاک يوايت چې ((واعتصموبحبل الله)) مو په هر ځای کې خوړند کړی او په خپل ځان يې نه شی تطبیقولی او عمل نه پرې کوی نو دقران پاک شپږ زره، شپږ سوه او شپږ شپېته ايات به څنگه په افغانستان کې تطبیق کړئ ؟ دملارئيس د خبرو نه وروسته مولوي محمديني چې دملارئيس استاد هم و په ډېره نرمه لهجه ورته وويل چې : مونږ اتحاد کړی او همدا نن غونډه په همدې خاطر وه .

ملارئيس وروسته د لوگر په ولايت کې ديوې جگړې په ترڅ کې شهيد شو.

د افغانستان لپاره د اسلامي اتحاد هم تر ډېرې مودې پورې دوام ونه کړ او د ۱۳۵۹ ش کال په اوړي کې استاد سيف د اتحاد په ټولو مادي او نظامي امکاناتو باندې خپته واچوله او په همدغه نوم باندې يې ځانگړې ډله وساتله او نورو تنظيمونو خپل ځانگړي فعاليتونه پيل کړل ، ددې اتحاد په کولو سره يوه بله ډله هم اضافه شوله . څرنگه چې داتحاد په نامه دروسانويرغل نه وروسته ډېرې پيسې د اسلامي هېوادونو او خاصاً د عربي هېوادونو نه راغلې وې نو استاد سيف ډېرې پيسې درلودې او په دې توگه يې دنورو تنظيمونو ډېر مشران په پيسوواخيستل او انجينر احمدشاه احمدزی چې داسلامي جمعيت مرستيال و هم دجمعيت نه جداشو او داستادسيف دمرستيال په توگه تعين شو او حتی سيف دزيادترو هغو تنظيمونو دشورا غړو ته چې د ده سره يوځای شوي و يو کرولاموتر او يو لك کلداری دامتياز په توگه ورکړې چې په هغه وخت کې دا ډېرې پيسې وې او په موټر کې سوږېدل هم فېشن گڼل کېده.

دواقعیتونو په بهیر کې

لسم څپرکی

خاص کونړ ته د روسانو له راتګ نه وروسته د جهاد لپاره تګ:

د ۱۳۵۸ کال د جدي په شپږمه نېټه چې روسانو په افغانستان یرغل وکړ نو په پېښور کې د اکثریت مجاهدينو او مهاجرينو ترمنځ د جهاد ولوله نوره هم توده شوه او د هر چا چې وسه کېدله نو دا احساس ورسره و چې بايد خپلو سيمو ته ستانه شي ترڅو دروس اشغالګرو قواو په مقابل کې وجنگېږي چې په دې لړ کې د خاص کونړ مجاهدين هم سره راټول شول او د جدي د مياشتې په دويمه اوونۍ کې يې زما د پلار تر مشرۍ لاندې خاص کونړ ته حرکت وکړ. قومندان غازي محمد چې د پلار مې نږدې ملګری و دهغه د قومندان په صفت دمخکې نه د اسلامي جمعيت د تنظيم له خوا تعين شوی و. زه او زما دوه وروڼه سلطان محمود او شهيد سردار محمود هم د مونږ سره و خو متأسفانه چې کله مونږ گنداو ته ورسېدو نو پلارمې خبر شو چې زما بل تره وکيل سيد عبد القادر هم وفات شوی او جنازه يې شو ورځې دمخه خاوروته سپارل شوې ده ، پلارمې سردار محمود چې وړوکی هم و دهغه دخوښې په خلاف يې بيرته پېښور ته ولېږه چې له يوې خواجه دکور نگراني وکړي اوله بل پلوه به خپلو سبقونو ته دوام ورکړي او دا وعده يې ورسره وکړه که ژوندی پاتې و نوبل ځل به يې د جهاد لپاره د ځان سره يوسي، سردار محمود په دغه وخت کې دهجرت والجهاد دمدرسې دشپږم ټولګي زده کونکی و .

کله چې مونږ د مومندو بر څپري سيمې ته ورسېدو او د بوتې خپلو دقوم مشرانو ملک محمد ايوب ، خټ ملک او ملک خليل (ټول اوس په حق رسېدلي دي) سره خبرې وکړې ټول دې ته حاضر و چې دروسانو په مقابل کې جهاد وکړي .

دواقعیتونو په بهیر کې

هماغه وو چې لومړی مونږ د محدودو کسانو سره خپل کلي منگوال ته د شپې له خوا چې د چهار شنبې دورځې ماښام و ور ښکته شولو تر څو د خاص کونډ دمشرانو او بعضې نورو کسانو چې مونږ سره یې ارتباط درلوده خبرې وکړو تر دغه وخته دکابل رژیم د خاص کونډ په ولسوالۍ پوره کنترول درلوده ، د پلارمې خوښه داوه چې شپه به دمنگوال په کلي کې تېره کړې خو قومندان غازي محمد او قومندان ظاهر خان په دې نظر و چې شپه به په سنه خېلوکې تېره کړو ، قومندان ظاهر خان مې دپلار سره په دې وخت کې دیوگروپ مشر و .

د دوی نظر داوو چې دمنگوال په کلي کې اوسېدل په امنيتي لحاظ ښه نه دی ځکه په کلي کې یو شمېر ملیشه اودحکومت طرفداران موجودوو نوکیدای شي چې که دوی خبر شي نو حکومت ته زمونږ دراتگ خبرورکړي .

هماغه وو چې قومندان غازي محمد اوظاهر خان دخپلو ارتباطاتو په اساس د خاص کونډ نورو کلیوته لاړل او پلار مې دیوڅو کسوسره په منگوال کې پاتې شو . دمونږ سره میازین چې (دگړدي غوث لمسی وو او دتودگي په کلي کې اوسېده) او هم دوه کسه گجر چې دخپري په کلي کې اوسیدل د مونږسره پاتې شول . مخکې له دې چې کلي ته داخل شو زما دتره زوی معلم سیدعبدالودود چې په کلي کې اوسیده راوغوښته او دمنگوال سره نږدې په ډاگ کې کیناستو ترڅو دمنگوال دکلي دوضعیت نه ځان خبرکړو اوهم هغه کسانو سره چې زمونږ ارتباط ورسره ووبه خبرې وکړو ، د ټولو په مشوره دمنگوال دکلي یوتن اوسېدونکی شیخ باز کورته چې دکلي په منځ کې ولاړ و .

شیخ باز چې ډېر تکړه او زړور مجاهد و په خپل کور کې مونږ ته ځای راکړ او دکلي یو شمېر نور کسان چې دحکومت پرضد وو خبرکړل او زمونږ تعداد تقریباً دیرش کسوته ورسېده ، شیخ باز پلار ته مې وویل چې

دواقعیتونو په بهیر کې

مدیر صیب زه د حکومت نه هېڅ ویره نه لرم که تاسې کوم بل پلان نه لرئ نو شپه همدلته پاتې شئ او سبا ته به د کلي ټول ولس په رڼا ورځ وگورو او پوښتنه به ترې وکړو چې د حکومت پر ضد قیام کې د مونږ سره ملګري کېږي او که نه ؟

پلار مې ورته وویل چې ستاسې کورنۍ په کلي کې دي، او تاسې چې نه ویریري نو زمونږه کورنۍ خومهاجر شوي ده نوموږ هم نه ویريرو اود تاسې سره دلته اوسئ، د پلار مې هدف داؤ که مونږ په منګوال کې یوه شپه او ورځ تېره کړو نو حکومت خامخا د منګوال په خلکو کې اعتماد کړي او د خاص کونږ په ولسوالۍ کې عمومي قیام ته زمینه مساعدیږي ځکه د حکومت په اند اشرارو ته ځای یادوډۍ ورکول جرم و ، مجاهدینو او مهاجرینو ته به حکومت د اشرارو خطاب کاوه .

سهار یعني د پنجشنبې په ورځ مو دکلي په منځ کې غټه ډبره جوړه کړه او دکلي خلکو سره مو وکتل او د حکومت طرفدارن هم نه پوهېدل چې څه وکړي ځکه مونږ هم اوازه خپره کړه چې هېڅوک حکومت یا ولسوالۍ ته نه شي تللی ځکه مجاهدین په لارو کې ناست دي او د خاص کونږ ولسوالۍ ټوله محاصره ده ، د دې اوازې دخپږېدو سره د حکومت طرفداران او ملیشه په خپلو کورنو کې کېناستل او هېڅوک دکورنو څخه نه راوتل ، که نه زمونږ ټول تعداد د شل یانځه ویش کسانو څخه نه زیاتېده خو تبلیغاتي جنگ د حکومت د طرفدارانو مورال ډېر ضعیفه کړ ، تر غرمې پورې مودمنګوال په کلي کې کار تونه ووېشل څرنگه چې په همدې ورځ د چمباري په کلي کې د سردار خان د زوی حسن خان واده وو نو مونږ ټول په ډله واده ته لاړو او د خاص کونږ د ولسوالۍ یو شمېر سپین ږيري هم واده ته راغلي وو . د چمباري کلي ته د تګ په وخت کې مونږ سره باز شیخ ، ملارحمښ ، حاجي گلېت خان او فتو خان هم ملګري وو څنگه چې د واده ځای ته ورسېدو نو پلار مې په لوډسپیکر کې اعلان

د واقعیتونو په بهیر کې

وګړ چې د ډوډۍ نه وروسته باید سپین ږيري او مشران معطله شي چې زه ورسره خبرې لرم . دغه شېبه یوه عجیبه غوندې صحنه وه چې له یو طرفه ولس زمونږ په لیدو وروسته له ډېرې مودې خوشحاله شو او حتی د کلي ښځې دکوټو سرونو نه ننداره کوله، او له بله پلوه بعضې خلک وهم واخیستل چې څنگه مونږ په رڼاورځ د واده ځای ته لاړو. دچمپاري د کلي یو تن ملک چې محمد کریم نومیده مونږ سمدستي دکلا په منځ کې په یوه کوټه(خونه) کې کښولو او زمونږ یې ډېر زیات تود هرکلی وکړ او زما پلار ته یې وویل چې ښه ده، مدیر صیب چې ته راغلې که نه مونږ درېسې درتللو ځکه ولس ټول دې ته تیار دی چې د حکومت سره همکاري پرېږدي او په جهاد پیل وکړي ځکه اوس خوروسان هم راغلل او په جهاد کې هېڅ شک او شبه نه شته ، ملک محمد کریم چې له وجوده وړوکی سړی دی خو پوره دهمت خاوند دی .

د واده د ډوډۍ خوړلو نه وروسته مونږ دخاص کونډ دسپین ږيرو سره چې دلته موجود وو خبرې وکړې او ټولو ظاهراً دحکومت پر ضد جهاد اوقیام ته آماده ګي وښودله دخبرو نه وروسته دچمپاري د کلي دفیضک ملک(ملک فیض محمدخان) زوی چې عبدالغفار نومیده مونږ دچای څښلو لپاره دعوت کړو او دجهاد شین بیرغ یې دخپل کور په مخ کې ودراوه او خپلو ملګرو او خپلوانو ته یې وویل چې باید کارتونه واخلي او جهاد ته آماده شی . عبدالغفار که څه هم د عمر په لحاظ کشر و خو سره له دې یې هم دچمپاري په کلي کې یوه تکړه ډله ځوانان ملګري درلودل ، د عبدالغفار کور دکونډ سیند په غاړه دسوري تیري سره مخامخ په یوه پانډ باندې موقعیت درلوده او دسیند نه هغه غاړې دسوري تیږه کې دحکومت ټانګونه ولاړ و نومونږ ورته وویل چې بیرغ ښکته کړه ځکه هغه خوا دحکومت ټانګونه او قواوې دې که دابیرغ وويني نو ستا کلا به په توپونو وولي خو عبدالغفار او ورونو یې چې پاک احساسات درلودل

دواقيتونو په بهير کې

اودې ته حاضر و چې د اسلام په خاطر هر ډول مالي او ځاني قرباني ورکړي ، بيرغ يې ښکته نه کړ او وې ويل : ((که د اسلام په نامه زمونږ کلا په توپونو ولرېږي دازمونږ لپاره افتخار دی))

په دې کې هېڅ دښکځای نشته چې دجهاد په لومړي کلونوکې چې بهرنۍ مرستې کمې اويا بيخي نه وې او دتنظيمونوترمنځ اختلافات او رقابتونه په کومو سيمو کې نه وو ، ولس ډېر پاک احساسات درلودل او د مجاهدينوسره يې هر ډول مادي او ځاني کمکونه کول خو متأسفانه چې کله ديابللو تنظيمونو سلسله دهبواد سيموته ورسېدله نو د ولس د پاکو احساساتو نه يې سؤ استفاده وکړه او زيات ولس دهمدغه تنظيمونو او قومندانانو دظلم او حتی غير انساني حرکاتو په وجه وځپل شول ، مهاجر شول اويا مجبور شول چې بېرته دخلق رژيم سره همکاري وکړي .

د چمياري په کلي کې د ولس دليدنې څخه وروسته مونږ شپه دمنگوال کلي ته يوړه او پلار مې هلته دځان سره پټ دا تصميم نيولی و چې سبا يعني دجمعي دورځې لمونځ به دکونږ په کلي کې کوي . دکونږ کلی چې دکونږ ولايت او دخاص کونږ نوم دهمدغه کلي نه اخیستل شوی دخاص کونږ د ولسوالۍ په مرکزي حصه کې واقع دی چې دولسوالۍ دمرکز نه تقريباً شل دقيقې دپښومزل په اندازه لرې پروت دی .

پلار مې دچمياري دکلي يوشمېر هلکانو ته وويل چې دشپې له پلوه به دمنگوال کلي ته راشي کله چې راټول شولو نو پلارمې دمنگوال دچمياري دکلي مجاهدينوته وويل چې مونږ نه شوکولای په حکومتي اويافوځي چوڼۍ باندې حمله وکړو ځکه چې مونږ درندې وسلې نه لرو نو د دې لپاره چې دغه سيمه دحکومت د تسلط نه ووځي نو بايد چې په ناڅاپي توگه دکونږ کلي ته لاړ شو او هلته سبا په جامع جومات کې دجمعي لمونځ وکړو او له خلکو سره خبرې وکړو ، دشپې له خوا زيادتره کسانو دتگ وعده وکړه خو سباته چې مونږ حرکت کا وه يواځې څلور نفره

دواقعیتونو په بهیر کې

دمنگوال دکلي اوڅلورتنه دچمپياري دکلي نه دې ته حاضر شول چې مونږ سره لاړ شي چې زموږ په شمول ټول تعداد پنځلس کسوته ورسېده ، دمنگوال دکلي نه مونږ سره بازشيخ ، ملا محمد رحمان ، حاجي گلېت خان او فتوخان وو او دچمپياري دکلي نه شيرافضل دشېر محمد خان زوی ، عبدالغفار دفيض ملک زوی سيد محمد دخير محمد زوی ، طاؤس د دواجان ملک زوی اوهاشم دصاحب جان زوی وو مونږ اوه کسه پلار مې ، زماورور سلطان محمود ، ميازرين ، امير جان ماما دچنچن دوه کسه گجر اوزه شامل وو .

پلار مې دقومندان غازي محمد اوظاهر خان گروپونو ته هم خبرولېره چې دجمعي دلمانځه لپاره بايد دکونړ کلي جامع جومات ته راشي خو هغوی رانغلل ، مونږ چې دکونړ کلي ته نږدې شولو دباران څاڅکي هم پيل شو ل اولاره کې بازشيخ چې سپين ږيری و را وغورځېده اولاس يې خور شو خو سره له دې يې هم دخپل همت نه کار واخيسته او په دغه ورځ تر اخره پورې له مونږ سره و .

پلار مې وويل چې مخکې له دې چې جومات ته لاړشو بايد دکونړ دکلي يوتن مهم مشر او سپين ږيری حاجي محمد جان کورته لاړشو هم به هلته دلمانځه لپاره او دسونه وکړو او هم به هغه دخپل راتگ نه خبرکړو چې مونږ غواړو چې په جامع جومات کې لمونځ وکړو .

حاجي محمد جان دخاص کونړ دولسوالی مشهور او باتجربه مشر و چې دوه دورې دخاص کونړ له ولسوالۍ په ولسي جرگه کې وکیل هم و .

کله چې دحاجي محمد جان دیرې ته ورسېدو نو باران لږ زیات شوی و او په دېره کې څوک نه و نو پلار مې راته وويل چې دهغه دکلا ور وټکوه ، کله چې ما د دروازې ور ټکوه نو حاجي محمد دلمانځه لپاره درا وتلو په حال کې و پخپله را ووته او څنگه چې يې په پلار مې سترگې ولږېدې ، هک پک شو چې څنگه مونږ په رڼاورځ کلي ته اوخاصتاً دهغه کورته

دواقعیتونو په بهیر کې

راغلي یو په داسې حال کې چې حکومت په ولسوالۍ کې عام وټام تسلط لري .

دسترې مشي نه وروسته پلار مې سمدستي حاجي محمد ته وویل چې مونږ راغلي یو چې دجمعې لمونځ په شریکه جومات کې وکړو او د سپین ږیرو او مشرانو سره غواړم چې څه خبرې وکړم نو صرف اوبه راوړه چې اودسونه وکړو ، دکونړ کلی دوه جوماتونه لري چې یو ته یې چاره کي جومات اوبله ته صیب جم جومات وایي ، د اودس کولونه وروسته حاجي محمد جان وویل چې څنگه ورځ باراني ده نوټول خلک په یوه جومات کې نه ځایږي نو تاسې دصیب جم جومات ته لاړشئ او زه به دچارکي جومات ته لاړشم ، دلمانځه نه وروسته به زه دهغه جومات خلک هم دصیب جم جومات ته راولم او هلته به خبرې وکړو ، کله چې مونږ دصیب جم جومات ته ورسېدو دجمعه دورځې لومړني سنت مخ په خلاصېدو و نو پلارمې مونږ ته امر وکړ چې تاسې ټول بیرون پاتې شئ او یو یو کس جدا بیرون په کوڅوکې و دریرئ زه پخپله د جومات په برنډه کې مؤظف شولم تر څو دحکومت طرفداران پر مونږ ناڅاپي حمله ونه کړي .

پلار مې یواځې جومات ته د ننه ورننوت او ځان یې لومړي صف ته ورسوه . مخکې له دې چې ملاامام (چې ملاباتور یې ورته وایه) خطبې ته اوچت شي نو پلار مې په لوډسپیکر کې خلکو ته وویل چې د لمانځه نه وروسته هېڅوک باید دخپل ځای نه ونه خوځېږي چې زه له تاسو سره خبرې لرم . دلمانځه نه وروسته دچاره کي دجومات خلک هم دلته راځي . دجهاد په دې وخت کې زمونږ سره مهمه وسله وړوکی لوډسپیکر و چې هغه به همیشه زما دپلار سره و او یوه تمانچه به یې په غاړه اچولې وه او مونږ ټولو سره دږو او شلخي ټوپکونو څخه پرته بل څه نه وو .

د واقعیتونو په بهیر کې

دلودسپیکر د اواز اورېدوسره په جومات کې ټول خلک ارام شول تابه ویل چې ساه په کې نه شته دی. د جومات دمخې صف سپین ږیرو غوښتل چې دپلار سره مې ستړي مشي وکړي نوپلار مې وویل چې دستاسو ټولو په نمایندګي به دملاصیب او شیخ علي رضا چې هغه هم دکونړ دکلي مهم سپین ږیری وو ستړي مشي وکړم ، پلار مې راته وروسته وویل چې د دې دوه کسوسره مې ځکه ستړي مشي وکړه چې څوک مې دستړي مشي په وخت کې ونه نیسي ځکه چې زمونږ دنفرو تعداد ډېرکم وو.

دجمعي دلمانځه نه وروسته دچاره کي دجومات خلک هم د حاجي محمد جان په شمول دصیب جم جومات ته راغلل او دخلکو دځای په ځای کېدونه وروسته زما پلار ودرېد او لنډې خبرې یې وکړې چې دمهمو ټکويادونه یې دلته ضروري بولم. وروسته له حمد او ثنا نه یې دکونړ خلکو ته وویل چې تاسې ټول ماپېژنئ چې دچازوی او دکوم ځای یم او پخوامې څه دنده درلوده . تاسې وگورئ چې دمونږ سره نه انگرېزان شته اونه امریکایان . دا چې خلقیان تبلیغ کوي چې مونږ سره انگرېزان یاامریکایان دي ، او یا دهغوئ په لمسون مونږ هجرت کړی دی دا سهې نه ده . ما مخکې له تاسې سره اړیکې نیولې وې خوتاسې اول ویل چې د اوږي فصلونه واخلو نوبیا به هجرت اوجهاد کوو ،نواوړی هم تېر شو ،بیا مو ویل چې دمني درمندونه واخلو نوبیا به هجرت کوو ،دمني د درمندو داخستلو نه وروسته مو ویل چې اوس ژمی دی ،یخني ده او سخته ده چې خپل کورونه پرېږدو او مهاجرشوو. په همدې نن او سباکې یونیم کال تېر شو او اوس روسان مستقیماً افغانستان ته داخل شوي دي . اوس هېڅ بهانه نه ده پاتې غیر له دې چې په شریکه راپاڅېږو او دخلق دحکومت سره خپل روابط قطع کړو ،حکومت زمونږ او تاسې نه جوړ شوی دی که مونږ ونه غواړو نو نه حکومت څه کولای شي او نه روسان .

دواقعیتونو په بهیر کې

پلار مې وویل چې ماته چا په لاره کې وویل چې په کوم قوت ته په رڼا ورځ د کونړ منځ ته ځي نوموړته وویل چې لومړی خو ما د کونړ دخلکو سره هېڅ داسې بد نه دي کړي چې زه ووېرېم .

دویم داچې مونږ په حقه لار روان یو او الله تعالی (جل جلاله) وایي چې ((لاتحزن ان الله معنا)) یعنې څوک چې دخدای په لار ځي دهغوی سره الله تعالی مرسته کوي او الله تعالی وایي چې تاسې دهېچا څخه مه ویرېږئ او زه له تاسې سره یم .

درېیم داچې په مادي لحاظ هم دماسره داسې قوت شته د ی که زه یویم درواچوم نو تاسې یوهم د دغه ځای نه وتلی نه شی . دپلار په جیب کې مې یوګرنیت و نو خلکو وروسته ویل چې کله پلار مې جیب ته لاس کړ نو هغه کسان چې کړکیو ته ناست وو نوپه دې سوچ کې شول چې څرنگه وتبښتي .

زما دپلار دخبرو نه وروسته حاجي محمد جان چې دپلار نه مې ډېر مشر و ، د خلکو په نمایندګۍ اوچت شو او وې ویل : سیدمحمود جانه! ستاسې په جهاد کې هېڅ شک او شبه نه شته ده ، مونږ غیر له دې چې په خپل بې غیرتې او بې همټي باندې اعتراف وکړو بل څه دلیل نه شته دی . اوس چې ته څه وایې مونږ به هغه منو .

پلار مې ورته وویل چې زما فیصله داده چې پس له دې خپل اولادونه او وروڼه منع کړئ چې دخلقي رژیم او روسانو سره همکاري ونه کړي ، عسکر ورنه کړئ او څوک چې ملیشه دي هغه باید دحکومت نه را ووځي ، مالیه باید ورنه کړي . ټولو دا ومنله او دغرمې ډوډۍ لپاره محمذنور کشمېري (پاڼیکوټ) چې دجومات سره نږدې یې کور و ، وبللو او هلته مو ډوډۍ وخوړه . دمحمذنور کشمېري زوی مسافر خان په وروسته کلونوکې دحکمتیار د اسلامي حزب دیوې ډلې له خوا چې ملک محمد جان یې مشري کوله ووژل شو ځکه چې هغه پیسه دار و اودوی غوښتل

دواقعیتونو په بهیر کې

چې پیسې ترې واخلي . ملك محمد جان او دهغه زوی میراغا جان هم څه وخت وروسته دحکمتیار دیوې بلې ډلې چې معلم محمد امین یې مشري کوله ووژل شول همدا رنگه معلم محمد امین دکونړ دسنة خیلو یو تن مشر حاجي امان خان ورو یې مسافر خان او دمسافر زوی ظاهر خان یو ځای ووژل.

وروسته کلونو کې معلم محمد امین ډېرنور بې گناه کسان هم ووژل چې په هغې کې دکلي گرام دکلي مدیر رستم ،عزیزالله ملك ،ماهر استاد او دهغه ورور قاري عبد الوهاب سوزان شامل دی. استادماهر او قاري عبد الوهاب سوزان د کونړ ډېر مشهور عالم مولوي عبدالحنان زامن وو خو دحزبي او وهابي ډلوسره یې عقیدوي مخالفت درلوده نوځکه یې دوی ووژل چې د دوی او داسې نورو وژنو په اساس دمجاهدینود ډلونه دخلکوکرکه پیدا شوله . مولوي ماهر په اتم او نهم ټولگيو کې زمونږ استاد وو چې ډیر حلیم انسان وو شاعري یې کوله او دچپي ډلو هم سخت مخالف وو خپلې خبرې ته راگرځو، دغرمې د ډوډۍ نه وروسته پلار مې وویل چې : اوس باید بېرته دمنځگوال کلي ته لاړشو چې گوندې دحکومت قواوې په مونږ دلته حمله ونه کړي ځکه چې دکونړ دکلي او د عسکري کنډک تر منځ تقریباً شل دقیقې دپښو مزل فاصله ده وروسته مونږ ته دحکومت د داخل نه کسانووویل چې حکومت خوځلي دانیت وکړ چې په مونږ باندې حمله وکړي خو بېرته به هغوی دحملې کولونه منصرف شول او داسې فکر یې کاوه چې دوی دلته راغلي خامخا په څه قوت راغلي او که مونږ پرې حمله وکړو نوکېدای شي چې مونږ ته زیات تلفات ورسیري ځکه چې دلبنکر په لومړي شپوکې چې مخکې مایادونه کړې وه ملیشه ووته پوره زیان رسېدلی وو او هغه تجربه د دوی په فکر کې وه .

دواقيتونو په بهير کې

هماغه ووچې دکونړ دكلي نه دغره غاړې يوكلي ته چې دکنډرو غاړه ورته وايي لاړو ترڅو قومندان غازي محمداو ظاهر خان پيداكړو چې ولې دوى جومات ته را نغلل قومندان غازي محمد موهلته پيدا كړ څرنگه چې هغه مې دپلار ډېر نژدې ملگرى و نو دپلار په ليدو مې سمدستي زما پلار ته وويل چې حكومت ستادنيولو لپاره پنځه لكه افغاني خپرې كړې اوته په كوم جرئت دكونړ كلي ته لاړې، پلار مې په ځواب كې ورته وويل چې مونږ جهاد ته راغلي يو اوباید د خلكوسره وغږېږو ځكه دمونږ سره داسې وسلې نشته دي چې په حكومت حمله وكړو نو زمونږ قوت همدا خلك دي او پلار مې دقومندان غازي محمد سره توقې وكړې چې استاد رباني ماته لس لكه روپۍ راكړې چې حاكم ژوندۍ ونيسم، دا د شكست خبرې مه كوه .

شپه مو په همدغه كلي كې دمحمد اسرار مياسره وكړه اويوشمېر مجاهدين دسياف الرحمن كورته لاړو ، او سهار بيرته غرته وختلو ترڅو دولي او خپري دسيمو دولس سره خبرې وكړو، هغوى ټول دې ته تيار وو چې دحكومت پر ضد مسلحانه جهاد ته دوام وركړي .د دوشنبې په ورځ د شپې له خوا تقريباً سل كسه دکنډوالۍ، برچنچن ، كوز خپري او ولي دكليونه دې ته تيار شول چې دخاص كونړ په عسكري كنډك بانډې حمله وكړي او مونږ ته داسې راپور راغلى وو چې په كنډك كې نفر ډېر كم دي او د حملې كولو سره به ټول تسليم شي ځكه په دغه وخت كې دپرچم ډله دبېرك كارمل په مشرۍ په قدرت كې ده او اكثريت خلقيانو دحكومت سره همكاري نه كوله .

دشپې له خوا دخاص كونړ سره نږدې په يوه ډاگ كې چې ورسك ورته وايي راټول شولو قومندان غازي محمد په دې فكر وو چې حمله بايد نن شپه وځنډوو تر څو دكنډك له منځ څخه دقيق معلومات تر لاسه كړو ، څرنگه چې دقومندان غازي محم دورور گل عباس چې پرچمي و او

د واقعیتونو په بهیر کې

مخکې یې د مجاهدینو سره فعالیت کاوه خو کله چې د روسانو د راتګ نه وروسته خلقیانو نه قدرت پرچمیانو ته انتقال شو نو دی بېرته حکومت ته لاړ او د کونړ ولایت د ولایتي کمیټې منشي شو ، نو د پلار مې په قومندان غازي محمد دا اشتباه راغله چې ګوندې دهغه سره د تماس په نتیجه کې دغه حمله شاته اچوي او په دې توګه د پلار مې او قومندان غازي محمد ترمنځ اختلاف د نظر پیداشو او قومندان غازي محمد دهماغه ځای نه دخپلو کسانو سره پېښور ته لاړ ، که څه هم دا اشتباه سهې نه وه خو په دغه شپه زمونږ حمله خرابه شوله .

پلار مې زه هم پېښور ته ولېږلم چې که اسلامي جمعیت تنظیم مونږ سره څه کمک کوي چې یاوسلې راکړي او یا پیسې نو همدا یې وخت دی چې مونږ د خلکو په منځ کې فعالیت وکړو خو متأسفانه چې اسلامي جمعیت تنظیم مونږ ته هېڅ رانه کړل .

پلار مې دوه اوونۍ نورې هم په خاص کونړ کې تېرې کړې او یوزیات شمېر ملیشه او حکومتي کسان د حکومت نه را وتښتېدل او خپلې وسلې یې راوړې خو پلار مې د دوی نه وسلې وا نه خيستلې او دوی ته یې وویل چې همدا تاسې مجاهدین یاستی ځکه مجاهدین خو د کوم بل ځای څخه نه راځي ، په دې ډول دخاص کونړ دولسووالۍ نیمایي برخه د حکومت د تسلط یواځې دخبرو اترو او دخلکو سره د تفاهم په نتیجه کې ازاده شوله بې له دې چې جګړه وشي او یا په کې څوک ووژل شي .

د خاص کونړ د دغې سیمې د ازادېدو نه وروسته د منګوال کلي د مجاهدینو د تګ او راتګ لپاره یوه ترانزیتی لار شوله او آن تر کامې تر پله پورې ټوله دغه سیمه یعنې د کونړ سیند ټوله سهيلي غاړه د حکومت د تسلط نه ووتله ، هره ورځ به د دره نور ، تګاب ، لغمان او حتی د پنجشېر او شمالي ولایتونو په سل ګونو مجاهدین او مهاجرین د دغه لارې نه خپلو سنگرونو او یا پېښور تلل راتلل ، مخکې له دې به دوی د چترال او نورستان له

د واقعیتونو په بهیر کې

لارې تقریباً په درې اونیو کې دغه لاره ووهله خو دمنگوال له لارې یې دوه ورځې نیولې . دخاص کونړ خلکوهم دغه مجاهدینو او مهاجرینو ته تر خپل وس پورې اوبه اوخواړه ورکول اودلارې رهنمایي به یې کوله دکونړ دسیند نه دپورې وتلو په هکله به حاجي يوسف الدین دکاشکوت په سیمه کې د دوی سره مرسته کوله او دې مجاهدینو اومهاجرینو ته به یې جالۍ اونور سهولیتونه برابرول .

یولسم څپرکی

د وحدت المسلمین گوندونو جوړېدل:

د ۱۳۵۹ کال دورې په میاشت کې مې پلار پېښورته راغی تر څو دخپلې سیمې دمشکلاتو په هکله د اسلامي جمعیت دتنظیم مشر استاد رباني سره وگوري خو استاد رباني زما پلار ته یواځې ۲۵۰ گټې مختلف النوع کارتوس (۲۵۰۰ دانې) اوڅه پیسې دسفریه او کرایې لپاره حواله کړې او وې ویل چې نور کمکونه نه شته او امید شته دی چې مونږ زیات کمکونه ترلاسه کړو نوبیا به خامخادخاص کونړ دولسوالی سهم په کې وي . زمونږ دتول دجهاد په دور کې دا یواځنی کمک وو چې مونږ دتنظیمونونه ترلاسه کړ ځکه چې مخکې له دې پنځوس گټې کارتوس اسلامي حزب

دواقيتونو په بهير کې

ورکړي وخوځه دملاصحاف سره پاتې شول ، د دې کارتوسو دلاس ته راوړلو څخه وروسته مې پلار يوځل بيا خاص کونډ ته لاړ .

د يادونې وړده چې مخکې پلارمې له دې نه خاص کونډ ته لاړشي يوه ورځ داسلامي جمعيت د دفتر مالي څانگې ته دپېښور په دين بهار کې روان و چې خپلو مجاهدينوته دلارې خرڅ اوکرايه واخلي، تصادفاً دچرگانوچوک سره چې اوس دپادشاه خان دچوک په نامه ياديږي ، شهدعزيز الرحمن الفت په مخه راغی چې وروسته دستري مشي نه مي پلار ترې پوښتنه وکړه چې څه وخت راغلی يې اوچېرته يې؟

عزيزالرحمن الفت سمدستي دپېښورپه مشرانوباندې انتقادونه پيل کړل، او ددوئ دخود خواهۍ او بې تفاوتې نه زيات مايوسه و. نو پلارته مې وويل چې دخالص دتنظيم سره کارکوم خو پاسپورتونه مې تيار کړي اودخپلو ماشومانو سره بهر ته ځم . پلار مې ورته وويل چې داسمه نه ده چې ټول پوه شخصيتونه بهر ته لاړ شي نوداجهاد په چاکوئ ، خدای بښلی عزيزالرحمن الفت وويل : چې څه وکړو ؟ پلارمې ورته وويل چې ډېر نور دوستان اوپوه کسان مهاجرشوي دي بايد دهغوئ سره سلا مشوره وکړو او په شريکه به يو تصميم ونيسو .

د دغه لږو خبرو نه وروسته الفت مې پلار ته خپله داوسېدو پته ورکړه او وعده يې سره کېښوده چې وبه گورو . بله ورځ چې دقيق تاريخ مې په يادنه دی د عزيزالرحمن الفت کورته چې په کوز تهکال کې دپيمان اتحاد اسلامي دفتر ترڅنگ و، ورغلو . عزيز الرحمن الفت بهر ته دخپل تگ نه تېر شوی وو او ويل يې چې ځانته به نوی حزب جوړ کړو او پلارته مې دمرشر الفت صيب (گل پاچالفت) دا لاندې شعر ووايه :

نه دي بد تمام غلچي او دراني

نه ازيك نه هزاره نه ترکمني

نه ښه دي اونه بد تمام ولسونه

دواقيتونو په بهير کې

د دې قانون مستثنی دي لغماني
 نو عزيزالرحمن الفت په ټوکوکې وويل چې لغماني يا ټول ښه دي او
 يا ټول بد خو زياته يې کړه چې دا د پېښور تنظيمونه ټول بد دي ، پلار مې
 ورته وويل چې زه يوځلي خاص کونړ ته ځم چې بېرته راغلو بيا به
 دوستانو او ملگرو سره مشوره وکړو چې څه وکړو .
 څرنگه چې عزيزالرحمن الفت نهايت پاک احساس درلوده خو د دې سره
 ډېر تند او سر تنبه انسان وو او دهېچا مشورې ته يې غوږ نه ښو نو
 هماغه وو چې د انتقام اسلامي په نامه تنظيم يې اعلان کړ . کله چې مې
 پلار دکونړ نه بېرته راغی نو الفت ته وويل چې ډېر ژر دې حرکت وکړ ،
 په دومره منډه څه نه کېږي. عزيزالرحمن الفت مې پلار ته وويل چې زه
 څومره تندم ، ته هماغومره سست يې . په هر حال پلار مې د الفت
 صيب سره يواځې د دوستي اړيکې درلودې خو په تنظيم کې يې ورسره
 برخه وانه خيسته ځکه اکثريت د پلار دوستان مې دې ته چمتونه وو چې
 د عزيزالرحمن الفت تر مشري لاندې کار وکړي .
 د ۱۳۵۹ هـ ش کال په اوړي کې مې پلار د يو شمېر دوستانو سره لکه
 رحمت شاه خان دلاور ، د غازي عجب خان افريدي د لور له پلوه لمسی
 و ، حاجي سيف الدين خان دکوز کونړ ، قاضي ميرزمان دنورگل ، قاضي
 محمدالله انصاري دبلخ ولايت ، محمدغازي چوپان دکونړ داسمار ،
 مولانا قيام الدين کشاف دلغمان ، قومندان عبدالرؤف خان ساپی دتکاب
 او همداسې يوشمېر نور سره راټول شول او په دې نظر وو چې د دې
 تنظيمونو ترمنځ اتحاد امکان نه لري نو ښه به داوي چې خپله ډله يا حزب
 جوړ کړو . بالاخره د ډېرو مشورو نه وروسته يې د وحدت المسلمين
 افغانستان په نامه حزب جوړ کړ چې د دې تنظيم د مرامنامې مسوده د
 مولانا قيام الدين کشاف له خوا وليکل شوه چې رحمت شاه خان دلاور د
 دې تنظيم دمشر په توگه ، حاجي سيف الدين خان دمرستيال په توگه ، پلار

د واقعیتونو په بهیر کې

مې دمنشي او اداري چارو دمسؤل په توگه ،مولاناقيام الدين كشاف دفرهنگي چارو د مسؤل په توگه ، قاضي محمدالله انصاري د مهاجرينو دچارو دمسؤل په توگه وټاكل شول . دغه نوي تنظيم د پېښور دصدر په انټرنيشنل هوټل كې په داسې حال كې تشكيل شو چې دافغانستان دبېلابېلو سيمونه يوشمېر زيات قومندانان او قومي مشرانوپكې گډون كړى وو . د وحدت المسلمين ټول مصارف د رحمت شاه خان له خوا وركول كېدل او دپېښور د صدر سره نږدې په درېيم نمبر گلبرگ سيمه كې يې دوه حويلي د دفترونو لپاره نيولې وې .

څرنگه چې اكثرثيت قومي مشران او سپين ږيري دتنظيمونونه مايوسه وو نو هره ورځ به په لس گونو كسان د فتر ته راتلل او دوحدت المسلمين دحزب دعضويت كارتونه به يې اخيستل ، كه څه هم د وحدت المسلمين ټول غړي ، تجربه كار اوبانفوذ قومي مشران وو او د دې وسه يې درلوده چې زيات د قومي او ملي مفكورې كسان راټول كړل خومتاءسفانه چې دوى دسياسي لوبو كافي تجربه نه درلوده اوهماغه وو چې دوى ونه كړاى شول چې فوځي يا غير فوځي مرستې جلب كړي . يوبل لامل چې په پېښور كې قومي مشرانو نه شول كولاى چې زيات نفوذ پيداكړي هغه دپاكستان حكومت ووچې نه يې غوښتل چې يو قومي حركت تقويه شي ځكه قومي مشران تل د افغانستان ملي منافع دتنظيمي گټوڅخه اوچتې شمېري او هر څه يې په ډاگه دي .

د ۱۳۵۹ هـ ش كال ترمني پورې په پېښور كې دپارتيو شمېر تقريباً يوسل او شلوته رسېدلى وو او هره ورځ به ديو نوي تنظيم نوم اورېدل كېده چې البته د دومره ډلوموجوديت هم صحيح كار نه وو چې بالاخره د ۱۳۵۹ هـ ش كال په اخرو كې يوه ورځ افغان كمشنر چې شيخ عبدالله نومېده دټولو تنظيمونو استازي راوغوښتل او دوى ته يې اعلان وكړ چې خپل دفترونه بايد ټول وټړئ او دپاكستان حكومت يواځې اووه حزبونه په

د واقعیتونو په بهیر کې

رسمیت پېژني او که تاسې غواړئ نو ددې اووه ډلوو څخه یوې ډلې سره یوځای شئ. دغه اووه ډلې په لاندې ډول دي:

دملي نجات جبهه، دحضرت صبغت الله مجددي په مشرۍ، حزب اسلامي، دگلبدین حکمتیار په مشرۍ، اسلامي حزب دمولوجي خالص په مشرۍ، داسلامي انقلاب دحرکت تنظیم دمولوجي محمدني په مشري، اسلامي اتحاد د استاد عبدالرب رسول سیاف په مشري، اسلامي جمعیت داستاد برهان الدین رباني په مشري، او ملي اسلامي حزب دپیرسید احمد گیلاني په مشري.

دپاکستان د دې فیصلې نه وروسته ټولو تنظیمونو خپل دفترونه وټرل او چاچې غوښتل فعالیت وکړي پورته اووه تنظیمونو یو له بل سره یوځای شوي وو. د ۱۹۸۳ کال په اوړي کې بیا دمهاجرو دکمپونو نه یو لوي حرکت پیل شو چې دپېښور اوه تنظیمونه باید سره یوځای شي او اتحاد وکړي. دغه حرکت لومړي دناصرباغ دکمپ نه پیل شو چې دچپرهارملک نظیر (۱) یې مشري کوله اود کچه گړي دکمپ نه پلاري دیوشمیر نورو سپین ږیرو سره لکه سیدخان ملک دلوگر، ملک محمود دچپرهار، دکامه دغوریزو ملاصیب اوداسي نورو کوله اودکچه گړي په کمپ کې پوره لویه غونډه چې تقریباً تعداد یې دري زره کسوته رسیده او دصوبه سرحد دمهاجرینودټولو کمپونواستازيو په کې برخه درلوده جوړه کړه. داغونډې چې څومیاشتي یې دوام وکړ دپېښور په شاهي باغ اووزیرباغ کې جوړیدې او هرورځ به ډیرکسان هلته راټولیدل او مشرانوبه په خپل نوبت داتحاد او وحدت به باره کې خبرې کولې چې بالاخره اخرنی غونډه دپېښور په اشرفیه مدرسه کې وشوله چې مولوي محمد نبي محمدي، استاد رباني، مولوي خالص، پیرسید احمد گیلاني، حضرت صاحب صبغت الله مجددي اوحکمتیار هم پکې برخه درلوده. دمهاجرینو یوتن نمایندې چې قاضي عمرنومیده او دشینوارو اوسیدونکی

د واقعیتونو په بهیر کې

وو دې مشرانو ته وویل که تاسې اتحاد ونه کړئ نو تاسې هریو به مور ته دبیرک کارمل حیثیت ولری .

مولوي محمد نبي محمدي وویل چې مور د افغانستان لپاره دمجاهدینو د اتحاد په نامه اتحاد کړې دی تاسې ته اطمینان درکوو .
۱ - ملک نظیر اوس د ننگرهار ولایت اداري ریس دی .

خوبیا دغه اتحاد په دوه حصو تقسیم شو چې یو ته یې اوه گونی اتحاد یا (هفت گانه) او بل ته یې درې گونی اتحاد یا (سه گانه) وایه .

په درې گوني اتحاد کې چې میانه روې ډلې د ملي نجات جبهه ، د اسلامي انقلاب حرکت اود ملي اسلامي محاذ تنظیمونه شامل وچې د چارسدې هلې سره یې نږدې دفتر درلوده خو هیڅوک ددې اتحاد سره په نامه نه و او په شریکه یې درهبری شورا درلوده.

۱ - مولوي محمد میر د حضرت صیب صبغت الله مجددي مرستیال و خوددغه اتحاد د جوړېدو په وخت د حضرت صیب نه جدا شو او د جبهه نجات ملي په نامه یې اوه گوني که د ځانگړي حزب په توگه ومنل شو .

۲ - مولوي نصرالله منصور هم د حرکت انقلاب اسلامي معاون و خو په همدغه نامه یې بل تنظیم جوړ ده دمولوي محمد نبي ډله نه ووته او اوه گوني اتحاد د ځانگړي گونه په توگه ومانه .

دواقعیتونو په بهیر کې

۳ - مولوي سوذن هم دمولوي محمد نبي دجدا شو او اوه گوني اتحاد هغه هم دځانگړي گوند په نامه ومانه

داوه گوني اتحاد مشري استاد سیاف کوله چې په هغه کې دخالص اسلامي حزب ، استاد سیاف اسلامي اتحاد ، دمولوي محمد میر(۱) په مشرۍ دجبهه نجات ملي ډله . دحکمتیار اسلامي حزب ، اسلامي جمعیت استاد برهان الدین رباني په مشري داسلامي انقلاب دحرکت تنظیم دمولوي نصرالله (۲)منصور په مشرۍ او داسلامي انقلاب دحرکت تنظیم دمولوي مؤذن(۳) په مشرۍ ډلې شاملې وې . دې اتحادونو هم عملي جنبه نه درلوده اوهریوه جد فعالیت کاوه . څرنگه چې اوه گوني اتحادته هرگوند لس لس کسه داجرایه شورا لپاره وړاندې کړي وو نو لوی گروپونه لکه داسلامي جمعیت ، حکمتیار او خالص اسلامي حزبونه پرې خوشحاله نه و ځکه استاد سیاف سره چې زیاتي پیسې وي نو دشورا هرغړي ته یې یو موټر اوسل زړه کلداری ورکړې وې اود هغوی رایې دمشري لپار اخستي وه خو استاد سیاف تراخړه پوري دافغانستان لپاره داسلامي اتحاد نوم ټینګ کړي و او تراوسه په همدغه نامه فعالیت کوي .

د واقعیتونو په بهیر کې

دولسم څپرکی

د کچه ګړۍ په کمپ کې ژوند :

د ۱۳۶۰ هـ ش کال د جوزا په میاشت کې چې ډېره سخته ګرمي هم وه پلارمې یوشمېر ملګرو سره تصمیم ونیوه، چې د پېښور په ښار کې د حوېلیو کرایه مخ په اوچتېدو ده نو باید د کچه ګړۍ کمپ ته چې تازه د پېښور او جمرود ترمنځ په عمومي سړک جوړ شوی و، ووځو او هلته دیره شو.

هماغه وو چې مونږ دکامه والو د جومات سره نږدې یې تقریباً له یو جریب ځمکې نه دیوال چاپېر کړ او دوه څیمې مو په هغې کې ووهلې په همدغه کال زموږ اقتصادي وضع هم ورځ په ورځ مخ په خرابېدو وه ځکه د اسلامي جمعیت دمهاجرینو دفتر زموږ راشن پاسونه بې درکه کړي وو او مونږ ته د پاکستان کمشنري خوراکي مواد لکه چې نورو مهاجرینو ته ورکول بند کړل. د اسلامي جمعیت د تنظیم دلیل دا وو چې دغه راشن پاسونه د دوی د تنظیم له خوا جوړ شوي او دا چې مونږ د تنظیم سره اړیکې پرې کړي وې نو مونږ ته یې راشن نه راکوه، حال دا چې راشن د ملګرو ملتو دمهاجرینو د عالي کمیشنرۍ له خوا ورکول کېده خو توزیع او تقسیم یې د افغان کمشنري او تنظیمونو دمهاجرینو د کمیتوله لارې کېده. بالاخره پلارمې په افغان کمشنري کې د اسلامي جمعیت په مشر عریضه وکړه او افغان کمشنر چې ګل نواز خان نومېده په مربوط کمپ باندې امر ولیکه چې زموږ راشن پاسونه (د خوراکي موادو د توزیع کوپون) پیدا کړي. تصادفاً د کمپ آمر سلیم نومیده چې اصلاً دشونکرې و. په پېښور کې د ډېر پخوانه اوسېدلی او پلار یې په شاه ډنډ کې چیرمین یامشر و چې په شکر چیرمین یې شهرت درلوده. سلیم په اډوارډز کالج

د واقعیتونو په بهیر کې

کې دانګلیسي ژبې په کورسونو کې زما هم صنفی و او زمونږ راشن پاسونه یې ډېر ژر پیدا کړل چې زمونږ پرې پوره چاره وشوله .

د کچه ګړی کمپ په ډاګیزه شاړه ځمکه کې پروت وو چې دشنې ونې او اوبو په کې هېڅ درک نه لريده خو دا چې داکمپ د پېښور ښار ته ډېر نژدې وو نو زیاترو مهاجرو ته فرصت و چې د غریبي لپاره هره ورځ د پېښور ښار ته لاړشي نو د کمپ د مهاجرو تعداد په ډېر لږ وخت کې تقریباً یولک نفرو ته ورسېد او د ځای پیدا کول پکې خوراگران شول .

د ۱۳۶۰ او ۱۳۶۱ هـ ش کلونو اوږدې پر موندنې ډېر سخت وو، ځکه اکثریت کورنیو سیوری نه درلود اونه یې په کافي اندازه پاکې اوبه درلودې او حتی اکثر مهاجرو د خپلو خیمونه دیوالونه هم نه و تاوکړي . ښځې او ماشومان به د پېښور په ټکنده غرمو او خاصاً د جوزا د میاشتې په سختو تودو بادونو کې چې چې برهو به یې ورته ویله په خیمو کې ناست و او نارینه به د کمپ په جوماتونو کې د لوبو تجیرونو لاندې کېناستل . دغه جوماتونه د ناستې او ولاړې یواځیني مرکزونه وو چې د مړي او ژوندي ټول مراسم به هماغلته ترسره کېدل . په دغو کلونو کې یو زیات شمېر ماشومان د ګرمۍ له امله جل ووهل او مړه شول .

زمونږ وروسته په دغه لوی انګړ کې یوه لویه خونه هم جوړه کړه ، تقریباً زمونږ د کور دیرش کسه غړي په دوه خیمو او یوه خونه کې اوسېدل . اوبه به مو د ذخیرې نه چې ډګۍ به یې ورته ویله راوړلې . دغه ډګۍ به د سهار او ماښام له خوا د اوبو د ټانګونو په وسیله ډکېدلې ، هرې ډګۍ ته به په لس ګونو کسان چې ښځې ، ماشومان اوسېري به په لیکه ولاړ وو ترڅو د ابو نوبت ور سپړي . د ښځو او نارینو وختونه معلوم وو او کله کله به د ابو په سر سخت جنگونه هم کېدل . زمونږ لپاره هم د اوبو راوړل د ټولو نه سخت کار و او د ښوونځي د حاضرې په شان باید د اوبو راوړلو وخت په یاد وی کله ، نه د څښلو لپاره د اوبو درک لريده او نه د بل څه لپاره . په

دواقيتونو په بهير کې

همدغه کال زمونږ دجومات پورې مربوط کورنيو په لس گونوماشومان مړه شول چې زما يوه وړوکې خور او ورور هم دگرمۍ له امله جل ووهل او مړه شول .

د گرمي اوخولو له امله زما دمور سترگو ديد پرېښود چې وروسته مو دواړه سترگې ورته عمليات کړې. هره ورځ به يوه يادوه جنازې يواځې زمونږ دجومات نه په هدېره کې ښخېدلې چې بالاخره دځايي خلکو لپاره دمهاجرو په هدېره باندې بنديز ولږول شو چې نور د دوی په هدېره کې مړي ښخ نه کړي ، دغه هدېره دکچه گړۍ اورگاډي دپټلۍ سره نږدې وه ، بيا مهاجرو وروسته دکچه گړۍ د ډاگ په شمالي برخه کې يوځای دهديرې لپاره تعين کړ چې دکچه گړۍ دشهيدانودهديرې په نامه ياديدله . په دغه هدېره کې لومړنی مړی دښوې د ولسوالۍ دگوريک دسيمې دشيرجان خور وه چې وروسته شيرجان هم جل وواهه اودگرمي له امله مړشو او دخپل خور ترڅنگ خاوروته وسپارل شو . دا هدېره مخ په پراخېدو وه ځکه هره ورځ به دپېښور دښارنه دمهاجرومړي همدلته راوړل کېدل ، زما شهيدورور سيد سردار محمود او يوه ترور مې هم په همدغه هدېره کې خاوروته سپارل شوي دي . دکچه گړۍ په کمپ کې دقبرونوتيارول هم څه اسانه کار نه وو ځکه ځمکه ډاگيزه اوسخته وه اوديو قبردکېندولو لپاره شل پنځه ويشت کسان په کار وو. څرنگه چې په ابتداءکې دمهاجرو ترمنځ ورور گلوي او د اسلامي مينې جذبه زياته وه نو چې دمړي اواز به وشو نو هر کور به يو يوتن سمدستي دقبرکېندولولپاره لږه ، همداشان به تر درې ورځو پورې دمړي کور ډوډۍ نه پخوله او ټولو به ډوډۍ په شريکه جومات کې خوړله او ښځوته يې به کور ته لږله .

د واقعیتونو په بهیر کې

په ټول کمپ کې په یوه جومات کې هم لوډسپیکر نه وو چې مونږ لومړی د کامه والو په جومات کې د لوډ سپیکر لپاره چانده (اعانه) واچوله اولومړی لوډسپیکر مو واخیسته .

د کامه والو جومات دوه کسه امامان درلودل چې دواړه وروڼه وو او دکامې د ولسوالۍ اوسېدونکي وو ، یوه ته به یې مشر مولوي صیب وایه چې اصلي نوم یې مولوي گل احمد و او هم یې د غوریزو مولوي صیب په نامه شهرت درلود. غوريزي په کامه کې د یو کلي نوم دی او بل ته به یې کشرمولوي صیب وایه چې مولوي عبدالمحمد نومېده .

ما خپلو کشرانو وروڼوته وویل چې د اوبو راوړل خورا نگران کار دی نو ښه به دا وي چې دکور په منځ کې یو کوهی وباسو ، په کچه گړۍ کې کوهی ده ۵۰-۴۰ مترو په خوا اوشا ژور والي کې اوبه ورکولې ،هماغه وو چې مونږ پخپله کوهی شروع کړ خو دشل متره ژور والي نه وروسته زمونږ پرې وسه نه کېدله نوپاتې موبیاپه شپږ سوه روپیو باندې فني کسانوته په اجاره ورکړ .

په لومړي وخت کې په کور کې دکوهي درلودل هم یولوی نعمت وو خو بیا هم دومره ژوروالي نه د اوبو راوېستل څه اسانه کار نه وو خصوصاً د ښځولپاره .ټول مهاجرین په دې فکر وو چې نن به افغانستان ازادیري او سبا که دچا اقتصادي وضعه ښه هم وه خو نه یې غوښتل چې ښه ځایونه جوړ کړي خو کله چې خبره اوږدېدله نو هرچا دخپل ضرورت په اساس هرکال یوه یادوه نوې کوټې جوړولې چې په وروستیو کلونو کې حتی زیاتوخلکو پاڅه کورونه جوړ کړل د اوبو نلونه او حتی برق هم کچه گړۍ ته راوستل شو اود اکثر و مهاجرینو اقتصادي وضعه هم ښه شوله .

په ټول کمپ کې دوه صحي کلینیکونه چې Dispensary به یې ورته ویل موجود وو چې لومړی دسعودي عربستان د ((سره میاشت)) له خوا تمویلېدل ، دغه کلینیکونه هم په لویو تجیرونو کې ووچې هره ورځ به

د واقعیتونو په بهیر کې

ورته ښځې او ماشومان په لمر کې په لیکه ناست وو تر څو د ډاکټر د معاینې نوبت ور ورسېږي نو چې کله به مریض گرمي وواهه نو مریضې به یې نوره هم سخته شوله ځکه هر ډاکټر دورځې د ۲۰۰-۳۰۰ پورې مریضان معاینه کول چې البته په طبي لحاظ دا معقول کار نه وو. اکثریت ډاکټران باتجربه هم نه وو او مریضانو ته به یې په لومړي ځل قوي مکروبي ضد (Anti-Biotic) ورکول. څرنگه چې دوايي وړیا ورکول کېده نو د ډاکټرانو هم پرې هېڅ زړه نه سوځېده او د مهاجر. په کور کې به د شربتونو او نورو دوايانو طاقچې ډکې وې وروسته د کلینیکونو لپاره پاڅه تعمیرونه جوړ شول.

منظمې مدرسې او ښوونځي هم په کمپ کې جوړ شول، چې تعلیمي معیار یې ډېر ټیټ وو او حتی بې سواده کسان هم پکې معلمان وو.

داخترونو لومونځونه به هم د کچه ګړي د شهیدانو هدیره سره نږدې په ډاګ کې کیدل چې په زرګونو کسانو به په لمانځه کې برخه اخستله کله به چې دکوم ملک سیاسي چارواکو د پاکستان اویا پېښور نه لیدنه کوله نو اکثر و به د کچه ګړي د کمپ د مهاجرینو نه هم لیدنه او کتنه کوله چې البته د مهاجرو سره ددوي کتنې به د پاکستان د افغان کمشنري له خوا تنظیم کیدلې. د شاه فهد او جنرال ضیا الحق نه نیولې د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو عمومي منشي د خاص استازي (Diego Cordorez) چې د ژنیو قرارداد منځګړتوب یې کاوه د کچه ګړي نه کتنه کړې ده. افغان کمشنري به همیشه کوبښن کاوه چې د مهاجرو په نمایندګي داسې څوک خبري وکړي چې د پاکستان د حکومت د پالیسي سره برابرې خبرې وې.

یوځل جنرال ضیا الحق دخپلې کابینې سره پېښور ته راغلي و نو غوښتل یې چې د کچه ګړی د کمپ نه هم لیدنه وکړي خو د څه مصروفیت په اساس پخپله راغی او راجه ظفر الحق چې د اطلاعاتو او کلتور وزیر و د کچه ګړی کمپ ته راغی نو دخلکود غوښتنې په اساس د مهاجرو په

د واقعیتونو په بهیر کې

استازیتوب مې پلار خبرې وکړې او ورته یې وویل چې موږ ته خوتاسي پناه راکړې موږ ددې ستاینه کوو خو داڅنگه مسلماني ده چې د برق لینونه زموږ په سر تیر شوي او ډیره سخته گرمي هم ده او به هم نشته دي او مهاجرو ته برق نه ورکوي .

نوراجه ظفر الحق وعده وکړه چې کچه گرې مهاجرینو ته به د صوبه سرحد حکومت برق ورکوي هماغه وو چې څه موده وروسته د صوبه سرحد حکومت مهاجرینو ته هم برق ورکړ نو وروسته په هغې اکثریت مهاجرینو کوشش کو و چې پس له دي باید زما پلار چې په کمپ کې د کونړ مدیر صیب په نامه شهرت درلوده باید بهرني میلمنوته خبري وکړي .

د ۱۹۸۸ م کال د اپریل په څوارلسمه چې د ژنیو قرارداد چې په هغه کې د مهاجرینو او مجاهدینو نماینده گانو برخه نه درلوده او پاکستان زموږ نماینده گي کوله امضا شو ، نو ددغه قرارداد نه وروسته Diego Cordorez کچه گرې کمپ ته راغی چې د مهاجرینو سره وگوري. افغان کمشنري غوښتل چې یوتن داحمدزو مشر چې سید خان ملک نومیده چې د کمشنري سره یې نږدې اړیکې درلودې وغږیږي خودمهاجرینو په زیات اصرار د مهاجرو په نماینده گي زما پلار باید خبرې وکړي اوهم مهاجرینو وویل که د کونړ مدیر صیب ونه غږیږي نو موږ ټول بیرته کورونو ته ځو .

پلار مې چې دیگو کوردویز ته په خبرو کې وویل چې موږ د تانه مننه کوو چې افغانستان دمسله دحل لپاره دی ډیرې منډې اوترې ووهلي او د ژنیو قرارداد مو امضا کړ خو زموږ اعتراض دادي چې په دي فیصله کې د مهاجرو او مجاهدینو استاذو هیڅ برخه نه درلوده او داچې ته اوس دلته راغلي چې زموږ نظر وگوري زموږ اعتراض دادی چې تاسې

دواقيتونو په بهير کې

ده ته بايد دقرارداد دامضاء نه دمخه دلته راغلي وي او زموږ نظر اوستونزو ته دي بايد غور نيولي وای .

پلارمې زياته کړه چې دژنيو قرارداد زموږ مشکل حل کولای نه شي ځکه چې نه مهاجرين بيرته وطن ته ستيري شي . نه جنگ ودرولي شي او نه دکابل رژيم کې څه تغير راتلای شي .

ديگو کوردويزما دپلار دخبرونه وروسته وويل چې ستا خبرې بيخي صحيح دي چې دژنيو قرارداد دامشکلات نه شي حل کولای خو چې موږ دمجاهدينو مشرانو ، پاکستانی چارواکو او امريکايانو سره غبريدو نوتولو به همدا ويل چې که روسان دافغانستان نه ووځي نو مشکل ټول حل کيږي نو موږ دا قرارداد دروسانو دوتلو لپاره کړي او هغوي به ووځي خو دافغانستان مشکلات به په خپل ځای پاتي وي موږ په وروستيو کلونو کي وکتل چې دژنيو قرارداد په افغانستان کي خپل منځي جگړو (Civil War) ته زمينه مساعده کړه او دقرارداد هم دبن دقرارداد په شان نيمگړي و چې تراوسه پوري موږ په جگړو کې سوځو .

دکچه گړی کمپ سهيل پلوته داورگاډي دپټلي ترڅنگ يوه لويه دښته وه چې وروسته پکي حيات آباد جوړ شو . په دغه دښته کي به مهاجرو زياد ترو شگي چنولي او هغه به يي په ټيکه دارانوچې دپيښور ښار په گوټ گوټ کې آبادی کولي خرڅولي ددغه شگو چنول هم دپيښور په ټکنده غرمو کې خوراگران کارو درحمان بابا داشعر دلته ډيرښه صدق کوه چې وايي :

په سبب دظالمانو حاکمانو
کور او گور اوپيښور درى واړه يودي

دواقيتونو په بهير کې

کله چې ما په ۱۹۸۴ م کال کې د کچه گړي په کمپ کې دامريکايي پروفيسر David Edwards سره تحقيق کاوه نو په کچه گړي کې تقريباً ۶۲ جوماتونه وو چې هريويي د قوم يا دافغانستان ديوي سيمي په نامه يايده او دافغانستان دمختلفو سيمو او په خاصه توگه دمشرقي دولياتو ډير مهم مشران اوپوه کسان په کچه گړي کمپ کې اوسيدل .

زموږ دهيواد مشهورسندرغاړی عبدالرحمن (اور) هم په کچه گړي کې په يوه بل جومات کې د مؤذن دنده اجراکوله . يوه ورځي مي تري پوښتنه وکړه چې عبدالرحمن (اور) استاد څنگه دي مؤذني نيولي ده ؟ نو ده وويل چې په ودونو کې په ساز اوسيل باندې بنديز دی او په بل کارزه نه پوهيرم نوغیرد اذان کولونه بله دنده راته نشته دی که په دی مې هم ملايان په کراره پريږدي نو هم به ښه وي دافغانستان يو بل مشهور هنرمند حضرت باز استاد هم دکامه والو په جومات کې اوسيده . يوه ورځ حضرت باز استاد دپيرسيد احمدگيلاني صفت وکړ نو حزبيانو چې دهغه مخالف وونو حضرت باز استاد ته يي وويل چې ته دپيرصیب صفت کوي گوري نه چې موږ مهاجرين دلته په لمر کې سوځو و اوهغه په کبابيانو کې په خپل کورکې په سپي خيمه ودرولې اوهغه ته يي پکې چالان کړی دی. حضرت باز استاد ورته وويل چې گوره دهغه سره دسپي قدر هم شته دی خو ستاسي دحزبiano سره دانسانانو قدر هم نشته دی .

يوه ورځي داختر دلمانځه نه وروسته پلارمې دغوريزو مولوي صيب اويوشمير نور دکامه والو دجومات مشرانو سره بيرته کورونو ته يوځای راروان يو نو کتل موچې حضرت باز استاد په لاره کې ولاړ دی . نو غوريزو مولوي صيب وويل چې لږ وروشي چې حضرت باز خپل کورته ننوځي خو حضرت باز زموږ په ورو تگ باندې پوه شو نو غبريې وکړ چې مولوي صيب زه تاسي ته ولاړيم او خامخا به دسهار چای دماسره څښئ

دواقعیتونو په بهیر کې

، مولوي صيب ته هم بله چاره پاتې نه وه چې بهانه وکړي نو پلارمې ورته وويل چې څه فرق کوي ځي چې چای ورسره وڅښو کله چې دحضرت باز په کورکي کيناستو نو دغوريزو مولوي صيب ته يې وويل چې زه پوه شوم تاسي مزل وروکړ او دادرته بدي ښکاري چې څنگه يو مولوي د ډم (هنرمند) کورته لاړ شي خو مولوي صيب! زما هيڅ گناه نشته دی ځکه چې گناه زما دپلار ده چې زه يې صحيح تربيه کړې نه يم . داچې زه سپري يم نو گوره زما يو ځوي مولوي دي اوبل معلم .

حضرت باز استاد او عبدالرحمن اور دواړه اوس په حق رسيدلي دي . حضرت باز استاد يو ورځې دحاجي سيف الدين خان سره توکې کولې چې گوره ستاسې دمجاهدينو عجيبه غوندي کاردې چې ستا عزيزان (دسرکنډ ولس) راغي او زما کور يې جوړ کړ په دی چې زه ډم يم اوبيا دوه ورځي وروسته يوتن ورغی او ورته يې وويل چې مونږ ستا له کوره چای جوش وړی او سرپوښ يې دلته پاتې دی هغه راکړه او زه يې مجبور کړم چې مهاجر شم په هاغه ورځ چې ډيگو کوردويزدکچه گړی کمپ ته رتلو نو دهغه دراتگ نه دمخه ده ډيرښه شعرونه چې دحالاتو په هکله يې جوړ کړي و وويل نو ارباب دوست محمد چې دپيښور دضلع دافغان کمشنری مسؤل و و ، حضرت باز استاد ته يې وويل چې استاده پاس (راشن پاس) لرې اوکه نه ؟ حضرت باز استاد چې ارياب دوست محمد نه پيژنده نوډيره سخته غليظه ټوکه يې ورته وکړه او وويل چې نه يې لرم نو ارباب دوست محمد ورته وويل چې ته خو ډيرکچه سپری يې .

حضرت باز استاد ورته وويل چې دکچه ځای وم او اوس کچه (کچه گړی) ځای کي د کچه خلکوسره دلته پروت يم . حضرت باز ته دکنړ سيند سهيلي غاړه کې دکچه گړي په سيمه کې اعليحضرت محمد ظاهرشاه يوڅه ځمکه ورکړې وه اودى هلته اوسيدو .

د واقعیتونو په بهیر کې

زمونږ کورنۍ ۱۹۹۰ م کال تر اوړي پورې د کچه کړۍ په کمپ کې واوسېدله او کله چې زما ورور دلته شهید کړی شو نو بیا مې پلار ناصر باغ کمپ ته لاړ، په دغه وخت کې زه تازه امریکا ته تللی وم.

کله چې کونړ آزاد شو نو په ۱۹۹۳ م کال کې مې پلار بېرته کونړ ته خپل وطن ته راغی او د ۱۳۸۳ هـ ش کال د حوت په اته ویشتمه نېټه د جمعې مبارکې په ورځ د جمعې لمانځه په وخت د لېرې ناروغۍ نه وروسته چې د سرطان مرض یې په سېرې او وجود کې خپور شوی و د پېښور په جرنيلي روغتون کې په حق ورسیده او د خاص کونړ د منگوال کلي کې په خپله پلرنۍ هدیره کې خاورو ته وسپارل شو، اروا یې ښاده.

د جهاد په لومړیو کلونو کې د افغانستان اکثریت ولس جهاد واقعاً د خدای (ج) د رضالپاره پیل کړی وو چې البته د کابل د خلق رژیم له خوا د بې گناه افغانانو زورول، وژنه، شکنجه، تحقیر او بې عزتي د جهاد د پیل اصلي لامل و چې ولس یې د حکومت په مقابل کې راوپاروه، هجرت او جهاد ته یې مجبور کړل.

دا د کوم تنظیم او یا شخص د فعالیت نتیجه نه وه بلکې د جهاد له برکته تنظیمونو چې پخوا یې د موجودیت چندان پټه نه لېږده رشد وکړ. نړیوال کمکونه چې د افغانانو لپاره راتلل دوی د غنیمتي مالونو په توګه په خپلو منځونو کې تقسیمول او خپلې مزې او چرچې یې پرې کولې چې اوس هم هماغه سلسله روانه ده، هریو دا وایي چې مونږ جهاد کړی او ټول امتیازات باید زموږ وي، که دوی جهاد د خدای (ج) پاک د رضا لپاره کړی وي نو باید په هر څه کې د جهاد د نامه څخه سړ استفاده نه وی کړي. د جهاد په پیل کې زیاتره قومندانان او یا د جهاد مشران یا قومي سپین ږيري او یا تجربه لرونکي شخصیتونه وو خو له بده مرغه چې دوی په سیاسي لوبو نه پوهېدل نو دا ورته پټه نه وه چې ګاونډي هېوادونه او یانور ملکونه چې د افغانستان سره په چارو کې مستقیم یا غیر مستقیم دخپل

دواقيتونو په بهير کې

دې څه ډول ځانگړي اهداف لري . ددغه پروگرامونو عملي تجربې مونږ په خپلو سترگو په تېرو څوارلس کلونوکې وليدې چې زموږ هېواد يې څنگه دجنگ او ورور وژنې مرکز وگرځاوه تر څو خپل ناوړه اهداف د افغانستان په وړاندو او د افغانانو په وژنه کې لاس ته راوړي . د افغانانو ترمنځ يې سرې اوښنې کړنې وکښلې همدوی ووچې دجهاد دليکونه يې پوه ، باتجربه او په وطن مين کسان لرې کړل او قدرت يې داسې کسانو ته په لاس ورکړ چې هغوی ته ملي گټې، ورور وژنه او دخپل هېواد وړانول ديوي پيسې په اندازه ارزښت نه درلوده . دپړديو په اشاره ئې زموږ ډېر پوه ، بادرده اومسلمان وطنوال په داخل د افغانستان کې او هم د هېواد نه بهر ووژل .د داسې وژنو سلسله په پېښور کې اوږد بحث غواړي چې ټولې پېښې په دقيقه توگه وڅيړل شي خوزه دلته ديوڅو پېښو يادونه ضروري بولم ځکه چې دا پېښې اوس هم زما تر ستر گودی .

0 - دهيد عزيز الرحمن الفت وژنه ډېره زړه دردونکې وه چې په گلبهار کې دخپل کور په مخ کې په داسې حال کې وو ژل شو چې قاتل يې هم معلوم و خو دپاکستان حکومت هغه ونه نيو او ترنن پورې ژوندی گرځي .

1 - د ډاکتر نسيم لودين وژنه دپېښور دجهانگير آباد په سيمه که په داسې حال کې وشوه چې دی دکور نه د دفتر خواته روان و دده د قاتل هم څه پته ونه لږېده .

2 - دهيد بهاو الدين مجروح وژنه په داسې حال کې چې دخپل کور دروازه بېرته کوي ،دمسلحو کسانو له خوا پرې ډز کېږي او دخپل کور په دروازه کې ځای په ځای وژل کېږي ، شهيد مجروح او زه په دغه وخت کې د پېښور شاهين ټاون کې په يوه کوڅه کې او سپدو د ده قاتل هم دپاکستان حکومت ونه نيو.

دواقعیتونو په بهیر کې

3 - معلم ذاکر چې دپېښور په I C R C کې یې کار کاوه ،دی په یونیورسټي ټاون کې ووژل شو او دقاتل یې څه پته ونه لېږده .

4 - د I R C د انگلیسي ژبو دپروگرامونو مسؤل انجینر عزیز وژنه چې هغه هم دپېښور په یونیورسټي ټاون کې وشوه او قاتل یې ونه نیول شو .

5 - د ټولو نه دردونکې وژنه ماته د ډاکتر سعادت شکیوال وه که څه هم ما شکیوال سره نژدې اړیکې نه درلودې خو دهغه وژنې راباندې داسې بد اثر کړی و چې زما دژوند دترخو خاطرو څخه یوه زړه دردونکې خاطره ده .

په دغه وخت کې زه دامریکاغږ راډیو محلي خبریال وم او زما کور دیونیورسټي ټاون سره نژدې په اکاډمي ټاون کې و ،ما دخپلو زامنو او یو کشر ورور لپاره گاډۍ (ټانکه) نیولې وه چې دوی به یې سهار ښوونځی ته رسول او دښوونځی درخصتي نه وروسته به یې کورته راوستل زما زامنو راته وویل چې زمونږ دوه همصنفيان چې مهاجر دي او دلته نژدې اوسېږي هغه هم مونږ دځان سره په گاډۍ کې واخلو او که نه ؟ ماورته وویل چې ولې نه هغوی هم دځان سره واخلي اویوځای ښوونځي ته ځئ ، ماته دا پته نه وه چې دا دوه هلکان د ډاکترسعادت شکیوال زامن دي .

څو ورځې لاتېرې نه وې چې شکیوال په شاهین ټاون کې ووژل شو او کله چې کورته په موټر کې مازدیگر راغلم زمازامن په دروازه کې ولاړدي او راته ویې ویل چې میرزالالا زمونږ دهم صنفیانو پلار چا مړ کړ ، ماته په دغه وخت کې پته ولېږده چې دا دوه هلکان دشکیوال زامن وو ، نوماته دا ډېره سخته صحنه

دواقيتونو په بهير کې

وه ځکه چې ما دځان سره فکر وکړ چې زه وژل شوی يم او زامن مې بې پلاره په دروازه کې ولاړ دي .

6- د عبدالحکيم کټوازي وژنه هم ډېره دردونکې وه زه دکتوازي صيب سره ډېر تازه بلد شوی وم او دهغه وژنه په حيات آباد کې د افغانستان لپاره يوه لويه ضايعه وه دهغه قاتل هم چا ونه نيوه .

7- دولي خان کړوخېل وژنه بله دردونکې پېښه وه چې په پېښور کې ترسره شوه او قاتلين يې چاونه نيول .

8- په اسلام اباد کې د جنت گل خان غروال وژنه هم دافغانستان لپاره لويه ضايع وه او د اسلام آباد غونډې ځای کې دهغه قاتلين دپاکستان حکومت ونه نيول .

9- په کوټه کې دوکيل عبدالاحد کرزي وژنه چې قاتلين يې ونه نيول شول .

10- زما دورور سيدسردار محمود شهادت چې دکچه گړی په کمپ کې دعمومي سرک سره نژدې په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې دخپلې معاينه خانې څخه کورته په موټرسايکل راته او قاتلين يې چا ونه نيول .

۱۱- انجنير عطا الله دوکيل گل محمد خان زوی دخاص کونړ چې دحکمتيار داسلامي حزب له خوا ونيول شو او تر نن نيټې پورې يې مړی ژوندی نه دی معلوم . له انجنير عطا الله سره په پېښور کې د BBC خبريال

حامد علمي هم اسلامي حزب نيولی وو چې وروسته د(شمشتو) له بنديخاني نه په تېښته بريالی شو او خدای(ج) له مرگه وژغوره .

د واقعیتونو په بهیر کې

- ۱۲ - د خاص کونړ د منگوال د کلي علي رحمان د سید اگل زوی هم په پېښور کې وړک شو. د اسلامي حزب په وړاندې د علي رحمان گناه داوه چې له افغان ملت گوند سره یې تړاو درلود.
- ۱۳ - د خاص کونړ د باندې د کلي اوسیدونکي محب جان هم په پېښور کې وړک شو او ده هم د افغان ملت گوند غړیتوب درلود.
- ۱۴ - د اسلامي جمعیت حزب د باجوړ کرپړنومی ځای کې تعلیمي غونډه درلود او د کونړ سیمې زیاتره بندیان به یې هلته ساتل چې په دې لړ کې د خاص کونړ د چمباري د کلي عبدالوهاب د صاحب حق زوی او مدیر عبدالباقي دملا شریف زوی یې هم هلته بې گناه نیولي وو چې عبدالوهاب دیسو په بدل کې خوشې کړای شو او عبدالباقي یې وواژه عبدالباقي چې د ساینس له پوهنځي نه فارغ شوی وو دلیسې په دولسم ټولگي کې زموږ د کیمیا استاد وو او وروسته دنورگل دلیسې مدیر وټاکل شو نوموړي د مجاهدینو له ډلو سره راز راز مرستې هم کړې وې.
- عبدالوهاب هم زما دلیسې او پوهنتون د دورو ټولگيوال وو چې داوخت په راولپنډۍ کې اوسېږي.
- ۱۵ - د پېښور په حیات اباد کې د فضل الحق مجاهد وژنه.
- ۱۶ - همدارنگه په همدې سیمه کې د قوماندان عارف خان قتل.
- ۱۷ - په پېښور کې دهلمند دملا نسیم وژنه او دې ته ورته مرگونو ټول همدا سې پرله پسې لري ده.

دغه ټولې پورتنۍ پېښې ماد بېلگې په توگه یادې کړې چې زموږ څومره هېوادوال په پاکستان کې ووژل شو او د هېچا قاتلین نه دي نیول شوي ، البته د دې ټولو په وژلو کې په پېښور کې د جوړو شویو بعضې تنظیمونو او د پاکستان د ISI شبکې لاس درلود او همدا علت وو چې د دوی

دواقعیتونو په بهیر کې

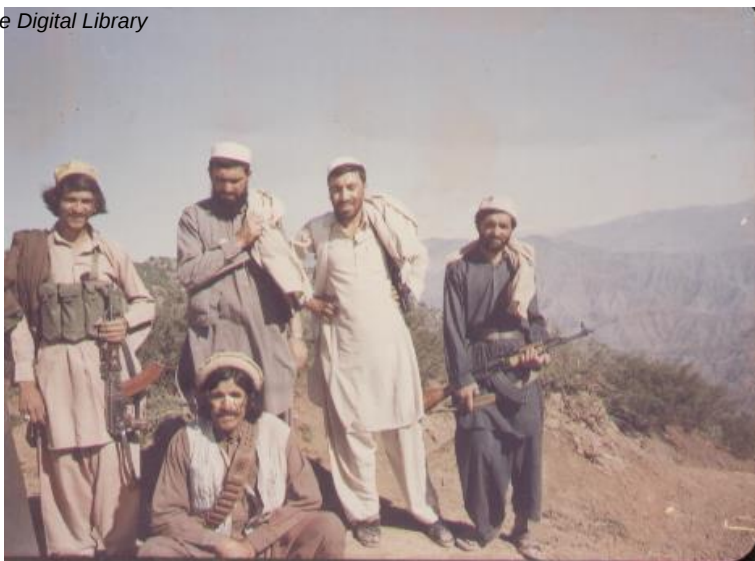
قاتلین نه نیول کېدل. دا چې دتنظیمونو په خپل منځي اختلافاتو او جگړو کې په هرگوت کې نور څومره انسانان وژل شوي ځانگړی بحث دی ځکه یوازې زموږ په سیمه کې په لسگونو داسې کسان شته چې ددغو عواملو په اساس وژل شوي دي . ددې پراسراره قتلونو دپلټنې په منظور باید یو ه ځانگړې څیړنه وشي او دتاریخ په پاڼو کې ثبت کړای شي .

۱ - دبیلیجیم دمؤسسې دتعلیم او تربیې مسؤل استاد عبدالعزیز نصیری دبیلیجیم سفیر ته دخپل پروگرام په اړه معلومات ورکوي .

۲ - دبیلیجیم دکمیټې دفتر : له استادانو سره یادگاري عکس ، له کین خوانه استاد عبدالصبور عزیزی ، استاد منصوري، مرحوم عبدالحی گداخیل ، سید احمد مومند، شاه محمود میاخیل ، مولوي سید حسین شاه .

۳- دكونډ په گجگل سيمه کې له مجاهدينو سره يادگاري عکس . له کين خوانه دويم تن شاه محمود ميخيل .

۴- دبيلجيم دمؤسسې مرستيال شاه محمود ميخيل دبيلجيم سفارت شاژدافير ته دپروگرام په باب معلومات ورکوي ، په کين خواکې شمس الرحمن او په بني طرف کې عبدالصمد عزيزي .

۵- دکونړ په چغه سرای کې یادگاري عکس ، له کین خوانه دجاپان هیواد یوورځ پانه لیکونکی ، ورپسې قوماندان اکبر نورستاني ، محمود دپیچ اوسیدونکی ، دامریکا غیر رادیو خبریال شاه محمود میاخیل او فاروق زمانی .

کله چې مې په ۱۹۸۳ کې دبيلجيم له کميټې نه استعفا ورکړه همکارانو راته داموتير ډالۍ کړ. په عکس کې زما مشر زوی نايل محمود ولاړ دی.

۷- دبيلجيم تعليمي اداره . دل کوخ دبيلجيم شاژدافير ، بنواهوشن .

۸- دبیلاجیم کمیټې دکورسونو شاگردانو ته دفراغت دسندونو ویش ، له کینې خوانه شاه

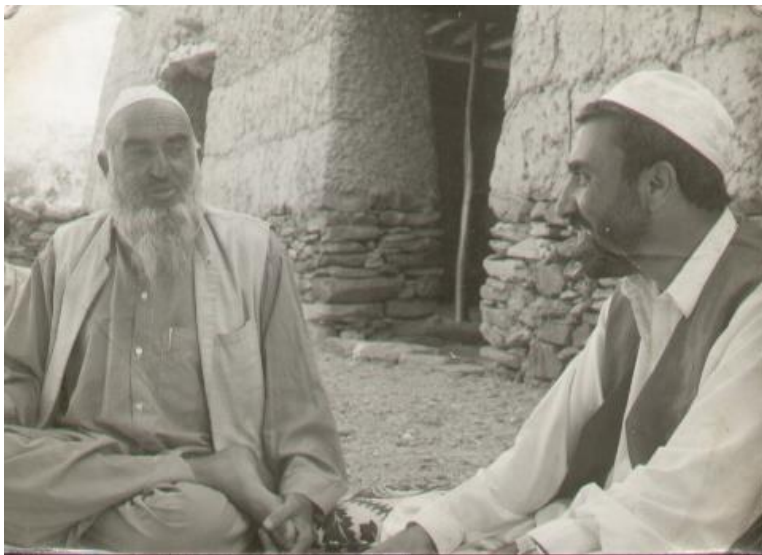

محمود میاخیل ، دبیلاجیم کمیټې رئیس د UNHCR رئیس او محمد کریم .

۹- په تصویر کې دکونړ ولایت تر ازادی وروسته یوشمیر ټینکونه لیدل کیږي چې وروسته کبار شول ، دټینکونو ترڅنګ دامریکا غېر خبریال شاه محمود ولاړ دی.

۱۰- په سوات کې دافغانستان دبیا رغونې په هکله یوه غونډه چې دازادافغانستان دلیکوالو داتحادیې له خوا رابلل شوې وه ،له بنی خوانه پوهاند عبدالسلام عظیمي ، پروفیسر رسول امین ،شاه محمود میاخیل، پوهاند احمد شاه جلالی،اوتاج محمد اکبر.

۱۱ - دښوې دسرېند په کلي کې شاه محمود میاخیل او حاجي سيف الدين ۱۹۹۵ میلادي .

۱۲ - په عکس کې له کیني خوانه زما ورورسیدامیرمحمود له خپل ملگري عظیم الله سره لیدل کیږي چې تردې عکس اخیستو دوه میاشتې وروسته په پېښور کې تری تم شو ، ۱۹۸۷ . ناران باغ حیات اباد .

۱- داستاد ذاکر تر شهادت وروسته په پېښور کې د ملگرو ملتونو د دفتر مخي ته دافغانانو لاریون .

۲- دکچه گری کمپ کې زما دشهید ورور داکتر سیدسردار محمود معاینه خانه .

۳- په عکس کې زما ورور سید سردار محمود له خپلو ټولګیوالو سره په ولاړ کتار کې له ټپي خوا نه لومړی نفر دی.

۴- ټپي طرف ته شاه محمود میا خیل او شهید سید سردار محمود ۱۹۸۴ میلادي کال د کچه ګری کمپ.

۵- دا دبهی دښته ده چې دجهاد پروخت دموټرو دښتوالي له کبله ټراکټر دتگ راتگ زریعه وه مونږ به په دې وسیله له مزارې چينې څخه ترېښایښ پورې تللو په عکس کې له ماسره زما ورور سلطان محمود هم لیدل کېږي. ۱۹۸۴ میلادي.

۶- په عکس زما ورور شهید ډاکټر سيد سردار محمود لیدل کېږي .

۷- دڅپرې کلی ۱۹۸۴ میلادي کال یادگاري تصویر ، له کین خوانه
شاه محمود میاخیل ، ملک محمد علي ، طالب ، فضل جان، او تر شاه
دفضل جان ځوی شفیق.

۸- ۱۹۸۴ میلادي کال ، په خاص کونړ کې له مجاهدینو سره یادگاري
عکس ، په منځ کې زه ښکارم چې تمانچه مې تر غاړې ده .

۹- دا هم دبهې ددېستي انتقالونکي ټراکټر دی چې مونږ پرې دخپل هدف په لور راهي يو .

۱۰- ۱۹۷۹ ميلادي کال ، دروسانو په لاس دهغه ړنگ شوي کور يو انځور چې مونږ په کې اوسيدلو .

۱۱ - ۱۹۸۷ کال دسپتمبر میاشت ، د New Hampshire ایالت ،
دامریکې د Al Gore دانتخاباتي مرکز څخه زموږ لیدنه ، له کین خوانه
حاجي سید داود ، محمد یعقوب شرافت ، زرغون شاه ، سید فضل اکبر ،
حامد کرزی ، سیدمسعود مجروح ، انجنیر کریم ، او ناست شاه محمود

میاخل .

۱۲- ۱۹۸۶ کال ، له خدای بښلي پلار سره زمونږ دورونو یادگاري
عکس .

۱- مخامخ درې تنو کي له کين خوانه رحمت شاه دلاور دغازي عجب خان اپريدي لمسی ، شهيد محمد غازي چوپان ، او زما پلار سيد محمود حسرت .

۲- امريکا يي پروفيسر ډاکټر ډيويد ادواردز ، ۱۹۸۴ دجنرال پرلار دلورائي کڼدو .

۳- له مرحوم پلار سره زما یادگاري عکس ، ۱۹۸۹ کال دجون میاشت ،
پېښور ټاون اکيډمي .

۴- ۱۹۸۴ میلادي کال ، دمنگوال په کلي کې د رمجاهدینو یادگاري عکس.

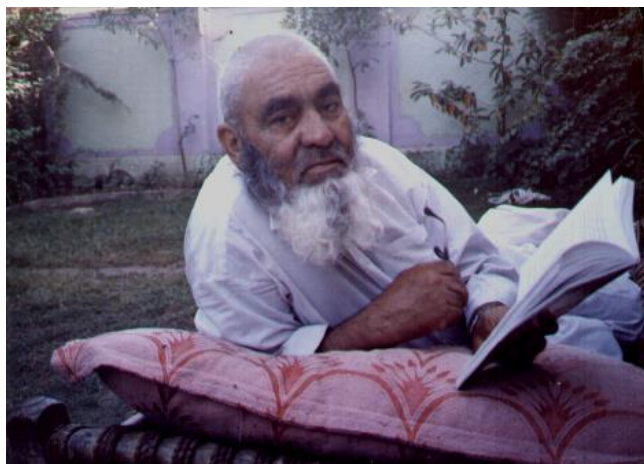
۵- ډاکټر روح الله چي په پلاستیک سرجري کي يې ډاکټري درلوده او په ۱۹۸۷ کال په پېښور کي له خپلي معاینه خانې څخه دتل لپاره لادرکه شو تر ننه يې مړ او ژوندی نه دی معلوم .

۶- زما دورور په دفتر کي ۱۹۸۸ کال یادگاري عکس ،پېښور، له کین خوانه زما ورور سلطان محمود ، دسیال صیب بارډیگارډ ، زما پلار سیدمحمود حسرت ، سیال میرا جان ، امریکایي انټروپالوجیسټه Benidick Johson او دسیال صیب بل بارډیگارډ .

۷- ۱۹۷۹ ميلادي کال داپريل په مياشت کې مې دا عکس په شېدر ډيری
کې خدای بښلي پلار اخيستی وو .

۸- زما مرحوم والد دمطالعي پر مهال چې دا يې هميشني مصروفيت او
خوښيوونکی عمل وو . ۱۹۹۰ کال دپيښور ټاون اکيډمي .

۹- دننگرهار ولایت جلال اباد ښار ختیځ لور ته د سمرخیلو په کلي کې دمیا علي صاحب د زیارت گنبد، چې زیاتره لیونی دنداوی په موخه دې زیارت ته راوړل کیږي ، مونږ هم دمیا علي صاحب لمسي یو .

۱۰- دا هغه زنځیري لیونی دی چې دنوموړي زیارت په دیوال پورې په زنځیر په دې هدف تړل شوی چې گوندې خدای پرې مهربانه شي او روغ شي .

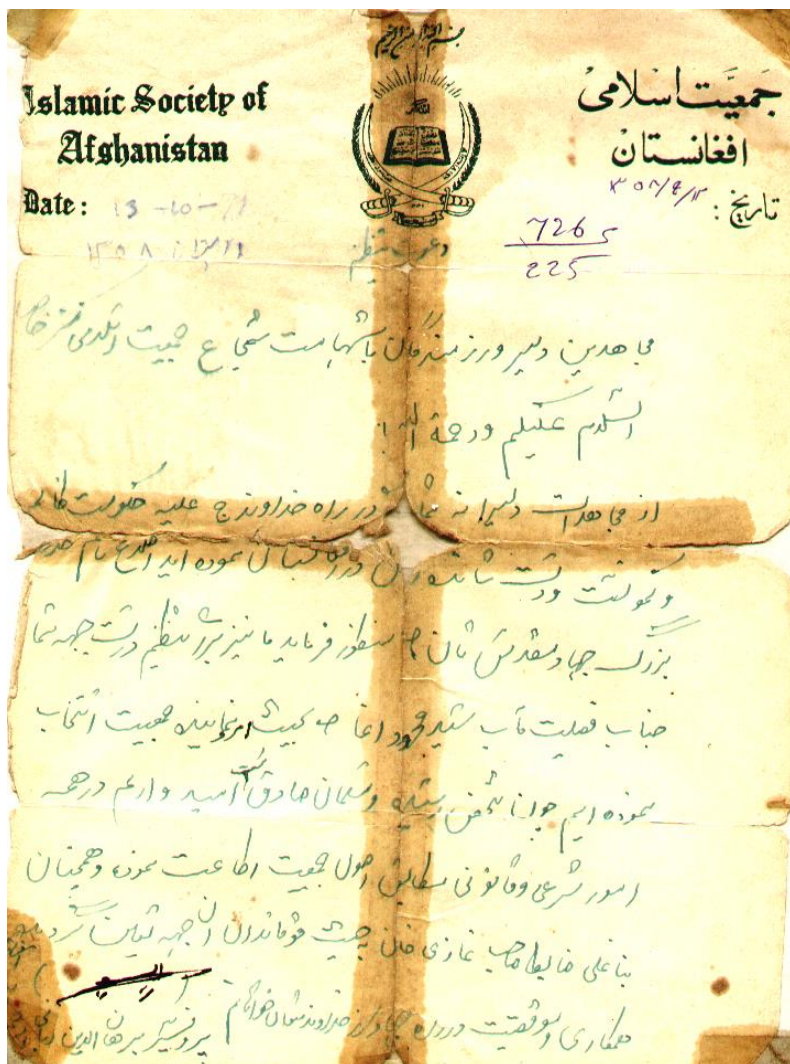
۱۱- ۱۹۸۴ کال، ددير په سيمه کې د شهيد غازي چوپان يادگاري عکس.

۱۲- زما مرحوم پلار سيد محمود حسرت او ښاغلی سيال صاحب.

۱۳- زما مرحوم پلار له وفات څخه لږه موده وړاندې.

۱۴- دجميعت اسلامي د رهبر ښاغلي برهان الدين رباني هغه ليک چې د کتاب په متن کې يې تفصيل بيان شوی دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library